

2/2017

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
FEBRUAR - SVEČAN

 110
Lovska zveza Slovenije

ZIMSKI LOVSKI KOMPLET

NEPREMOČLJIV, NEPREPIHLJIV, NEŠUMEČ

Komplet je narejen za lov pri zelo nizkih temperaturah. Je izredno udoben in dokaj lahek. Zunanja in notranja stran sta iz naravnih materialov, podloga in membrana pa iz najboljših materialov za toplotno izolacijo, vodotesnost in neprepihljivost. Zaradi njegove funkcionalnosti ga boste radi nosili tudi v vsakdanjem življenju.

Cena kompleta: **262,00 EUR**
 Jakna: **172,00 EUR**
 Hlače: **131,00 EUR**

INFORMACIJE IN NAROČILA

BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

Marttiini

AVANTURA

www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o.
 Notranjska 4, 6230 Postojna
 05 726 40 70
 info@avantura.info

Lovski noži priznane finske znamke Marttiini
 Kvalitetna izdelava iz vrhunskih lokalnih materialov

ČEVLJI VANCOUVER DIEMME

Vibram SympaTex

- 100% VODOTESNOST
- 100% ODPORNOST PROTI VETRU
- MEMBRANA Z VODNIM STOLPCEM
- OPTIMALNO DIHANJE
- IZJEMNA VZDRŽLJIVOST
- ZUNANJI MATERIAL: NABUK USNJE
- DVOJNA NOTRANJA PODLOGA
- VIBRAM PODPLAT IZ GUME
- SPODNJA OBROBA IZ GUME

www.medo-sport.si

MEDO sport

MEDOŠPORT GROSUPLJE, Cesta Toneta Kralja 2, 1290 GROSUPLJE, tel: 01/787 37 00, fax: 01/787 37 02
 e-mail: medosport@iros.si

MEDOŠPORT ČRNOMELJ, Ulica na Utrdbah 24, 8340 ČRNOMELJ, tel: 07/306 24 70 e-mail: medosport@iros.si

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
 Brodičeva ulica 13,
 1231 Ljubljana-Črnuče
 tel./fax: 01/426 32 72
 e-mail: tehnooptika@sionet.net
 www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
 Akcijska cena: **199,00 €**

NIKON Prostaff 3-9x40 NP
 Akcijska cena: **190,00 €**
 Cene veljajo do razprodaje zaloge

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

TERMO ŠKORNJI

IZREDNO TOPLI, LAHKI IN POVSEM NEPREMOČLJIVI ŠKORNJI, KI SEGajo DO KOLEN.

Podplat je čvrst, preprečuje zdrse in nudi dober oprijem na spolzkih tleh, pa tudi na gladki skali in ledu. Škornj je udoben in omogoča dolgotrajno hojo po različnem terenu, tudi po snegu in ledu.

Sestava škornja:

- OVČJA VOLNA
- EVIA MATERIAL Z MEKŠČO
- FLIC
- TOPLINSKO IZOLACIJSKA FOLIJA

56,50 €

Velikosti od 41 do 48

INFORMACIJE IN NAROČILA:
 Tel.: 041/726-011, info@beluga.si, www.beluga.si

TAKO TOPLI IN LAHKI ŠKORNJEVI SE NISTE IMELI!

-20%

Pinewood

AVANTURA

-20% popust na zimsko opremo znamke Pinewood
 velja za opremo na zalogi v mesecu februarju

Avantura Trade d.o.o., Notranjska 4, 6230 Postojna
 05 726 40 70 | info@avantura.info

www.avantura.info

STEYR MANNLICHER, Sabatti, Beretta, YILDIZ, ALFA, RUGER

TRAP SPZ M brez ejektorjev 12/76

YILDIZ SILAH SANAYI

CENA: 659,00 €

HLAČE 23118
 87,00 €
 NOVA CENA: 74,63 €

JAKNA 91132
 424,99 €
 NOVA CENA: 106,16 €

KAPA IZ FLISA Z MAUŠNIKI
 45,00 €
 NOVA CENA: 9,75 €

PEČKA ZA NA PREŽO
 86,42 €
 NOVA CENA: 77,78 €

MATERIAL: ZELO MEHEK NESLUŠEN IZ MIKROVLAKEN - VODOODPORN IN ZRAČEN

MEDO sport

MEDOŠPORT GROSUPLJE, Cesta Toneta Kralja 2, 1290 GROSUPLJE, tel: 01/787 37 00, fax: 01/787 37 02
 e-mail: medosport@iros.si

MEDOŠPORT ČRNOMELJ, Ulica na Utrdbah 24, 8340 ČRNOMELJ, tel.: 07/306 24 70 e-mail: medosport@iros.si

www.medo-sport.si

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik C., št. 2
februar – svečan

Lovec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o.,
Maribor
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Arpad Kövesh

Odgovorni urednik

Boris Leskovic

Bojan Avbar, Franc Černigoj,
Leo Fabiani, Boštjan Pokorny

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 23.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite
po e-pošti v Wordovem formatu,
uradne dopise pa podpisane in žigo-
sane naknadno tudi po navadni pošti.
Fotografije sprejemamo v formatu
jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji
(velikost 1-2 MB; 300 dpi); lahko
tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše
tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana

e-naslov: lovec@lovska-zveza.si

Tel.: (01) 24-10-922

Faks: (01) 24-10-927

Predstavitvene strani LZS:

<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:

do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed
5 €, od 25 do 30 besed 6 €.

Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d. d., Ljubljana:
02010-0015687097.

IZ VSEBINE:

A. Kövesh:	Založništvo v minulem in prihajajočem letu	64
IZ DNEVNEGA TISKA		66
MNENJA IN PREDLOGI		68
N. Oven:	Plačilo koncesijske dajatve za leto 2016	68
H. Potočnik, B. Pokorny, K. Flajšman, A. Majič	Škrbinšek, I. Kos: Spremljanje (monitoring) šakala v Sloveniji	71
Š. Vesel:	Korak za korakom do kakovostne divjačine – II.	79
PO LOVSKEM SVETU		83
Š. Žerjav:	Upravljanje z jelenjadjo v Republiki Srbiji	83
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska ...	85
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		86
J. Leban - Drolč:	Pod Jehlicem	86
LOVSKA ORGANIZACIJA		90
Uredništvo:	Javna predstavitve zbornika LZS Slovenski lovci v vojni za Slovenijo	90
S. Mrlak:	LZS in Direkcija RS za infrastrukturo podpisali dogovor o sodelovanju	91
J. Troha:	Odkritje spominske plošče – del slovesnosti ob 70-letnici LD Udenboršt	91
	Potekajo priprave na veliki praznik lovstva, 10. sejum LOV v Gornji Radgoni	92
M. Toš:	Al' prav je rekel Srečko ali Jožef	93
Š. Žerjav:	Nelegalni lov tujcev na ozemlju Republike Slovenije	93
M. P.:	O Brkinsko-Kraški ZLD	93
S. Gabrijel:	Načrtovanje in uresničevanje odvzema divjadi v LUO Novo mesto	94
A. Mozetič:	Proslavili desetletnico delovanja LZ Gornje Posočje	95
M. Gselman:	LJ Maribor gostila lovske prijatelje iz Slavonije in Baranje	95
A. Verhovnik:	Ljubljeno lovsko-kulturno srečanje na Koroškem	96
A. Kövesh:	LD Velika Polana praznovala 70-letnico	97
F. Rotar:	LD Petišovci – 70 let	98
E. Ferencak ml.:	70 let LD Kobilje	99
J. Krivec:	70 let LD Loka pri Zidanem Mostu	100
S. Sušnik:	70 let LD Polskava in 30 let pobratenja z LD Šmartno na Pohorju	100
S. F. Kropce:	70 let LD Vinski vrhovi	102
T. Stritih:	70 let LD Dobrča	102
A. Opeka:	70 let LD Cerknica	103
J. Kragelj - Jak:	70 let LD Bojansko - Štore	103
MLADI IN LOVSTVO		105
J. Weber:	Vzemimo mlade na lov!	105
B. Žerdin:	Lovce LD Moravci obiskali učenci OŠ Koseze pri Ljubljani	105
JUBILANTI		106
LOVSKI OPRTNIK		107
D. Namestnik - Vicarius:	O lovskega rogu – 2	107
M. Roter:	Srni z rogovičem	108
V. Remec:	»V naravi ni ničesar nekoristnega«(?)	108
B. Kryštufek:	(Nespregledano iz Prirodoslovnega muzeja Slovenije	109
C. Štrumbelj:	Kaj ogroža risa v Sloveniji?	109
S. Gabrijel:	Med škocjanskimi lovci	110
J. Leban:	Prosta reja smjadi	111
F. Klajne:	Ne puška, ampak palica – že osmič	112
B. Kovač - Danč:	Tradicionalni lov oldtajmerjev	112
S. Smolič:	Bazenski lov v Lovski družini Mira	113
F. Rotar:	Moker, a prijeten Martinov lov s prijatelji	113
J. Weber:	LD Babno Polje organizirala Mestnikov lov	114
D. Lepina:	Tridesetič na Jelovici	114
Š. Nemeč:	Veliki lov v revirju Rakičan z vlakcem	115
M. Brunskole:	Sin postavil spomenik očetu lovcu, narodnemu heroju	115
V SPOMIN		116
LOVSKA KINOLOGIJA		117
M. Rogač:	Zbor lovskih kinologov Pomurja	117
S. Grl:	Slovo od Vite	117
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	118

SLIKA NA NASLOVNICI:

Poljski zajec – *Lepus europaeus*

Foto: J. Pap

Foto: J. Pap - Grča

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17. 9. 2004
in št. 81/14. 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:

1. 5.–31. 10.

srna, mladici obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Muflon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozal, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozal, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 1.–31. 12.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozirni in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Sakal*

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 1.–31. 12.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Soja

1. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Siva vrana

1. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

Založništvo v minulem in prihajajočem letu

Smo v začetku leta, v času, ko lovske družine začenjajo s svojimi letnimi občnimi zbori, kjer obravnavajo rezultate dela v minulem letu ter sprejemajo načrte in usmeritve za naslednje oziroma kar tekoče leto. Zadeve so tudi v lovstvu vedno zahtevnejše, in sicer na področju upravljanja z divjadjo pa tudi na področju društvene dejavnosti, vključno in še posebno s finančnim delom poslovanja, saj se obveznosti in odhodki povečujejo iz leta v leto. Dviganje članarin za naše članstvo niti najmanj ni prava rešitev; LZS in nekatere območne lovske zveze namreč ostajajo na lanski ravni. Na področju upravljanja z divjadjo so po ocenah med drugim glavni razlog predvsem stroški za izplačilo škode od divjadi, ki jih moramo upravljavci lovišč poravnati uporabnikom kmetijskih in gozdnih površin. Le-ti zahtevajo tudi temeljitejše posege pri odvzemu/odstreli divjadi, kar pa pogosto ni enostavno in velikokrat po ocenah nekaterih LD nimajo razumne podlage. Po drugi strani pa uporabniki predvsem kmetijskih površin vedno pogosteje zahtevajo povračilo za škodo, ki jim jo povzroča divjad. Zaradi intenzivnega kmetijstva je vse manj prizanesljivosti do škode na površinah, ki jo povzroči divjad. Moj namen nikakor ni polemizirati glede teh zadev, saj vsaka objedena ali poškodovana rastlina še ne pomeni škode, so pa škodni zahtevki kmetovalcev še kako pomembni pri našem nadaljnjem poslanstvu. O problematiki načrtovanja odvzema/odstreli divjadi med drugim priča tudi prispevek strokovnega tajnika ZLD Novo mesto Staneta Gabrijela Načrtovanje in uresničevanje odvzema divjadi v LUO Novo mesto v tej številki glasila Lovec, za katerega moramo poudariti, da ni uradno stališče naše krovne lovske organizacije, še manj pa uredniškega odbora. Vsekakor prispevek nakazuje, da je treba področje načrtovanja reševati na ustreznih, predvsem območnih in strokovnih ravni.

Če se povrnem na našo krovno organizacijo, so tudi naše komisije pripravile načrte dela za tekoče leto, ki jih je obravnaval in potrdil UO LZS v minulem letu. Zato bi se glede tega želel nekoliko omejiti na uredništvo glasila Lovec oziroma uredništvo lovskega založništva in na uredništvo spletnih strani LZS, ki deluje od lani naprej.

Morda najprej nekaj besed o vaših prispevkih v minulem letu. Leto 2016 je bilo za večino lovskih družin jubilejno leto, saj so praznovale 70-letnico delovanja. Jubileje so večinoma obeležile s proslavami, za katere lahko rečem (nekaterih sem se osebno pudeležil, tudi sami smo organizirali obletnico s proslavo v moji LD in izdali jubilejni zbornik), da so bile skrbno pripravljene. Pomembno je dejstvo, da smo se na tak način ustrezno predstavili predvsem širši javnosti, kar je v zdajšnjem času še kako potrebno. Ob tem je izšlo tudi precej zbornikov, ki jih je glede vsebine že lepo predstavil član uredniškega odbora Franc Černigoj v decembrski številki glasila Lovec. Zato bi spregovoril le o pisnih prispevkih za glasilo Lovec ob 70-letnicah. V uredništvo je doslej prispelo več kot osemdeset prispevkov lovskih družin, kar ob upoštevanju vsebinske zasnove našega glasila povzroča nemalo težav, predvsem zato, ker bi vsi želeli čim prej videti svoje objave v glasilu in ne morda kje drugje (npr. na spletnih straneh LZS!). Zato smo se v uredni-

štvu srečali z vprašanjem, kako reševati to zagato. Obstajali sta dve možnosti, in sicer: da bi objavili le nekaj prispevkov (vprašanje meril za objavo), preostale bi morali zavrtniti, ali pa tako, kot smo se odločili, da bi postopoma, čeprav s časovnim zamikom, objavili vse zapise (vendar ne več kot osem jedrnatih prispevkov) v posamezni številki glasila Lovec. To pomeni, da jelbo večina LD videla svojo objavo šele čez nekaj mesecev po prireditvi oziroma pošiljki zapisa, saj jih objavljamo po vrstnem redu, kot so prispeli v uredništvo. Težava je pač v obsegu (število strani glasila Lovec za posamezno številko), saj smo tudi finančno omejeni s številom strani na posamezni izvod glasila. Vedeti pa moramo, da se to ne dogaja vsako leto, zato bi obenem apeliral tudi na strpnost LD. Lepo je, da so predstavljene vse LD z aktivnostmi v svojem okolju, ne morejo pa biti vsi prispevki objavljeni v eni številki Lovca.

Zadnje dni minulega leta je izšla 40. knjiga Zlatorogove knjižnice z naslovom Stopinje in sledovi živali, ki sta jo napisala lovec - biologa, doc. dr. Miha Krofel in dr. Hubert Potočnik, ki bo, sem prepričan, zanesljivo vsebinsko obogatila vaše knjižne police in znanje. Kot je bilo omenjeno v predgovoru, je namen knjige, da nas bi še dodatno poučila o natančnejšem poznavanju stopinj in drugih sledov/znakov živali, ki jih puščajo prstoživeče živali za seboj v okolju/habitatu, značilnem za posamezno vrsto, kjer potekajo vse njihove aktivnosti. Stopinje in sledovi so torej vir uporabnih informacij, a le takrat, če jih znamo razpoznati. Knjigo stel/boste lahko prevzeli na naslovu vaše območne lovske zveze oziroma bo v vaših rokah vsaj do občnega zbora LD.

Naj omenim še, da smo v uredništvu sprejeli sklep o nameri, da bi skupina pristojnih avtorjev napisala knjigo z delovnim naslovom Šakal – nova vrsta divjadi v Sloveniji. Zdaj, ko zlati šakal hitro širi (tudi številčno) svoje območje razširjenosti in se vedno pogosteje pojavlja tudi pri nas, smo ocenili, da bi bila izdaja take knjige zelo dobrodošla. Še posebno zato, ker je od leta 2014 šakal uvrščen na spisek divjadi, o njem pa so slovenski raziskovalci v sodelovanju z lovci kot o zelo hitro razširjajoči se vrsti začeli opravljati sistematične raziskave in spremljati njegovo stanje. To zagotavlja tudi spoznavanje novosti ter vključevanje najnovejših domačih ugotovitev v strokovno, a poljudno napisano monografijo o tej vrsti.

Od lani v okviru uredništva glasila Lovec v okviru uredniško-založniške politike LZS delujeta dva uredniška odbora, in sicer eden, ki se ukvarja z založniško dejavnostjo izdajanja dveh knjižnih zbirk (Zlatorogove knjižnice in Strokovne knjižnice) ter uredništvo spletnih strani LZS, katerega ustanovitev je imela za cilj, da bi se vsebinsko in tehnično »poživili« spletni mediji, predvsem spletna stran Lovske zveze Slovenije ter nekatera družabna omrežja, kot je npr. Facebook (FB). To je obenem idealen način za hitrejšo sporočanje informacij javnosti in tudi realna prihodnost, ki se ji ni mogoče izmakniti, ampak se moramo kljub naši visoki povprečni starosti članstva spopasti z njo in izkoristiti vse njene prednosti, ki nam jih ponuja. Pomembna je kakovost informacij, ki jih moramo znati ob pravem času (čim prej) posredovati na pravo mesto – za ciljnega uporabnika.

Spletni portal je dostopen vsem lovcem, torej lahko predstavlja našo nesluteno moč, saj ne pozna omejitev. Nasprotno, tu se lahko srečujejo ideje in stališča vseh, ki skrbijo za varstvo narave in lovstvo, za ohranjanje posamezne vrste v prostoru, v katerem nam je usojeno sobivanje. Množičnost je naša moč. Naša prepoznavnost mora biti prisotna v vseh porah družbenega življenja, saj smo vendarle tu že od nekdaj in tudi prihodnost je zaveznik novega – starega naravnega prostora za sobivanje.

Na spletu so sproti objavljene zadeve, povezane z Lovsko zvezo Slovenije, kar je pomembno za organizacijo in lovce. Letos bo uresničena prenova (vsebinska in tehnična nadgradnja) spletne strani LZS, katere namen je ustvariti sodobnejšo obliko ter priročnejše delo z zavihki. Na FB naj bi poleg krovne organizacije objavljale zanimivosti in aktualnosti tudi druge lovske organizacije, tudi LD. Tod naj bi našel vsakdo, kar je zanimivo zanj. Tako bi lahko razbremenili vsebino glasila Lovca pri časovno omejenih objavah (tudi obletnice LD bi povzeto prebirali prej in si lahko ogledali več fotografij s proslave). Predvsem pa je objava našega sporočila na FB mogoča takoj! V vsakem primeru ne smemo pozabiti, da je stran FB namenjena lovcem in tudi širši zainteresirani javnosti! Ker bodo pri delu z objavami na spletnih straneh igrali aktivno vlogo člani našega uredniškega odbora spletnih strani LZS in svetovalec LZS za odnose z javnostjo, bo treba podrobno urediti sistem pridobivanja informacij s terena; vsekakor tudi tako, da bodo vanj vključene območne

zveze, ki bodo poleg svojih informacij lahko posredovale še informacije svojih lovskih družin.

Mediji, še posebno elektronski, imajo nedvomno veliko moč in vpliv, kar je obenem izziv za nas, da ažurno in natančno posredujemo informacije in naša stališča, namesto, da nam jih krojijo drugi, t.i. »neodvisni« mediji, ki potem »šank debate« spreminjajo v navidezne polresnice za laično populacijo javnosti, ki jim naša družba vse prerada naseda. Spletni medij je primerno orodje in orožje za povrnitev ugleda in moči naši najštevilčnejši organizaciji! Zavedajmo se te moči! Potrebno je le več usklajevanja in samozavesti za pravilno usmerjenost naše 110-letne zveze, ki je prehodila zavidljivo pot od cesarstva do novega sodobnega sveta demokracije enaindvajsetega stoletja.

Založništvo naše organizacije je vendarle živo, neprestano se vrstijo dogodki, ki so prek naših zanesenjakov sporočeni/zapisani v lovsko zgodovino naše male dežele, pa vendarle velikega naroda. Predvsem se moramo zavzemati za celovite in kakovostne rešitve na področju širšega založništva, saj se bo lovska organizacija le tako lahko uspešno merila z vsakdanjimi izzivi sodobnega, predvsem pa vse bolj okrnjenega okolja tega ponorelega sveta, ki vse bolj drvi v nepredvidene smeri.

Kot smo lahko že opazili, je izzivov za tako usmerjeno uredniško politiko veliko. Upamo in verjamemo, da bomo kos ciljem v obetavnem letu sodobne dobe.

Dr. Arpad Köveš,
predsednik uredniškega odbora založništva LZS

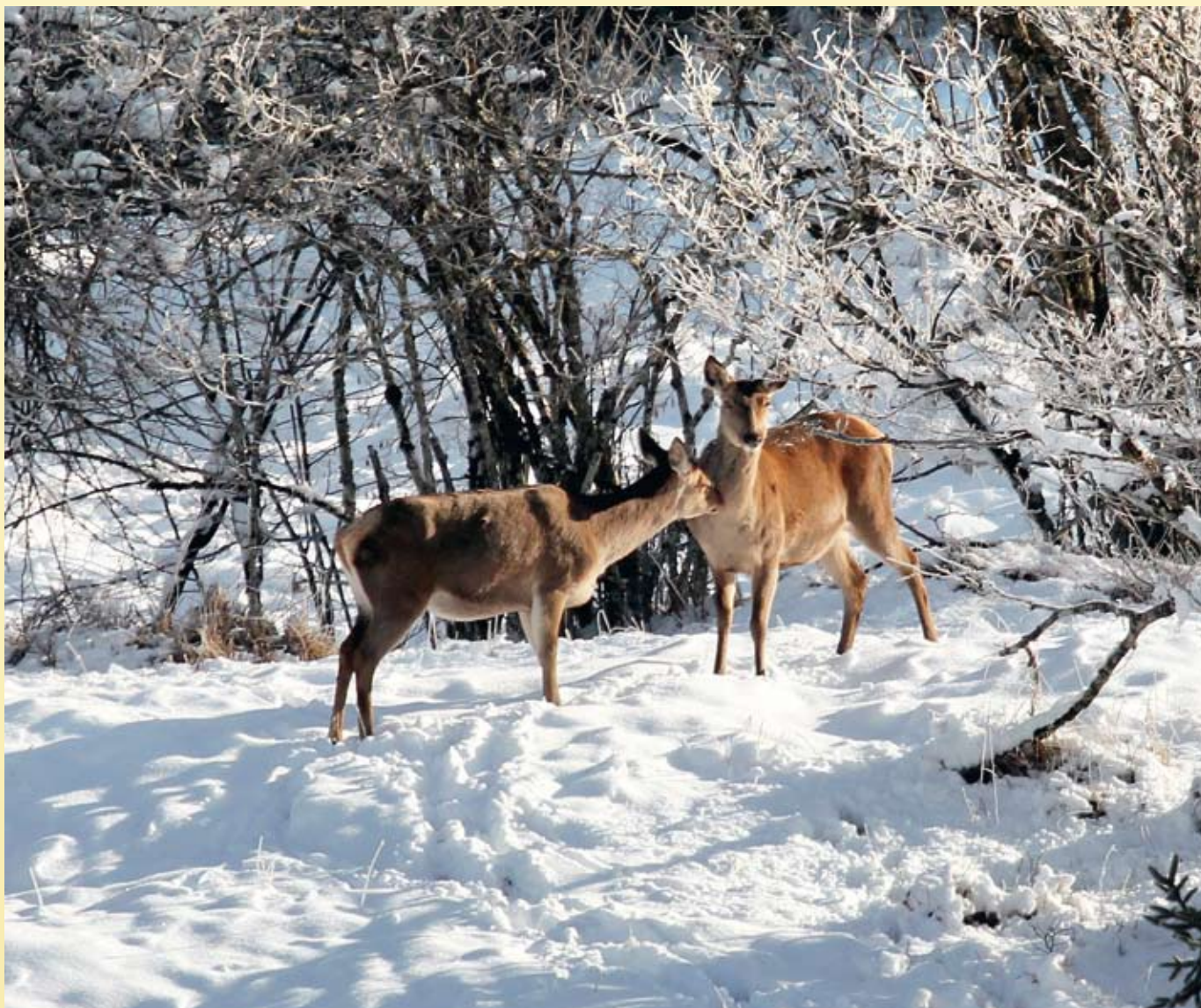

Foto: Š. Vesel

Foto: M. Artnak – Grča

V PETIH LETIH SMO POVOZILI VEČ KOT 26.000 SRNJADI

Delo, 13.12. 2016 (Jure Predalič) – »Mi smo razumna bitja in moramo storiti več za preprečitev trkov, žival gre čez cesto, ker pač mora,« je bil dr. **Boštjan Pokorny**, predsednik strokovnoznanstvenega sveta pri Lovski zvezi Slovenije (LZS), jansen, kje je odgovornost za morijo med divjadjo na naših cestah, kjer na leto po nepotrebnem pogine tisoče živali. Kot opozarjajo na LZS, število trkov vozil s prostoživečimi živalmi, zlasti divjadjo in velikimi zvermi, se v zadnjih desetletjih veča povsod po svetu, kar je predvsem posledica intenzivnega širjenja cestnega omrežja, v manjšem obsegu tudi železniskega v naravna okolja, povečanja gostote prometa, vedno večjih hitrosti vožnje pa tudi izjemnega povečanja nemira v naravnem okolju, denimo »objestnega izvajanja rekreacije v neprimernem času«, kot je na primer nočno gobarjenje s svetilkami. K tej problematiki prispeva tudi vožnja v naravnem okolju z motornimi vozili in kolesi ali izpuščanje psov v naravo brez sleherne kontrole. Poleg številnih povoženih živali je velika tudi škoda na vozilih, trki z živalmi pa se lahko končajo celo s hudimi nesrečami.

»Samo prostoživečih parkljarjev je v Sloveniji registrirano povoženih med 4900 in 6800 na

leto, dejansko število pa je še bistveno večje,« opozarja Pokorny. V obdobju od 2011 do 2015 je na slovenskih cestah izgubilo življenje kar 26.498 srn, 706 jelenov, 499 divjih prašičev, 47 gamsov, 36 damjakov, 17 muflonov, 4517 lisic, 2238 jazbecov, 2638 poljskih zajcev, 1970 kun belic, 169 kun zlatih, 64 vider, 42 medvedov, 26 divjih mačk, osem šakalov, šest volkov, dva rakunasta psa in en ris.

Čeprav vseh srečanj med vozili in živalmi najbrž ni mogoče preprečiti, pa so na LZS prepričani, da je z nekaterimi ukrepi mogoče to število bistveno zmanjšati, za kar si prizadevajo skupaj z upravljavci cest. Kot pojasnjuje Pokorny, je na splošno največ povožene srnjadi v severovzhodni Sloveniji (zlasti problematično je območje Dravskega in Ptujkega polja), v Posavju, okolici Nove Gorice, na Gorenjskem in v osrednji Sloveniji. Pokorny ob tem sicer poudarja, da je tveganje za trke s srnjadjo zlasti v jutranjem in večernem mraku veliko tako rekoč na vseh slovenskih cestah, saj je vrsta pri nas splošno razširjena. Največ divjih prašičev pred avtomobil zaide v zahodni Sloveniji, največ trčenj z jelenjadjo pa je v južni Sloveniji in na Goričkem. Predsednik LZS mag. **Lado Bradac** je z ministrom za promet in direkcijo za infrastrukturo podpisal dogovor o sodelovanju glede zmanjšanja tveganj za trke z divjadjo na glavnih in regionalnih cestah. Pobuda za tovrstno sodelova-

nje je po njegovih besedah nastala zaradi obstoja lovskega informacijskega sistema in izjemnih podatkovnih baz v njem, vključno s podatki o povoženi divjadjo, ki jih vsak dan na terenu ustvarjajo lovci, člani lovske organizacije. »Slednje potrjuje aktivno vlogo LZS pri strokovnoznanstvenem delu glede raziskav divjadi in lovstva, vključno z voljo in znanjem po reševanju povsem konkretnih problemov, kot so trki vozil z divjadjo, pa tudi osnovno paradigmo lovske organizacije, da se do divjadi, naravnega okolja in drugih uporabnikov prostora obnašamo odgovorno,« je ocenil predsednik LZS. O tej tematiki je **15. 12. 2016** obširno poročala tudi **POP TV** v oddaji **24ur.com**.

V SLOVENIJI MEDVEDI SPIJO MANJ KOT V DRUGIH DRŽAVAH

Dnevnik, 9. 12. 2016 (Andraž Rozman) – Slovenski medvedi pozimi spijo manj časa kot drugi po svetu. To so ugotovili raziskovalci z Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire na Biotehniški fakulteti skupaj s sodelavci z Zavoda za gozdove Slovenije. Obsežna raziskava o prezimovanju medvedov, v kateri so s pomočjo telemetričnih ovratnikov vso zimo spremljali sedemnajst medvedov, je bila objavljena v znanstveni reviji *Journal of Zoology*. V povprečju so med-

vedi v brlogu pozimi preživeali 74 dni: samci 57, samice pa 82 dni. Najdlje je bila v brlogu medvedka z Nanosa, ki jame ni zapustila 142 dni, medtem ko so nekateri medvedi svoj zimski dom zapustili že po nekaj dneh in se pozneje spet vrnili vanj. »Naši medvedi ne le, da spijo manj, kot bi pričakovali, ampak se tudi pogostokrat prebudijo, gredo ven in potem spet nazaj v brlog. Tega v tujini večinoma ni opaziti,« je povedal raziskovalec dr. **Miha Krofel** z Biotehniške fakultete. Da bi ugotovili, zakaj medvedi pri nas spijo manj časa, so raziskovalci ugotavljali, kaj počnejo, kadar niso v brlogu. Opazili so, da se pogosto zadržujejo na krmiščih, ki so sicer namenjena odvratanju medvedov od naseelij in opravljanju načrtovanega odstrela medvedov. Na krmiščih imajo na voljo velike količine koruze; vsako leto na vsakih sto kvadratnih kilometrov razporedijo dvanajst ton in pol koruze. Pozimi se na krmiščih obisk medvedov, ki ostanejo budni, v primerjavi z drugimi deli leta poveča za 61 odstotkov. V državah, kjer medvedov ne krmijo, pozimi spijo dalj časa.

Raziskovalci so s sklepanjem posredno ugotovili enega od razlogov, zakaj je rodnost slovenskih medvedov tako visoka; kot je dejal M. Krofel, je najvišja znana na svetu za to vrsto. Tuje študije kažejo, da je količina razpoložljive hrane povezana z razmnoževanjem. V Sloveniji medvedi eno tretjino vse hrane dobijo na

krmiščih. Pri nas živi okrog petsto medvedov, kar ustreza strategiji upravljanja populacije medvedov, a jo morajo zaradi velike rodnosti vsako leto na tej ravni vzdrževati z odstrelom. Ta cilj bi lahko dosegali tudi drugače. »Če bi zmanjšali intenzivnost krmljenja, a ga ne bi opustili, bi ohranili pozitivne učinke. V tem primeru bi se verjetno zmanjšala reprodukcija in s tem ne bi bilo potrebe po tako velikem odstrelu, ki ima kar nekaj stranskih negativnih učinkov,« je povedal Krofel in dodal, da so v okviru študije predlagali omejitev krmljenja vsaj pozimi. Podobne omejitve na primer veljajo pri krmljenju divjih prašičev. V trenutnih razmerah Krofel in njegovi sodelavci odstrel podpirajo, kajti če določenega števila medvedov ne bi odstrelili, bi se povečali konflikti z ljudmi. Raziskava je potekala na celotnem območju razširjenosti medveda pri nas, na Notranjskem, Kočevskem, v Trnovskem gozdu in delno v Alpah. Ugotovili so, da medvedi brloge po navadi najdejo na kraškem terenu. Primerov, kot so znani v tujini, na primer v Skandinaviji, da bi si sami izkopali jame, pri nas niso našli. Zimovališča so si naredili v jamah ali pod skalnimi previsi, en medved pa se je nastanil kar v smrekovem nasadu. Večinoma so si izbrali jame na težko dostopnem terenu z majhnim vhodom, v povprečju je bil vhod v jamo širok 62 centimetrov. Ugotovitve so pomembne predvsem za jamarje in ljudi, ki se radi odpravijo na

izlet na območju kraških jam. »Podatki kažejo, kdaj je večja verjetnost, da bomo srečali medveda v brlogu. Ugotovili smo, da lahko vsaj nekateri medvedi prezimujejo od druge polovice oktobra do konca aprila. V tem obdobju vsekakor odsvetujemo obiskovanje jam, ki bi medvedu lahko služile kot zimski brlog,« je še povedal Krofel. O isti tematiki je v Slovenskih novicah **10. 12. 2016** pisala **Simona Fajfar** v članku z naslovom **Naši medvedje spijo manj, seksajo pa več**.

LOVCI V VOJNI ZA SLOVENIJO

Novice Občine Pesnica, **24. 12. 2016** (Marjan Toš) – Ob 25-letnici vojne za Slovenijo je Lovska zveza Slovenije izdala zbornik spominov, pričevanj in dokumentov o sodelovanju članov lovske organizacije v vojni za Slovenijo leta 1991. Delo Slovenski lovci v vojni za Slovenijo je dragocen dokument o prispevku članov lovske organizacije v enem ključnih trenutkov novejša narodove zgodovine. Vključevalo je posamično odločitev članov pa tudi kolektivno odločitev organizacije, da bo v duhu domoljubja in pripadnosti domovini ukrepala častno in srčno ne glede na morebitne posledice takšne odločitve. Slovenski lovci so tako potrdili eno temeljnih usmeritev svoje organizacije iz njenega najzgodnejšega obdobja, namreč, da bodo poleg varovanja

narave skrbeli tudi za narodno usmeritev. Tej odločitvi so številni sledili med narodnoosvobodilnim bojem v letih 1941 do 1945 in isti duh je narekoval podobno odločitev leta 1991. Slovenska lovska organizacija je s tem dejanjem častno in odgovorno sledila plebiscitni odločitvi, sposobnost in srčnost njenih članov pa sta pripomogli k organizaciji obrambnih prizadevanj in zanesljivo pripomogli, da je bilo žrtev oboroženih nasprotij na eni in na drugi strani manj, kot bi jih morebiti bilo, če bi pasivno stali ob strani in zgolj čakali na razplet dogodkov. O izidu zbornika je že **20. 12. 2016** poročala STA in nekateri elektronski mediji (**Radio Maribor, Radio City, Radio Slovenske gorice**).

KDO SE ZAVZEMA ZA POBIJANJE SLOVENSkih VELIKIH ZVERI?

Dnevnik, **22. 12. 2016** (Janez Mramor) – »Velike zveri in tudi krokarja je zavarovala država, kar pomeni, da je država neke vrste njihova lastnica. Dotakniti se jih, brez ustreznega dovoljenja, je kaznivo. Plačilo zaradi njih pa je mogoče le, če so izpolnjeni predpisani pogoji, ki jih je predpisala država. Zanje sklicevanje o »dobrem gospodarju« ne velja. Tako vsa teža varovanja naših gospodarskih živali, ki jih, v njihovo dobro in zaradi kakovosti tako pridelane hrane, pasemo, pade na nas, rejce. Zato zahtevamo, da

država učinkovito zmanjša svoj trop zveri. Plača naj nam dodatna zavarovanja naših pašnikov, da bomo vsaj približno enaki tistim, ki nimajo zverske tegobe. Pa pritisnimo malo še na čustveno stran. Ne vem, kako bi se vi počutili v koži starejše gospe, ki se je v večernih urah vračala peš proti domu v Podložu in je začutila levo in desno spremstvo psom podobnih živali, pa še eno zadaj za njo. Ali pa kmeta iz Loškega Potoka, ki je v času košnje s kosilnico BCS kosil travnik proti robu gozda in sta ga od tam opazovala dva para volčjih oči, ki ju niti ropot kosilnice ni motil. Pa v koži dečka, ki ga je skoraj znotraj naselja Sodražica s kolesa podrla medvedka in ga »krvavo opomnila«, kot so pisali novinarji v *Dnevniku*. Da ne omenjam sila neprijetnih pogledov na pomorjene ovce, koze, tudi zrebičke, pa teličke in breje kobile ..., ki jih doživljajo nič hudega sluteči kmetje. To je samo nekaj novejših ocvirkov. Dajmo, umirimo žogo! Zveri je treba omejevati v znosnem številu in v zanje primernih okoljih. Kako to storiti, vedo strokovnjaki Zavoda za gozdove, ki redno spremljajo velikost populacije zveri, beležijo, kako se giblje škoda zaradi njih (malo manj zmanjševanje števila drobnice kot posledice ogroženosti in zahtevnosti predpisanih varovalnih ukrepov), in na teh ugotovitvah predlagajo velikost letnega odvzema. Mi kot neposredni trpini pa jim pomagajmo z uporabnimi predlogi in opozorili, ki jih oni slučajno niso zaznali«.

Foto: M. Artnak – Grča

Plačilo koncesijske dajatve za leto 2016

Pri odmeri vsakoletne koncesijske dajatve je treba spoštovati določbe Zakona o divjadi in lovstvu

Leto se je končalo. Zakoračili smo že v novo, v katerem bomo lovci na letnem pregledu odstrela in izgub tudi formalno zaključili minulo lovsko leto, prav tako bomo pripravili izhodišča za upravljanje z divjadjo v letu 2017. To je tudi čas, ko lahko z argumenti aktivno sodelujemo pri pripravi načrtov upravljanja z divjadjo za letos in pri odmeri koncesijske dajatve za lani, čeprav imamo pogosto občutek, da bodo naše pobude in predlogi ostali samo mrtve črke na papirju, ki ne zanimajo nikogar. Vendar, ali je res tako?

O d uveljavitve Zakona o divjadi in lovstvu¹ je minilo že več kot desetletje, vendar se nekateri še vedno spominjamo razprav ob njegovem sprejemu, ali je zakon, ki temelji na izhodišču, da lovsko pravico ni del lastninske pravice na zemljiščih in gozdovih, nosilka lovske pravice pa je država in ne lastniki lovnih površin, »protiustaven«, saj naj bi bila lastnikom zemljišč in gozdov s takšno ureditvijo omejena pravica do gospodarskega izkoriščanja lastninske pravice. Na tem mestu se ne morem izogniti vprašanju o ne/potrebnosti takšnih razmišljanj, saj smo v 21. stoletju, ko je dominalni sistem lova, v katerem sta bili lovsko pravica in lastninska pravica na zemljišču med seboj tesno spojeni, v našem pravnem sistemu že preživeta kategorija, prostoživeče živali pa so že od sprejema Zakona o varstvu okolja² leta 1993 naravna dobrina v lasti države, ki lahko za njihovo trajnostno

upravljanje podeli koncesijo. Navedeno razmišljanje je potrdilo Ustavno sodišče s svojo odločbo št. U-I-98/04 z dne 9. 11. 2006³, s katero je med drugim tudi odločilo, da tretji odstavek 1. člena Zakona o divjadi in lovstvu, ki določa: »Z divjadjo upravlja Republika Slovenija. Trajnostno gospodarjenje z divjadjo lahko Republika Slovenija pod pogoji določenimi s tem zakonom prenese na usposobljeno pravno osebo kot lovsko pravico,« ni v neskladju z Ustavo. V obrazložitvi svoje odločitve je med drugim tudi zapisalo: »Temeljni namen lovske pravice v sodobni družbi ni več v gospodarsko-ekonomskih interesih kmetijstva in gozdarstva, temveč postajata temeljna funkcija lovske pravice ohranjanje narave in varstvo okolja. S civilizacijskim razvojem je pri divjadi kot naravnem bogastvu bolj poudarjen njen pomen za skupnost kot njen pomen za posameznika, zato ima zakonodajalec pri urejanju dejavnosti lovstva široko

polje proste presoje ... zakonodajalec je v ZDLov-1 izbral eno izmed možnih oblik ureditve, in sicer je lovsko pravico uredil kot samostojno pravico javnopravne narave, ki ne izvira iz lastninske pravice na zemljišču. Nosilka pravice je država, ki jo lahko s koncesijo prenese na usposobljene subjekte. Narava lovske pravice zahteva, da nosilec lovske pravice pri njenem izvrševanju uporablja zemljišča in gozdove. Zakonodajalec mora vsebino lastninskih upravičenj prilagoditi sodobnim družbenim razmeram in ima ustavno pooblastilo za zakonsko urejanje načina pridobivanja in uživanja lastnine, tako da bo zagotovljena njena ekološka funkcija, in ima ustavno pooblastilo za določanje pogojev za izkoriščanje naravnih bogastev ter pogojev uporabe zemljišč (70. in 71. člen Ustave).«

Vsaj za nas lovce nista ne Zakon o divjadi in lovstvu niti Ustavno sodišče zapisala nič kaj novega, saj je bila sprejetjem Zakona o divjadi in lovstvu, po katerem je lovsko pravica samostojna pravica javnopravnega značaja, zagotovljena pravna kontinuiteta s prejšnjo pravno ureditvijo, ki je lovsko pravico urejala smiselno na podoben način, čeprav je temeljila na sistemu družbene lastnine. Kljub temu je država potrebovala še nadaljnja tri leta⁴, da je za trajnostno upravljanje z divjadjo podelila koncesijo lovskim družinam, ki so sklenile koncesijske pogodbe, na podlagi katerih so postale tudi zavezanke za plačilo koncesijske dajatve. V minulemu letu smo se lovci srečali tudi s prvim odvzemom koncesije za trajnostno upravljanje z divjadjo v lovišču in s prvo podelitvijo koncesije na podlagi 26. člena Zakona o divjadi in lovstvu.⁵ Čeprav

⁴ Uredba o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo, ki je bila podlaga za izvedbo javnega razpisa, je bila objavljena v Uradnem listu RS, št. 100/08, dne 21. 11. 2008. Po dokončnosti odločb o izbiri koncesionarjev so bile koncesijske pogodbe za trajnostno gospodarjenje v loviščih sklenjene v juniju 2009.

⁵ ... lovski družini, ki je bila ustanovljena šele v letu 2016 ...

se nekaterim glede izvedenih postopkov postavlja vprašanje o obstoju javnega interesa za njuno izvedbo, pa podrobnejša obravnava teh postopkov presega okvir tega prispevka.

Ker bomo tudi lovci v lovskih družinah, upravljavkah lovišč, kaj kmalu prejeli od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izračun za plačilo koncesijske dajatve za leto 2016, prav gotovo ni odveč, da se seznanimo z določili Zakona o divjadi in lovstvu⁶, ki podrobneje urejajo podelitev koncesije za trajnostno upravljanje z divjadjo v loviščih ter v tej povezavi povezano plačilo letne koncesijske dajatve.

Na izhodiščih Zakona o varstvu okolja⁷ in Zakona o ohranjanju narave⁸, ki urejata postopek podeljevanja koncesij na naravnih dobrinah, temelji tudi Zakon o divjadi in lovstvu, ki v svojem 24. členu določa, da se za trajnostno gospodarjenje z divjadjo podeli koncesija in določi upravljavca na podlagi javnega razpisa. Po določbah 25. člena Zakona o divjadi in lovstvu je koncedent Republika Slovenija, njene funkcije pa v imenu in za račun Republike Slovenije opravlja Vlada Republike Slovenije. Koncesionar je lovsko družina, ki trajnostno gospodari z divjadjo. Koncesija se podeli za določen čas, vendar najmanj za dvajset let.

Podlaga za podelitev koncesije za trajnostno upravljanje z divjadjo je koncesijski akt, ki ga na podlagi 26. a člena Zakona o divjadi in lovstvu izda Vlada Republike Slovenije. Koncesijski akt vsebuje: predmet koncesije; pogoje, ki jih mora izpolnjevati koncesionar; začetek in čas trajanja koncesije; določitev

⁶ Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08 in 46/14 – ZON-C).

⁷ Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 41/04, 17/06 – ORZVO187, 20/06, 28/06 – skl. US, 49/2006 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 48/12, 57/12, 92/13, 38/14, 37/15, 56/2015, 102/15, 30/16 in 42/2016).

⁸ Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99, 31/00 – popr., 110/02 – ZGO-1, 119/02, 41/04, 61/06 – ZDru-1, 32/08 – odl. US, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14).

¹ Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04) je bil objavljen dne 20. 2. 2004, začel pa je veljati dne 20. 5. 2004.

² Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 32/93).

³ Odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije pod opr. št. U-I-98/04 z dne 9. 11. 2016 (Uradni list RS, št. 120/06).

višine koncesijske dajatve; delež države in občine pri koncesijski dajatvi; nadzor koncedenta nad koncesionarjem; vsebino javnega razpisa; organ, ki pripravi in izvede razpis ter izbere koncesionarja; obliko in postopek javnega razpisa; vsebino koncesijske pogodbe; določitev organa, pooblaščenega za sklenitev koncesijske pogodbe in druge določbe, potrebne za izvajanje koncesije.

V skladu z določbami 27. člena Zakona o divjadi in lovstvu koncedent in koncesionarjem uredita medsebojna razmerja glede izvrševanja koncesije s *koncesijsko pogodbo*, ki vsebuje zlasti: predmet koncesije, natančno opredelitev lovišča, za katerega je bila koncesija podeljena; začetek in čas trajanja koncesije; obseg in dinamiko ukrepov v populacijah divjadi in njihovem življenjskem okolju; obseg nalog in ukrepov, ki se opravljajo v javnem interesu; višino, način in dinamiko plačila za podeljeno koncesijo; dolžnost koncesionarja, da ločeno izkazuje vse poslovne dogodke, ki se nanašajo na predmet koncesije; pravice in dolžnosti koncesionarja; način nadzora izvajanja koncesijske pogodbe; medsebojna razmerja v zvezi z

morebitno škodo, povzročeno z izvajanjem ali neizvajanjem koncesije; pogodbene sankcije za neizvajanje koncesije; razmerja ob nastopu višje sile; način spremljanja in dopolnjevanja pogodbe; razloge za prenehanje pogodbe; obveznosti koncedenta; druge pogoje, potrebne za ureditve razmerja, in pravno varstvo.

Zakon o divjadi in lovstvu v 28. členu določa načine prenehanja koncesijskega razmerja, in sicer: razmerje med koncedentom in koncesionarjem preneha s prenehanjem koncesijske pogodbe v skladu z zakonom, z odvzemom koncesije in razdrtjem koncesijske pogodbe. Koncesijo odvzame koncedent z upravno odločbo na predlog lovske inšpekcije, če koncesionar ne izvaja koncesije skladno s pogoji koncesijske pogodbe. Koncesija se razdre le na podlagi sporazuma med koncedentom in koncesionarjem s tem, da koncesionar opravlja koncesijo do izbora novega koncesionarja.

Koncesijsko dajatev ureja Zakon o divjadi in lovstvu v 29. členu, ki v prvem odstavku določa, da je zavezanec za plačilo koncesijske dajatve koncesionar. V skladu z določbami drugega odstavka se koncesijska dajatev plačuje letno.

Osnovo za izračun koncesijske dajatve podrobneje predpisuje tretji odstavek, ki določa, da je *osnova za izračun koncesijske dajatve petletno povprečje letnih prihodkov od dejavnosti gospodarjenja z loviščem (prihodek od prodane divjačine in prihodek iz lovnega turizma) v zadnjih petih letih*. Koncesijska dajatev za posamezno lovišče na podlagi četrtega odstavka znaša najmanj deset odstotkov od povprečnega prihodka, ki ga za posamezno lovišče za koncesijsko obdobje v skladu s prejšnjim odstavkom izračuna Zavod za gozdove Slovenije. Peti odstavek določa, da je 50 odstotkov koncesijske dajatve prihodek proračuna Republike Slovenije, 50 odstotkov pa prihodek proračuna občine. Posamezna občina prejme sorazmerni del pripadajoče koncesijske dajatve glede na lovno površino, ki leži v njej. Po določbah šestega odstavka se občini nakazana sredstva iz prejšnjega odstavka izkazujejo kot namenski prejemki in porabljajo kot namenski izdatki za izvajanje ukrepov varstva in vlaganj v naravne vire. Podrobnejše pogoje, namen in način porabe teh sredstev občina uredi z odlokom.

Po pregledu navedenih določb Zakona o divjadi in lovstvu, Uredbe o podelitvi koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo⁹, določb koncesijskih pogodb, ki so jih lovske družine sklenile na podlagi odločb o izbiri koncesionarja za posamezno lovišče, in zahtevkov, ki jih za plačilo koncesijske dajatve vsako leto prejmejo lovske družine, kaj kmalu ugotovimo, da tako Uredba o podelitvi koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo kot tudi sklenjene koncesijske pogodbe in izračuni za plačilo letne koncesijske dajatve nalagajo lovskim družinam obveznost plačila takšne višine koncesijske dajatve, ki, vsaj po mnenju nekaterih, nima pravne podlage v Zakonu o divjadi in lovstvu.

Čeprav nastane koncesijsko razmerje med koncedentom in

⁹ Uredba o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo (Uradni list RS, št. 100/08).

koncesionarjem s sklenitvijo koncesijske pogodbe, je treba že na tem mestu poudariti, da koncesijsko razmerje ni navadno obligacijsko razmerje, saj je javni interes, v katerem je sklenjena koncesijska pogodba, bistven za njeno opredelitev. Vendar pa mora tudi v takem primeru koncedent, ki pripravi besedilo koncesijske pogodbe in jo v skladu s koncesijskim aktom, t.j. uredbo o podelitvi koncesije, predloži po dokončnosti odločbe o izbiri koncesionarja v podpis izbranemu koncesionarju, spoštovati t.i. prisilne predpise. Na področju lovstva je takšen prisilni predpis Zakon o divjadi in lovstvu, ki je glede osnove za izračun letne koncesijske dajatve jasen. Osnova za izračun letne koncesijske dajatve je petletno povprečje letnih prihodkov od dejavnosti gospodarjenja z loviščem (prihodek od prodane divjačine in prihodek iz lovnega turizma) v zadnjih petih letih. Zato bi moral koncedent, upošteva je tretji in četrti odstavek 29. člena Zakona o divjadi in lovstvu, za vsako posamezno leto izračunati koncesijsko dajatev glede na povprečje letnih prihodkov od dejavnosti gospodarjenja z loviščem v zadnjih petih letih, ne pa da od osnove za izračun koncesijske dajatve (izračunane ob sklenitvi koncesijske pogodbe leta 2009), ki je določena v koncesijski pogodbi (upošteva je letne prihodke od prodane divjačine in prihodek iz lovnega turizma v obdobju od 2004 do 2008) enostavno izračuna odstotek v višini 15 %, določen s koncesijsko pogodbo (ga v skladu z 8. členom Uredbe o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo revalorizira še z letno inflacijo v minulem koledarskem letu), in takšen izračun letne koncesijske dajatve pošlje v plačilo lovskim družinam, upravljavkam lovišč.

Da verjetno tudi zakonodajalec ni imel namena, da bi bila osnova za izračun koncesijske dajatve nespremenjena za celotno 20-letno koncesijsko obdobje, saj sta prihodek od prodane divjačine in prihodek od lovnega turizma odvisna

Foto: M. Krolfel – Diana

predvsem od uresničnega vsakoletnega načrta odvzema v lovišču, s katerim na podlagi sklenjene koncesijske pogodbe upravlja posamezna lovska družina, potrjujejo tudi določbe Zakona o divjadi in lovstvu. Le-te urejajo načrtovanje upravljanja z divjadjo, zlasti pa Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo¹⁰, ki v 79. členu jasno določa, da letni načrti lovskoupravljaljskih območij temeljijo na usmeritvah iz območnih načrtov, analizah izvajanja prejšnjih letnih načrtov lovskoupravljaljskih območij in na oceni stanja za obdobje predhodnih petih let s poudarkom na zadnjem letu. Na povprečju letnih prihodkov od dejavnosti upravljanja z loviščem za obdobje zadnjih petih let pred letom, za katerega koncesionar obračuna koncesijsko dajatev, bi morala temeljiti tudi letna koncesijska dajatev, ki jo morajo plačati lovske družine za podeljeno koncesijo.

Argumente za stališče, da koncesijske dajatve za trajnostno upravljanje z divjadjo v lovišču, ki so jih lovske družine plačale za leta 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 in 2015, verjetno niso izračunane v skladu Zakonom o divjadi in lovstvu, je mogoče najti tudi ob smiselnem uporabi sodne prakse, oblikovane pri odmeri rudarske koncesnine. Upravno sodišče Republike Slovenije¹¹ in tudi Vrhovno sodišče Republike Slovenije¹² sta namreč zavzela jasno stališče, da sta način odmere koncesnine in določitev višine koncesnine predmet normativnega, ne pa pogodbenega urejanja¹³. To z drugimi

besedami pomeni, da stranki v koncesijski pogodbi ne moreta sami določiti načina odmere koncesnine, pa tudi ne višine koncesnine, neupoštevaje pri tem pravne predpise, s katerimi je koncesina določena.

Ker ne Zakon o divjadi in lovstvo niti Uredba o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo ne vsebujeta nobenih določb, s katerim aktom koncedent pravzaprav odmeri letno koncesijsko dajatev, kot je to npr. jasno določeno v Zakonu o rudarstvu¹⁴, po katerem se rudarska koncesnina odmeri z upravno odločbo, ki jo izda ministrstvo, pristojno za rudarstvo¹⁵, ki jo koncesionar lahko izpodbija z rednimi in izrednimi pravnimi sredstvi, določenimi z Zakonom o splošnem upravnem postopku¹⁶, prav tako je sodno varstvo koncesionarjem zagotovljeno v upravnem sporu¹⁷, se koncesionarjem, ki trajnostno upravlja z divjadjo, povsem upravičeno postavlja vprašanje, kaj naj storijo, če odmerjene letne koncesijske dajatve ne morejo plačati ali če se z odmerjeno letno koncesijsko dajativjo ne strinjajo. Ena od možnosti, ki

ločitve višine koncesijske dajatve. V nasprotnem primeru predpisana ureditev ne bi imela zelenega pravnega učinka, saj bi se jo lahko derogiralo že s pogodbeno določbo. To stališče podpira tudi sama narava koncesnine, ki je javna dajatev in s tem v svojem bistvu podobna davku. Ena izmed bistvenih značilnosti javnih dajatev pa je, da so enostransko ter oblastveno določene.»

¹⁴ Zakon o rudarstvu (Uradni list RS, št. 61/10, 62/10 – popr., 76/10, 57/12 in 111/13).

¹⁵ Drugi odstavek 52. člena Zakona o rudarstvu (Uradni list RS, št. 61/10, 62/10 – popr., 76/10, 57/12 in 111/13) določa, da se zavezancu iz prejšnjega odstavka način in pogoji za plačevanje rudarske koncesnine ter zagotavljanje in plačevanje rezerviranih sredstev za sanacijo določijo z odločbo, ki jo v skladu s predpisom iz tretjega odstavka 53. člena in predpisom iz tretjega odstavka 54. člena tega zakona ter določbami koncesijske pogodbe po uradni dolžnosti izda ministrstvo, pristojno za rudarstvo.

¹⁶ Zakon o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/99, 70/00, 52/02, 73/04, 119/05, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13).

¹⁷ Zakon o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 105/06, 26/07 – skl. US, 119/08 – odl. US, 107/09 – odl. US, 62/10, 98/11 – odl. US in 109/12).

jo daje Uredba o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo, je *predlog za znižanje koncesijske dajatve*, ki ga lahko na pobudo koncesionarja poda koncedentu Zavod za gozdove Slovenije, Lovska zveza Slovenije ali lovska inšpekcija, če koncesionar izpolnjuje pogoje iz tretjega odstavka 10. člena Uredbe o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Druga možnost, če zahtevek za plačilo letne koncesijske dajatve štejejo za fakturo/račun, je zavrnitev zahtevka z obrazložitvijo, da izračun koncesijske dajatve ni pripravljen v skladu z določili tretjega in četrtega odstavka 29. člena Zakona o divjadi in lovstvu. Vendar v tem primeru obstaja veliko pravno tveganje, da bo koncedent glede na zapisano določila v Uredbi o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo prav kmalu našel pot za discipliniranje koncesionarja. Koncedent namreč v skladu s šesto alinejo drugega odstavka 17. člena navedene uredbe koncesionarju, če zamuja s plačilom koncesije za več kot dva meseca, koncesijo tudi odvzame. Da bi se izognili temu, se mi postavlja kot rešitev tudi tretja možnost: ali je dopustno določila koncesijske pogodbe, ki niso v skladu z določili tretjega in četrtega odstavka 29. člena Zakona o divjadi in lovstvu, uspešno izpodbijati pred rednim sodiščem in postaviti tožbeni zahtevek na ugotovitev ničnosti takšnih pogodbenih določil, na kar napoljujejo tudi določila sklenjenih koncesijskih pogodb: »Stranki si bosta prizadevali morebitne spore rešiti sporazumno. Kolikor to ne bo mogoče, bo spore reševalo pristojno sodišče.« Vsekakor tudi v tem primeru obstaja pravno tveganje za izid sodnega postopka v korist koncesionarja, ki takšnemu določilu v koncesijski pogodbi ni nasprotoval in je podpisal koncesijsko pogodbo. Seveda tudi pri tem ne moremo iti mimo dejstva, da verjetno koncesionar ni imel nobenih možnosti, da bi s svojimi predlogi za kakršnokoli spremembo pred-

loženega besedila koncesijske pogodbe uspel, saj bi v primeru, če koncesijske pogodbe ne bi podpisal v roku 60 dni od dokončnosti odločbe o izbiri koncesionarja, odločba o izbiri prenehala veljati na podlagi četrtega odstavka 15. člena Uredbe o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo in bi koncedent za konkretno lovišče lahko opravil nov javni razpis.

Že lani so nekateri koncesionarji razmišljali, da ne bi plačali koncesijske dajatve za leto 2015. Nekateri od njih so svoje pisno stališče s konkretnimi podatki o svojih prihodkih od prodane divjačine in lovnega turizma v obdobju od leta 2010 do leta 2015 posredovali tudi koncedentu. Ker le-ta njihove obrazložitve ni sprejel in so v svojih razmišljanjih ostali sami, so se odločili, da odmerjeno koncesijsko dajatev za leto 2015 kljub temu plačajo, čeprav se niso strinjali z njenim izračunom. Letos so njihova razmišljanja drugačna. Verjetno bodo sprejeli pravno tveganje, povezano z neplačilom koncesijske dajatve za leto 2016, ter se bodo po morebitnem odvzemu koncesije, v skladu s postopkom, po katerem je koncedent v minulemu letu enemu koncesionarju že odvzel koncesijo ter jo na podlagi opravljenega javnega razpisa podelil »novemu« koncesionarju, prijavi na razpisa za podelitev koncesije za »odvzeto« lovišče. Ali bodo pri tem uspešni, bo pokazal čas.

Ker je divjad naravna dobrina, za njeno upravljanje je država podelila koncesijo lovskim družinam, menim, da morajo biti tudi pri odmeri vsakoletne koncesijske dajatve spoštovane določbe Zakona o divjadi in lovstvu, v skladu s katerim morajo biti glede na splošno sprejeti pravni načeli ustavnosti in zakonitosti, ki sta temelja sodobne demokracije in pravne države, vsi izvedbeni predpisi, izdani na njegovi podlagi. Prav tako se moramo po njem ravnati vsi, ki na kakršenkoli način posegamo v življenjski prostor divjadi.

Mag. Nataša Oven

Spremljanje (monitoring) šakala v Sloveniji

Šakal (*Canis aureus*) se v zadnjih desetletjih z Balkana uspešno širi proti srednji in vzhodni Evropi, pa tudi že proti severni. Dandanes je prisotnost vrste znana v tridesetih evropskih državah (Trouwborst in sod., 2015). Po letu 2013 se je začel redno pojavljati tudi v vseh treh baltskih državah (Paulauskas in sod., 2016). Poleg širjenja je zanj značilno zelo hitro večanje številčnosti. Enak trend je zaznati tudi v Sloveniji, kar potrjujejo vedno pogostejša opažanja šakalov, povečuje se območje njegove prisotnosti (zbrano v Potočnik, 2016). Tudi zato je bil leta 2014 uvrščen med divjad, čeprav je še vedno na seznamu zavarovanih vrst. Takšna zakonska kolizija povzroča v družbi veliko zmede, dolgoročno pa nepotrebne konflikte med različnimi deležniki. Hkrati onemogoča aktivno upravljanje populacije, četudi evropska zakonodaja to dopušča. Za trajnostno upravljanje je pogoj ustrezen monitoring, ki bo pokazal, kakšno je dejansko stanje in kakšni so razvojni (populacijski) trendi vrste. Zato smo oktobra 2016 začeli s projektom Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste zlati šakal v Sloveniji, s katerim želimo prispevati k odpravi zmede glede statusa te vrste – prišla je pri nas.

Zakaj je v Sloveniji potrben sistematičen monitoring šakala?

Za nekatere rastlinske in živalske vrste so globalne spremembe priložnost, da zaradi manjše medvrstne konkurence in zanje ustrežnejših okoljskih razmer same razširijo svoj areal (npr. Dorman, 2007; Monzón in sod., 2011). Ena takih vrst je šakal, ki se v zadnjih desetletjih z Balkana uspešno širi proti srednji in vzhodni Evropi; poleg širjenja je zanj značilno tudi zelo hitro večanje številčnosti v vseh državah/območjih, ki jih je poselil (npr. Srbija: Milenković in Pavnović, 2003; Hrvaška: Kryštufek, 1998; Krofel, 2008; Bošković, 2013; Bolgarija: Markov, 2012; Madžarska: Szabo in sod., 2009). O hitrem širjenju in večanju številčnosti šakala v državah jugovzhodne in srednje Evrope smo lahko brali tudi že v glasilu Lovec (npr. Leskovic, 2011; Potočnik, 2016), pri če-

mer velja še zlasti opozoriti na skupen pregled stanja v nam bližnjih državah (Kryštufek, 2011).

V primerih vrst prišlekov, ki se v nekem okolju pojavljajo na novo in lahko potencialno sprožajo konflikte, povezane s človekovimi interesi/aktivnostmi (npr. reja domačih živali), se porajajo tudi številna vprašanja o vplivih na domorodno živalstvo in rastlinstvo. To posledično vpliva na vzpostavljane odnosa, stališč in politike upravljanja s temi vrstami. Njihovo upravljanje se skuša umestiti v obstoječe nacionalne in mednarodne pravne podlage, ki pa pogosto še ne upoštevajo novih razmer. Zato so v novih območjih prisotnosti različnih vrst prišlekov, med katere sodi tudi šakal, potrebne sistematične raziskave teh vrst, saj izkušnje iz drugačnih okolij ne moremo neposredno prenašati v nove, domače razmere.

Kljub hitremu večanju številčnosti in razširjenosti je šakal v Evropi še zelo slabo raziskana vrsta; v Sloveniji praktično ni znanstvenih raziskav biologije/ekologije te vrste. Zato zelo primanjkuje znanja o njeni ekosistemski vlogi, medvrstnih odnosih, vplivih na druge vrste, populacijski dinamiki in sposobnosti širjenja, primerne prostoru zanj itn. Manjka tudi širša družbena razprava oz. konsenz, kaj z vrsto sploh želimo; takšna razprava je potrebna za oblikovanje ustreznega in učinkovitega upravljanja šakala. Slednje je mogoče le po predhodnem sistematičnem zbiranju različnih podatkov, tj. monitoringu vrste, ki bo zagotovil ustrezne informacije o stanju populacije (zlasti številčnosti, razširjenosti, razmnoževalni sposobnosti, genetski čistosti), njeni ohranjenosti in stabilnosti, najpomembnejših kolonizacijskih poteh, a tudi o medvrstnih odnosih, v katerih je udeležen šakal, njegovem vplivu na domorodne vrste ter o morebitnem povzročanju škode na domačih živalih.

Lovska zveza Slovenije (LZS) je v letu 2015 prepoznala potrebo po začetku opravljanja raziskav in sistematičnega monitoringa šakala, in sicer s pripravo strokovnih podlag oz. programa monitoringa šakala (Potočnik in sod., 2016). Na strokovnem posvetovanju *Monitoring v lovstvu: pomen, možnosti in priložnosti* (Jablje pri Mengšu, 14. 5. 2016) je bil med drugim sprejet sklep: »Tako kot za vse ostale vrste divjadi je zelo pomembno, da spremljanje stanja šakala temelji na vključitvi lovcev, ki opravljajo monitoring divjadi pod pogoji javne službe, sam monitoring vrste pa mora temeljiti na ustreznih strokovnih podlagah.« Za začetek opravljanja monitoringa šakala v Sloveniji je najpomembnejše, da je tovrstno potrebo prepoznalo *Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano*, ki je projekt uvrstilo med prednostne teme Ciljnega raziskovalnega programa (CRP)

Zagotovimo si hrano za jutri. V nadaljevanju predstavljamo strukturo projekta, s katerim smo začeli oktobra 2016.

Pregled ključne literature

V preteklosti je bila razširjenost šakala na naši celini omejena na jugovzhod Evrope, predvsem na obale Sredozemlja in Črnega morja; najstarejši fosilni ostanki šakalov na evropskih tleh so bili najdeni v Grčiji in segajo v začetek holocena pred 7000 do 8000 leti (Sommer in Benecke, 2005). Na Hrvaškem so na otoku Hvaru odkrili fosilne ostanke šakalov, ki najverjetneje izvirajo iz obdobja pred 6500 do 7000 leti (Malez, 1984). Genetske raziskave kažejo, da zdajšnji šakali v Evropi večinoma izvirajo s Kavkaza, vendar sta na Peloponezu v Grčiji in Dalmaciji na Hrvaškem preživeli tudi izvorni populaciji, ki sta se nato pomešali s priseljenimi kavkaškimi osebki (Rutkowski in sod., 2015). Prvi potrjeni podatki o šakalih s panonskega območja so šele iz 19. stoletja (Toth in sod., 2009). Opaznejše širjenje šakalov vzdolž jadranske obale in po nižavjih jugovzhodne Evrope je potekalo v dveh valovih v petdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja (Kryštufek in Tvrtković, 1990). Najstarejši zanesljivi podatki o prisotnosti šakala na območju Slovenije so iz zime 1952/1953, ko so odstrelili tri živali: dve na Zaplani pri Vrhniki in eno v Smastu pri Kobaridu (Mehora, 1953; Breljih, 1955). Od takrat so sledila posamezna opažanja, zlasti od osemdesetih let naprej. V zadnjih letih so teritorialne skupine zaznali na Ljubljanskem barju, na območju Bele krajine, Cerkniškega jezera, zgornjega Posočja, v Središču ob Dravi, na Dravskem polju, na kozinskem, sežanskem in goriškem Krasu, na Planinskem polju in v Prekmurju; po letu 2008 so opažanja ali povožene/poginule živali zabeležili tudi v Zgornji Savinjski dolini, Celjski kotlini, na Idrijskem, v Dravski dolini in na Gorenjskem (Potočnik, 2016).

Šakali so socialna in teritorialna vrsta z zelo izraženim oportunističnim vedenjem. Temeljna enota njihovega socialnega sistema je par oz. družina – teritorialna skupina (Giannatos in sod., 2005). Pogosto jo sestavlja zgolj par odraslih šakalov, ki svoj teritorij aktivno branijo pred šakali iz drugih družin in ga označujejo z urinom, iztrebki in oglašanjem (tuljenjem, zavijanjem), in sicer najbolj intenzivno v okolici brloga in ob stečinah (Jhala in Moehlman, 2004). Samice so običajno monoestrične, kar pomeni, da se parijo enkrat na leto, godne so šest do osem dni. V Evropi parjenje šakalov poteka od januarja do marca. Po približno 63 dneh samica v brlogu skoti povprečno pet do sedem (od dveh do deset) slepih mladičev, ki brlog prvič zapustijo pri treh tednih (Giannatos, 2004). Laktacija (dojenje)

traja osem do deset tednov (Sillero-Zubiri in sod., 2004), a mladiči začno že pri štirih tednih jesti trdo hrano (Jhala in Moehlman, 2004), starše pa začno pri iskanju hrane spremljati po štirinajstih tednih (Moehlman, 1987). Mladiči spolno dozori pri enajstih mesecih. Včasih ostanejo v tropu staršev tudi po rojstvu novega legla in prevzamejo vlogo pomočnikov ter sodelujejo pri vzreji mlajših bratov in sester (Moehlman, 1983).

Prehrana šakalov je izredno raznolika in je odvisna od razpoložljivih virov v okolju, kjer živijo (Jhala in Moehlman, 2004). Na podlagi analiz želodcev – pri čemer lahko njihova časovna dostopnost, ki je največja v času intenzivnega odstrela šakalov (jeseni), pomembno vpliva na dobljene rezultate –, so najpomembnejši prehranski viri šakalov v Evropi mali sesalci in mrhovina divjadi (Madžarska: Heltai in Lanzski, 2002), trupla domačih živali in vodne ptice (Grčija: Giannatos, 2005; Lanzski in sod., 2006, 2009) ter klavniški odpadki (Srbija: Pantelić in Ostojić, 2010; Čirović in sod., 2016; Hrvaška: Bošković in sod., 2016). Vendar so šakali lahko tudi zelo uspešni plenilci, ki lovijo plen bodisi sami bodisi v parih in skupinah. Posamezno lovijo manjši plen, kot so glodavci, zajci in ptice. V Evropi o visoki stopnji plenjenja prostoživečih parkljarjev (zlasti mladičev) in drobnice poročajo predvsem s hribovskih območij v Bolgariji (Stein in sod., 1983; Genov in Vassilev, 1991). Iz Srbije in Hrvaške so znana mnenja upravljavcev lovišč, da se je po prihodu šakalov številčnost srnjadi (in tudi divjih prašičev) zmanjšala, čeprav takšen medvrsten vpliv ni znanstveno potrjen.

V Evropi se areal šakala deloma prekriža z arealom lisice, vendar so slednje na območjih, ki jih naseljujejo šakali, po navadi redke (Giannatos in sod., 2005). Mehanizem tekmovalnega izključevanja med obema vrstama ni ustrezno pojasnjen (Scheinin in sod., 2006), vendar gre najverjetneje za tekmovanje za dobrine (prehranske vire), med šakali in lisicami pa ni neposrednih odnosov (interakcij). Zaradi negativnih interakcij s prevlado volka se areala volka in šakala v večjem delu Evrope izključujeta. Obsežno širjenje šakalov v 20. stoletju naj bi bilo povezano z lokalnim izginjanjem volkov (Kryštufek in Tvrtković, 1990; Giannatos in sod., 2005). Šakali se lahko križajo s psi in imajo plodne potomce, kar je bilo prvič z genetskimi metodami potrjeno na Hrvaškem (Galov in sod., 2015; Bošković in sod., 2016). Trenutno ni znano, kako pogosta je hibridizacija med šakali in psi v naravi. Čeprav so bili prvi primeri hibridov potrjeni šele nedavno, so se križanci verjetno pojavljali že v preteklosti, vendar je zaradi intenzivnejših raziskav

šakalov in razvoja genetskih metod zanesljiva določitev hibridov mogoča šele zdaj (Galov in sod., 2015).

Šakali naseljujejo raznolika okolja. Pogosto jih najdemo v savanskih predelih, sredozemski makiji, mangrovah in kulturni krajini oz. v bližini naselij, izogibajo pa se velikim strnjenim gozdovom (Jhala in Moehlman, 2004; Giannatos, 2004). Ustreza jim mozaični tip krajine z vmesnimi kmetijskimi površinami, predvsem če imajo za kritje dovolj gostega rastlinja (Šalek in sod., 2014). Pogosto naseljujejo tudi mokrišča in poplavne ravnice. Praviloma naseljujejo nižinske predele, a so prisotnost posameznih živali večkrat

površin ter spreminjanje podnebja, zlasti s krajšanjem trajanja in višine snežne odeje, sta verjetno pomembna dejavnika, ki sta pripomogla k širjenju vrste. Širjenje, predvsem pa večanje številčnosti šakala je zagotovo lažje v območjih/okoljih: (i) z odsotnostjo oz. redko prisotnostjo volka; (ii) z veliko dostopnostjo naravne hrane (glodavcev) in zlasti hrane antropogenega (človeškega) izvora, kot so neurejena odlagališča organskih (predvsem klavniških) odpadkov; (iii) kjer so velike gostote domačih živali (zlasti drobnice); (iv) kjer intenzivno »gojijo« divjad in so populacijske gostote nekaterih vrst divjadi zelo velike. Šakal se ob zadostni količini

vezuje le članice EU. Njihov splošni cilj je prispevanje k ohranjanju domorodnega prostoživečega živalstva in rastlinstva ter naravnega okolja. Za Slovenijo kot članico EU je še posebno zavezujoča *Habitatna direktiva*, ki šakala uvršča na Prilogo 5, v katero so uvrščene »vrste v interesu skupnosti, pri katerih za odvzem iz narave in izkoriščanje lahko veljajo ukrepi upravljanja«. Leta 1992, ko je bila sprejeta, je bila veljavna le za populacijo šakalov v Grčiji, s širjenjem držav članic in širjenjem šakala pa se je pomen direktive za varstvo in upravljanje vrste zelo povečal. Zdaj je v EU šakal nezavarovan ali je lovna vrsta v enajstih državah (Potočnik, 2016).

Namen in cilji izvedbe projekta

Temeljni cilji projekta so: (1) ugotoviti varstveno stanje vrste v Sloveniji in sosednjih državah; (2) oceniti številčnost in prostorsko razširjenost šakala v Sloveniji; (3) oceniti populacijske trende in potencialno širjenje areala; (4) vzpostaviti sistem za vključitev več terenskih sodelavcev v monitoring šakala; (5) ugotoviti razmnoževalni potencial vrste; (6) oceniti in spremljati potencialno hibridizacijo z drugimi vrstami iz družine psov; (7) prepoznati oziroma genetsko določiti povzročitelja škode na domačih živalih, za katere obstaja sum, da je povzročitelj šakal; (8) določiti prehranske navade šakalov v Sloveniji; (9) spoznati in sooblikovati družbene vidike upravljanja s šakalom; (10) pripraviti predloge ukrepov za njegovo upravljanje, vključno s potencialnim obsegom odvzema; (11) prenos rezultatov projekta in drugih znanstvenih spoznanj h končnim uporabnikom, vključno s pravo strokovno-znanstvenega posveta in strokovne monografije o šakalu.

Kako bo projekt potekal?

Skladno s cilji bomo projekt opravljali v enajstih delovnih sklopih.

1. Stanje ohranjenosti vrste v Sloveniji in sosednjih državah

Uvrstitev šakala na Prilogo 5 *Habitatne direktive* v praksi pomeni, da se v njihove populacije lahko tudi posega (npr. z odstrelom), omejuje populacijsko rast oziroma zagotavlja druge upravljalne cilje, pri čemer morajo ukrepi zagotavljati trajnostno ohranjanje vrste. Pred začetkom poseganja v populacijo je treba zagotoviti reden monitoring nekaterih populacijskih parametrov, na podlagi katerega je mogoče oceniti, ali nameravani posegi zagotavljajo ugodno varstveno stanje vrste. V tem sklopu bomo zato: (i) zbrali in proučili vplivne dejavnike, ki delujejo na populacijo in lahko dolgoročno vplivajo na njeno razširjenost ter številčnost; (ii)

Foto: J. Pep

zabeležili tudi na nadmorski višini okoli tisoč metrov (Bauer, 2001; Giannatos, 2004; Krofel in Potočnik, 2005).

Šakal je nov predstavnik našega živalstva, pa tudi živalstva večine evropskih držav. Razlogi za njegovo bliskovito širjenje niso zanesljivo znani. Spremenjena raba prostora, npr. zmanjšan obseg in intenzivnost kmetijske rabe ob hkratnem ohranjanju mozaika njihovih in gozdnih/grmovnih

razpoložljive hrane lahko pojavlja v velikih gostotah, za obstoj vitalne populacije pa potrebujejo razmeroma majhno območje. Njihova številčnost se po izboljšanju življenjskih razmer lahko poveča v zelo kratkem obdobju (Giannatos, 2004).

V Evropi šakala (ne)posredno obravnavajo trije pravni dokumenti/instrumenti: *Konvencija o biotski pestrosti*, *Bernska konvencija* in *Habitatna direktiva*, ki za-

opredelili, ali podatki o populacijski dinamiki vrste kažejo, da se sama dolgoročno ohranja kot preživetja sposobna sestavina v življenjskem okolju v Sloveniji. V tem delu raziskave bomo tudi: (iii) pripravili celovit pregled stanja, ohranjenosti in razvojnih trendov šakala v sosednjih oz. nam bližnjih državah, saj gre za povezano populacijo, hkrati pa bo le tako omogočeno razumevanje stanja in pričakovanih trendov pri nas v prihodnje.

2. Ocena številčnosti in prostorska razporeditev šakala v Sloveniji

Poznavanje območja, na katerem je prisoten šakal oziroma kamor se širi, je ključno za načrtovanje upravljaljskih ukrepov. Glede na trende v drugih delih Evrope lahko dolgoročno pričakujemo nadaljnje širjenje populacije, zato je spremljanje razširjenosti šakala pomemben del monitoringa. Velikost populacije je med najpomembnejšimi parametri ocenjevanja stanja populacije. Ob poznavanju razmnoževalno-preživitvenih parametrov je številčnost šakalov najpomembnejši dejavnik za določanje trajnostnega poseganja v populacijo.

V praksi lahko velikost populacije izražamo kot število osebkov (šakalov) v populaciji ali pa s številom skupin (družin) oziroma razmnoževalnih (reprodukcijskih) enot. Vsaka od teh cenilk ima svoje prednosti in slabosti. (1) Prednost poznavanja številčnosti osebkov je, da lahko na njeni podlagi dobro ocenimo prehranske potrebe populacije šakalov in vpliv, ki ga ima ta plenilec na populacije plenskih vrst. Slabost te cenilke je zahtevnost, saj je za kakovostno oceno potrebno razmeroma veliko napora. Poleg tega se število šakalov sezonsko in letno spreminja zaradi razmnoževanja, sezonske in naključne smrtnosti ter priseljevanja in odseljevanja osebkov. Tako je ocena številčnosti izpostavljena mnogim dejavnikom, ki otežujejo njeno izvajanje. (2) Ocenjevanje števila teritorialnih družin je cenilka velikosti populacije, ki daje dober vpogled v socialno sestavo in razmnoževalni potencial populacije. Pridobivanje podatkov o teritorialnih družinah je časovno in stroškovno učinkovito, spreminjanje števila družin je po navadi precej manjše in ga lahko razmeroma hitro zaznamo. Zaznavanje teritorialnih skupin lahko opravljamo s pomočjo klasične tehnike sistematičnega izzivanja oglašanja, s t.i. akustično metodo (Giannatos in sod., 2005), ter dopolnilno s pomočjo molekularnih genetskih tehnik (analize sorodnosti).

Opportunistično (naključno, priložnostno) zbiranje znakov o prisotnosti šakala bo potekalo na celotnem območju Slovenije (vsa lovišča). Zaradi zdajšnje relativno majhne populacije, prostorsko omejene prisotnosti, zanimivosti vrste

in dokaj lahke opaznosti/prepoznavnosti želimo ob razvoju ustreznih podpornih orodij v monitoring šakala dolgoročno vključiti veliko terenskih sodelavcev (lovcev z ustreznim znanjem), ki imajo za opravljanje monitoringa divjadi tudi javno pooblastilo. To pomeni, da bi predstavniki upravljalcev lovišč v elektronsko podatkovno bazo na podoben način, kot je vnašanje podatkov o odvzemu divjadi in velikih zveri, vnašali podatke o znakih prisotnosti šakala, ki bi jih zbirali lovci naključno ob svojih aktivnostih v lovišču. Vnos podatkov bo potekal na podlagi evropske metodologije oziroma meril za spremljanje šakala (Hatlauf in sod., 2016).

Da bi se izognili zavajajočim ocenam razširjenosti šakala ali napačni določitvi vrste, bomo znake prisotnosti šakalov razvrstili v štiri kategorije (**preglednica 1**), prilagojene po metodologiji SCALP, ki jo v Sloveniji uporabljamo tudi za

legla pa lahko ocenimo najmanjšo letno stopnjo prirastka v populaciji. Zato so metode za spremljanje teritorialnih skupin med najpomembnejšimi aktivnostmi monitoringa šakala. V okviru teh aktivnosti smo že pripravili ustrezne prostorske podlage, kjer smo prostor razdelili v različne prednostne skupine glede na znano prisotnost teritorialnih skupin, stalnost in pogostnost zaznavanja šakalov ter glede na potencialno primernost prostora/okolja za vrsto. Aktiven monitoring z akustično metodo (izzivanje tuljenja) teritorialnih skupin/parov bo sistematično potekal le na območjih višjih prednostnih kategorij prostora, drugje se bo metodo izvajalo neobvezno. V okviru programa monitoringa šakala smo na podlagi pripravljenega modela primernosti prostora za šakala (**slika 1**) v loviščih že opredelili območje izvajanja aktivnega monitoringa z akustično metodo (**slika 2**).

Preglednica 1: Merila (kriteriji) za razvrščanje v kategorije zanesljivosti opažanja prisotnosti šakala

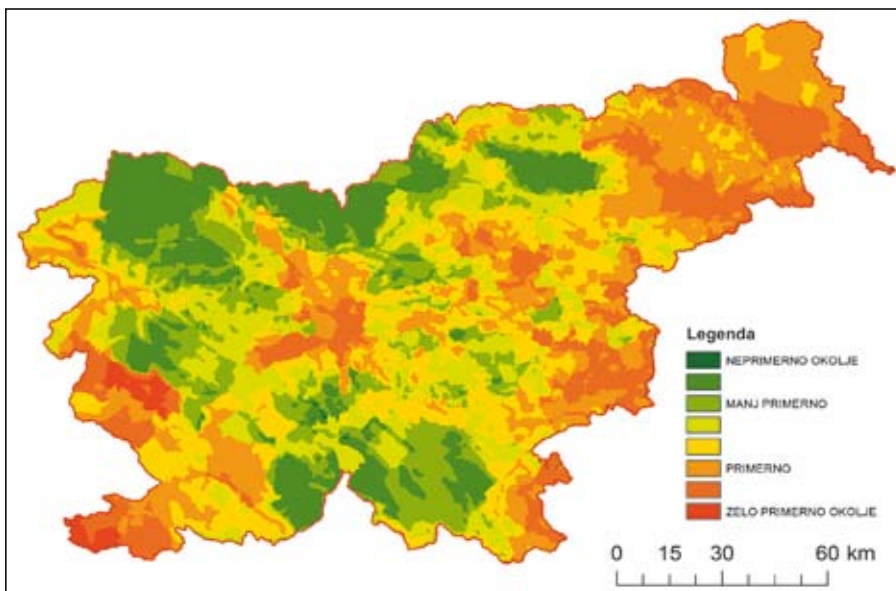
Kategorija	Merila za uvrstitev podatka (prilagojeno po SCALP-metodologiji)	Vir podatkov
C1	Vse neposredne metode (dokazi): žive odlovljene živali; mrtve živali ali njihovi deli; nedvoumne fotografije in video posnetki živali; z analizo DNK potrjeni vzorci (tkiva, dlaka, urin, slina, iztrebki).	Neposredni dokazi.
C2	Posredne metode: neposredna opažanja; zaznavanje tuljenja (spontano ali izzvano oglašanje); najdene sledi, stopinje in brlogi.	Podatke podal ali preveril strokovnjak.
C3	Posredne metode: neposredna opažanja; zaznavanje tuljenja (spontano ali izzvano oglašanje); najdene sledi, stopinje in brlogi; vsi genetsko nepotrjeni iztrebki in ostanki plena šakala.	Podatke podal nestrokovnjak.
C4	Vsi posredni podatki (brez dokaznega materiala): nepreverjeni podatki, pridobljeni v okoliščinah, ki ne omogočajo zanesljive določitve – brez natančno znanega časa in kraja ali osebe, ki naj bi opazila šakala oz. znake njegove prisotnosti.	Posredni vir (nestrokovnjak).

evidentiranje prisotnosti risa (Molinari-Jobin in sod., 2003). Znake prisotnosti šakalov bomo glede na zanesljivost in vir podatka razdelili na: (C1) neposredne dokaze: odlovljene živali, mrtve živali ali njihovi deli, kakovostni posnetki, z analizo DNK potrjeni vzorci; (C2, C3) posredne dokaze: opažanja, zaznano oglašanje, sledi, stopinje in brlogi, laboratorijsko nepotrjeni iztrebki ter ostanki šakaljega plena; (C4) posredne vire: nepreverljivi podatki iz medijev, ustno izročilo itn.

Spremljanje teritorialnih parov/skupin. Teritorialen šakalji par oziroma družina aktivno brani in označuje stalno območje. Zato lahko z zaznavanjem teritorialnega zvočnega (vokalnega) odziva prepoznamo število teritorialnih skupin na določenem območju, s številom letno odkritih teritorialnih parov/skupin in povprečno velikostjo

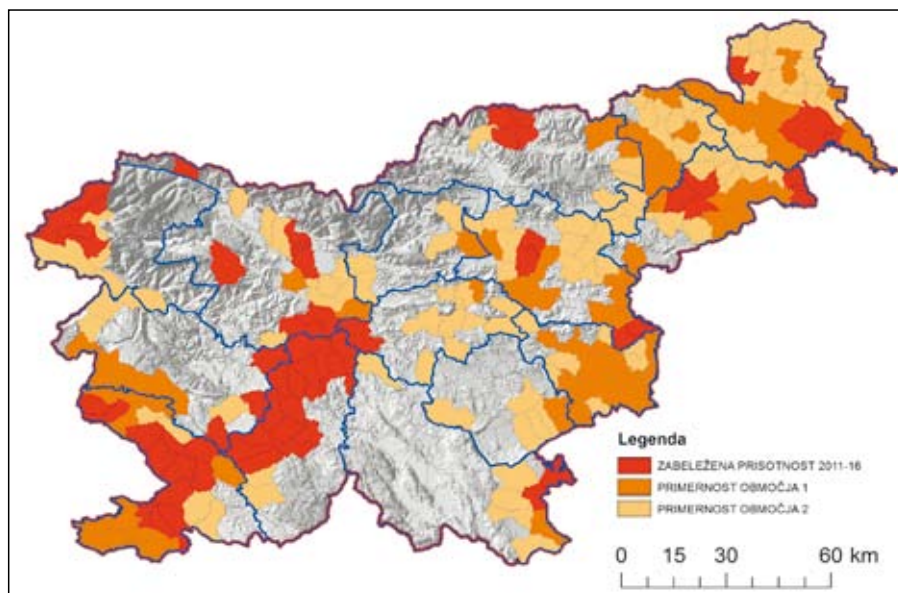
Podatke o odvzetih šakalih je treba evidentirati in sporočiti!

Opazili smo, da nekateri izmed odvzetih šakalov niso evidentirani v lovskem informacijskem sistemu Lisjak. **Odgovorne predstavnike lovišč opozarjamo, da je treba tudi vse povožene/poginule šakale na območju lovišča vnesti v Evidenčno knjigo odvzema male divjadi in v sistem Lisjak (zavihek mala divjad).** Prosimo tudi, da informacije o vsakem najdenem osebkju takoj sporočite projektni skupini (Ivan Kos: 041/765-857; Hubert Potočnik: 031/794-100), saj bomo le tako dobili celostno sliko o pojavljanju in stanju šakala v Sloveniji

Slika 1: Model pričakovane primernosti prostora za šakala

Na začetku projekta smo pripravili zvočne posnetke za opravljanje akustične metode. Na terenu smo s pomočjo zvočne parabole in snemalnika uspeli posneti oglašanje teritorialnih šakalov. Nato smo posnetke obdelali (uporaba filtrov, ojačanje ustreznih frekvenc, odstranjevanje motečih zvokov okolice) z ustreznimi programskimi orodji za obdelavo zvoka. Posnetke smo smiselno združili v časovne serije petih oglašanj s triminutnimi premori v skladu s protokolom izvajanja akustične metode (Giannatos, 2005). Tako pripravljen zvočni material je dostopen v formatu *.mp3 na spletni strani LZS in namenski spletni strani projekta (<http://sakal.gozdis.si/>). Izdelali smo tudi sto USB-ključev in več kot tristo izvodov zgoščenk (CD) z zvočnim zapisom, ki ga lahko predvajajo vsi CD-predvajalniki (slika 3).

Slika 2: Prednostno območje opravljanja aktivnega monitoringa šakala v letu 2017 s pomočjo akustične metode (izzivanje oglašanja); temnejša barva pomeni večjo prednost.

Slika 3: Nosilci zvoka z zvočnimi posnetki oglašanja šakalov, ki so namenjeni za izvajanje akustične metode monitoringa teritorialnih družin/parov. (Foto: Jan Potočnik)

3. Populacijski trend in potencialno širjenje areala vrste

Na temelju zbranih podatkov o prostorskem pojavljanju šakalov v Sloveniji v minulih dvajsetih letih in s sistematičnim letnim monitoringom vrste s pomočjo lovcev (delovna sklopa 1 in 2) bomo pripravili časovno sliko širjenja ter model potencialnega habitata za šakala v Sloveniji. Učinkovite statistične tehnike in uporaba orodij geografskega informacijskega sistema (GIS) v ekologiji so v zadnjih letih omogočile hiter razvoj napovedovalnih modelov razširjenosti in primernega življenjskega prostora vrst (npr. Potočnik, 2006). Rezultate (modele, prostorske karte, GIS-sloje) bomo vključili v predloge ukrepov za upravljanje z vrsto (delovni sklop 10).

Ocenjevanje velikosti populacije šakala s pomočjo genetske določitve iztrebkov

in drugih neinvazivnih vzorcev, ki je v Sloveniji v rabi za ocenjevanje številčnosti medvedov in volkov (npr. Skrbinšek in sod., 2008), je v trenutnih razmerah dokaj majhnih populacijskih gostot šakalov in zaradi težavnega razlikovanja iztrebkov med šakalom in lisico manj uporabna metoda. Zelo dobro pa lahko s pomočjo genotipizacije zaznavamo prisotnost in prostorsko razširjenost različnih genetskih (populacijskih) linij, ki so posledica širjenja šakalov v Slovenijo prek različnih selitvenih (migracijskih) poti oz. populacij: (i) dalmatinske; (ii) panonske, ki izvira s kavkaškega območja (Zachos in sod., 2009; Fabbri in sod., 2013). Ob stalnem spremljanju oz. genotipizaciji šakalov bomo tako dobili dober vpogled v značilnosti širjenja vrste v Sloveniji, za kar je smiselno genotipizirati tudi šakale iz izvornih območij. Decembra 2016 smo

Foto: J. Pop

zato že začeli z vzorčenjem tkiv uplenjenih šakalov v Srbiji (Vojvodina in osrednja Srbija) in na Hrvaškem (Dalmacija in Slavonija), in sicer s pomočjo kolegov z *Gozdarske fakultete Univerze v Beogradu* (prof. dr. Dragan Gačić), *Gozdarske fakultete Sveučilišča v Zagrebu* (prof. dr. Marijan Grubešić, doc. dr. Kristijan Tomljanović) in *Veleučilišča v Karlovcu* (prof. dr. Krunoslav Pintur). Vzorke bomo analizirali in hranili v genetsko-tkivni banki na *Biotehniški fakulteti, Oddelku za biologijo*.

4. Vzpostavitev sistema za vključitev več terenskih sodelavcev v monitoring

Monitoring šakala je/bo zahteven proces, ki ga je treba opravljati na celotnem območju njegove (znane) prisotnosti. Stalno je treba spremljati morebitno prostorsko in številčno širjenje vrste ter temu prilagajati metode in intenzivnost monitoringa. Za uspešno opravljanje monitoringa šakala si želimo vanj vključiti dovolj ustrezno usposobljenih lovcev, gozdarjev in drugih zainteresiranih. Za spodbudo vključitve čim več terenskih sodelavcev bomo poleg že pripravljenih strokovnih podlag (Potočnik in sod., 2016), navodil v obliki brošure in avdioposnetkov (glej delovni sklop 2) pripravili tudi več izobraževanj v ciljnih območjih, kjer pričakujemo največje pojavljanje šakala.

Za doseg tega cilja pa je najpomembnejše, da bo LZS v sklopu projekta nad-

gradila lovski informacijski sistem Lisjak, in sicer z dodatkom novega zavihka, ki bo pooblaščenim predstavnikom lovišč omogočal vnos podatkov o morebitnih opažanjih šakalov oz. znakov njihove prisotnosti. Za doseg tega podcilja se iskreno zahvaljujemo vodstvu LZS, *Komisiji za upravljanje z divjadjo* in *Komisiji za lovski-informacijski sistem*, ki so prepoznali pomen nadgradnje sistema Lisjak za širše opravljanje poslanstva lovske organizacije.

5. Razmnoževalni potencial šakala

V povezavi z delovnim sklopom 2 bomo na terenu razmnoževalni potencial vrste oz. velikost legel ugotavljali z neposrednim opazovanjem števila mladičev, ki jih vodijo posamezne samice. Poleg tega bomo brejost in velikost legla določali z ugotavljanjem prisotnosti in števila rumenih teles v jajčnikih v zgodnjem obdobju brejosti ter štetjem in analizo zarodkov v kasnejšem času. Metoda je za izvedbo relativno preprosta in rutinska, saj sta potrebna zgolj sekcija in makroskopski pregled jajčnikov in/ali maternice. Doslej smo v Sloveniji na tak način ugotavljali razmnoževalni potencial različnih vrst parkljarjev (npr. Jelenko in sod., 2012; Flajšman in sod., 2014, 2015, 2016), mogoče pa jo je uporabiti tudi pri vrstah, kot je šakal (npr. Linhar in sod., 1997). V ta del monitoringa bomo vključili rodila samic, ki bodo življenje izgubile v obdobju

od januarja do maja. Velikost legel (za nazaj) bomo ugotavljali tudi s štetjem placentalnih brazd, pri čemer bomo v analizo vključili vzorce rodil šakaljih samic, ki bodo pridobljeni v vsem letu. Za primerjavo bomo v ta del monitoringa vključili tudi čim več rodil samic šakalov, ki bodo v obdobju januar–maj 2017 (2018) odstreljene na Hrvaškem in v Srbiji (vzorčenje že poteka, glej delovni sklop 3).

6. Določitev potencialne hibridizacije (križanja) z drugimi vrstami iz družine psov

Genotipizacija neinvazivnih vzorcev (npr. iztrebkov) je zelo učinkovit pripomoček za zaznavanje križanja med različnimi vrstami/podvrstami in genetskimi linijami (pes x šakal, šakal x volk), saj se le-to zaznava še dve do tri generacije po križanju in ga lahko evidentiramo že ob razmeroma majhnem številu zbranih vzorcev. Za oceno in spremljanje potencialne hibridizacije z volkom oziroma psom bomo analizirali neinvazivne genetske vzorce (iztrebki, slina, urin), zbrane v okviru nacionalnega monitoringa volka med letoma 2015 in 2017. Drug vir vzorcev bodo neinvazivni genetski vzorci iz domnevno šakaljih iztrebkov, naključno zbranih na območjih stalne prisotnosti šakalov, neinvazivni vzorci iz šakalu pripisanih škodnih primerov in tkivni vzorci poginulih šakalov. Tudi v ta del monitoringa bomo vključili

vzorke tkiv šakalov iz Srbije in Hrvaške. Za analize bomo uporabili mikrosatelite, zelo variabilne genetske določevalnike (Frankham in sod., 2002).

7. Genetsko določanje povzročitelja škode na domačih živalih

Določanje škode, ki jo povzroči šakal, je zaradi neizkušenosti cenilcev in podobnosti znakov z drugimi predstavniki iz družine psov pogosto težavno ali celo napačno. Zato je genetsko določanje (identifikacija) škodnih primerov, za katere ocenjujemo, da jih je povzročil šakal, nepogrešljivo orodje, s katerim dobimo vpogled v obseg konfliktov med šakali in lokalnim prebivalstvom (npr. rejci drobnice). V tem delu monitoringa bomo v vseh primerih, pri katerih bo sum, da je škoda na domačih živalih povzročil šakal, v sodelovanju z uslužbenci *Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS)* odvzeli vzorce slin oz. dlak ter z ustreznimi genetskimi metodami določili povzročitelja.

8. Določitev prehranskih navad šakalov v Sloveniji

Prehrana šakalov je odvisna od življenjskega prostora in letnega časa, kar je verjetno razlog za zelo različne rezultate, ki so jih o prehranjevanju šakalov dobili na različnih območjih in v obdobjih leta. Pri iskanju hrane šakali namreč izkazujejo veliko mero oportunitizma oz. prilagajanja. Na območju srednje Evrope je številčnost prostoživečih parkljarjev veliko večja kot na območju šakalovega zgodovinskega areala. Zato je smiselno preveriti, ali lahko šakal pomembno vpliva na populacije domorodnih vrst parkljaste divjadi. Eden izmed mogočih vzrokov za protislovne ugotovitve laboratorijskih analiz z opažanji na terenu je lahko tudi sezonska (ne)dostopnost vzorcev prebavil šakalov; le-ti namreč praviloma niso dostopni spomladi, ko je pričakovati največje plenjenje mladičev različnih vrst divjadi.

Prehrano šakalov bomo določali z: (i) mikroskopsko analizo naključno zbranih iztrebkov šakalov; (ii) mikroskopsko analizo vseh dostopnih prebavil šakalov, ki bodo poginili v času trajanja projekta; (iii) analizo stabilnih izotopov tkiv šakalov (muzejske zbirke in mrtvi osebki v času trajanja projekta, primerjalno tudi z območja Hrvaške in Srbije). V nasprotju z analizami iztrebkov in prebavil, kjer posamezni vzorec nudi podatke o nedavni prehrani šakalov (do nekaj dni nazaj), bomo z izotopskimi analizami tkiv dobili informacijo o »vseživljenjskem« vzorcu prehranjevanja osebkov. Uporaba določevalnikov (markerjev) na podlagi stabilnih izotopov (npr. ogljika, dušika, kisika, vodika, žvepla, stroncija) temelji na predpostavki, da razmerja stabilnih izotopov teh elementov v živalskih tkivih

(dlaki, mišičnini, zobeh) odražajo razmerja v prehranskih virih, s katerimi se je žival prehranjevala. Ker se izotopska razmerja v prehranskih virih prostorsko spreminjajo, lahko razmerje stabilnih izotopov v tkivih šakalov poleg prevladujočega prehranskega vira razkrije tudi izvor živali.

9. Družbeni vidiki upravljanja populacije šakala

Mnenja širše javnosti in posebne ciljne skupine (lovcev) o šakalu bomo raziskali s pomočjo standardnih metod za raziskovanje stališč. Stališča, prepričanja in vedenje lovcev o šakalu ter upravljanju s to vrsto bomo v prvi fazi raziskali tako, da bomo opravili več intervjujev. Na njihovi podlagi bomo oblikovali strukturirani vprašalniki za kvantitativno raziskavo, s katero bomo ločeno analizirali mnenja lovcev iz lovišč, kjer je šakal v zadnjem desetletju (že bil) prisoten, in tam, kjer ga ni. Širše družbeno dožemanje šakala bomo zaradi razmeroma slabe seznanjenosti splošne javnosti s to vrsto analizirali posredno z analizo vsebine medijskih objav o šakalu v daljšem časovnem obdobju (zadnjih 10 do 15 let). Izbrali bomo nekaj dnevnik časopisov z največjo naklado (npr. Delo, Dnevnik, Večer) in analizirali vse objave o šakalih. Analizirali bomo tudi zasedenosti

V dogovoru z LZS in območnimi zvezami oziroma združenji upravljavcev lovišč bomo februarja 2017 začeli z **izobraževalnimi delavnicami za upravljanje aktivnega monitoringa šakala**. Delavnice bodo na sedmih lokacijah, nanje se boste lahko prijavili tudi preko aplikacije Lisjak. Natančnejše informacije o delavnicah bodo upravljavci lovišč prejeli po elektronski pošti oziroma bodo dostopne na spletnih straneh LZS in projekta.

Spoštujemo zakonodajo in določila veljavnih lovskoupravljaljskih načrtov!

V zadnjem času se na spletu in različnih družbenih omrežjih pojavljajo razmišljanja in špekulacije posameznikov, ki brez kakršnegakoli znanja in informacij skušajo številne negativne dogodke (npr. plenjenje ovac in oslov, vpliv na zmanjšanje številčnosti srnjadi in celo jelenjadi) v prvi vrsti pripisati šakalu. Celo več – ti posamezniki občasno pozivajo člane lovske organizacije k odstrelu šakalov ne glede na določila lovskoupravljaljskih načrtov. Čeprav člani projektne skupine ne izključujemo morebitnega vpliva šakala kot pomembnega plenilca prostoživečih parkljarjev in male divjadi, opozarjamo, da le-ta znanstveno (še) ni ustrezno proučen. Zavedamo se tudi, da gre pri takšnih pozivih za razmišljanja manjšega števila neodgovornih posameznikov, vseeno pa opozarjamo na potrebo po spoštovanju zakonodaje in določil veljavnih lovskoupravljaljskih načrtov – tudi v primeru šakala. Čeprav je divjad, je namreč še vedno tudi zavarovana vrsta, zato **odstrel šakalov trenutno nikjer v Sloveniji ni dovoljen**. Pričujoči projekt oz. monitoring bo zagotovil ustrezna izhodišča za aktivno trajnostno upravljanje vrste; nasprotno lahko kakršnokoli protipravno dejanje v širši družbi izjemno oslabi dožemanje lovske organizacije kot odgovorne institucije, ki deluje na temelju znanja in strokovnih ugotovitev, dolgoročno pa tudi onemogoči smotrno upravljanje z vrsto.

medijskega prostora in vsebino objav skozi čas.

10. Priprava predloga ukrepov za upravljanje z vrsto

Neprekinjeno spremljanje populacijskih parametrov oziroma pridobivanje kakovostnih podatkov o katerikoli živalski vrsti zagotavlja nepristransko podporo odločitvam stroke pri upravljanju s populacijami. Upravljanje populacije šakala je treba izvajati celovito in na podlagi ustreznega akcijskega načrta, ki bo vključeval tudi izhodišča za morebitno poseganje v populacijo. Ukrepi za poseganje v populacijo šakala so/bodo sprejemljivi le, če ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja vrste. Med posegi v šakaljo populacijo je ključen odstrel. Legalen, strogo nadzorovan in trajnostno naravnani odstrel šakalov je zelo pomemben ukrep pri soočanju s konflikti, ki jih varstvo šakala kot prišleka povzroča v družbi. Odstrel lahko omeji rast populacije na družbeno sprejemljivo raven, neposredno vključuje lokalne prebivalce (lovce in druge zainteresirane interesne skupine) v upravljanje, povečuje dožemanje vrednosti šakala na lokalni ravni, olajša oblikovanje ustrezne »politične klime« oz. »političnega habitata« za vrsto, povečuje ekonomsko in socialno nosilno zmogljivost okolja ter zmanjšuje težnje po ilegalnem ubijanju osebkov te vrste.

Na podlagi dobljenih ugotovitev projekta in vzpostavljene strukture upravljanja monitoringa bomo v zaključni fazi pripravili predlog *Akcijskega načrta upravljanja s šakalom v Sloveniji*, ki bo vseboval opredelitev stanja populacije/vrste pri nas in v širši okolici, varstvene in upravljavske cilje, ukrepe za doseganje ciljev, usmeritve za načrtovanje odvzema ter oceno vpliva odvzema oz. poseganja v populacijo na ugodno stanje populacije/vrste.

Projekt **Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste zlati šakal (*Canis aureus* L.) v Sloveniji** poteka v obdobju 1. 10. 2016 do 30. 9. 2018, in sicer v sklopu Ciljnega raziskovalnega programa (CRP) *Zagotovimo.si hrano za jutri*. Izvedbo projekta z oznako V1-1626 financirata *Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano* ter *Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS*, opravlja pa ga konzorcij v sestavi: *Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani (Oddelek za biologijo)*¹, *Gozdarski inštitut Slovenije*² in *Visoka šola za varstvo okolja*³.

O rezultatih projekta vas bomo obveščali v glasilu *Lovec*, najbolj aktualne informacije pa boste lahko našli na spletni strani <http://sakal.gozdis.si/>. Vsi, ki bi želeli o raziskavi izvedeti kaj več ali dobiti dodatne informacije glede sodelovanja, lahko to sporočite avtorjem tega prispevka na elektronski naslov sakal.crp@gmail.com.

II. Prenos rezultatov h končnim uporabnikom

Za zagotavljanje kakovosti vhodnih podatkov je ključnega pomena, da izvajalci vseh monitoringov in raziskav divjadi (in drugih živalskih vrst) skrbijo za ustrezen prenos ugotovitev v sam proces upravljanja, pa tudi, da o izsledkih sproti obveščajo najširšo javnost, še posebno pa lovce kot zainteresirano skupino. Le tako bo namreč celoten sistem monitoringa, vključno z zbiranjem podatkov, temeljil na ustreznem interesu in zaupanju. Poleg standardnih načinov prenosa raziskovalnih dosežkov k znanstveni in strokovni javnosti prek objavljanja strokovno-znanstvenih člankov ter povezave raziskovalnega dela s pedagoškim procesom (predvidena je priprava več diplomskih in magistrskih nalog na *Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani* in *Visoki šoli za varstvo okolja*) nameravamo prenos rezultatov h končnim uporabnikom bistveno povečati še s/z:

- organizacijo več delavnic oz. sestankov z vsemi ključnimi deležniki, tj. predstavniki resornih ministrstev za divjad/lovstvo in varstvo narave, načrtovalci upravljanja s populacijami divjadi (uslužbenci ZGS) in predstavniki lovske organizacije, kar bo omogočilo vključevanje najpomembnejših ugotovitev v zakonodajo in posledično v proces lovskoupravljaljskega načrtovanja,
- organizacijo mednarodnega strokovno-znanstvenega posvetovanja o šakalu (v letu 2018),
- pripravo in izdajo strokovno-znanstvene monografije o šakalu, ki bo izšla ob zaključku projekta, vsebovala bo tudi vse najpomembnejše ugotovitve projekta. Uredniški odbor LZS je v program dela za srednjeročno obdobje (s predvidenim izidom v letu 2018) že uvrstil izdajo monografije o šakalu, in sicer kot redno knjigo *Zlatorogove knjižnice*,
- pripravo namenske spletne strani

projekta, na kateri so/bodo podrobno predstavljeni šakal, projektne aktivnosti in dosežki (dostopna na <http://sakal.gozdis.si/>).

Kakšen je pomen izvedbe projekta?

Zaradi pridobitve številnih manjkajočih podatkov o šakalu v slovenskem in širšem alpsko-dinarsko-panonskem prostoru bo izvedba projekta prispevala k varstvu biotske raznolikosti v vseh območjih, ki so potencialno primerna za trajno poselitve šakalov. Novo pridobljeno znanje in proaktivno oblikovanje javnega mnenja bosta omogočila precej lažje obvladovanje izzivov in priložnosti, ki jih predstavlja vedno večja številčnost in razširjenost šakala v Sloveniji, in sicer zlasti glede možnega aktivnega upravljanja s populacijo. Tudi zato je izvedba projekta v interesu države kot lastnice divjadi, pa tudi samih upravljalcev. Slednje dokazujeta pismi podpore projektu, ki sta ju podpisala predstavnik obeh ključnih institucij na področju upravljanja z divjadjo, *Lovske zveze Slovenije* in *Zavoda za gozdove Slovenije*.

Seznam virov je na voljo pri avtorjih prispevka.

Dr. Hubert Potočnik¹
prof. dr. Boštjan Pokorny^{2,3}
Katarina Flajšman²
mag. Aleksandra Majić Skrbinšek¹
prof. dr. Ivan Kos¹

Korak za korakom do kakovostne divjačine - II.

Nadaljevanje

V naši lovski organizaciji si že nekaj let prizadevamo, da bi divjačini* povrnili in zagotovili spoštljivo mesto v slovenski kuhinji. Meso uplenjene divjadi pridobimo v zelo različnih okoliščinah in vremenskih razmerah, v različnih letnih časih ter v različnih terenskih razmerah. Da bi potrošniku ponudili kar najbolj kakovostno divjačino, je potrebno veliko znanja s področja zagotavljanja varne hrane, spretnosti, pazljivosti in skrbnosti.

* O **divjačini** govorimo šele, ko je trup uplenjene divjadi izkožen in razdeljen na posamezne kose (po konfekcioniranju), pripravljenih za kulinarne potrebe. Dokler je trup ohranjen v celoti (ohlajen, še v koži, a brez glave in spodnjih delov nog, pravilno govorimo še vedno o **uplenjeni divjadi** ali še bolje o **trupu uplenjene divjadi**. (Po: F. Cvenklu)

Uplenjena divjad je last upravljavca lovišča (lovske družine) in jo zbira v t.i. *zbiralnici za uplenjeno divjad*, ki mora biti obvezno evidentirana pri MKGP – na območnem uradu Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju OU UVHVVR).

Upravljavcem lovišč je prepovedano, da v okviru veljavne zakonodaje zagotovijo in določijo podrobnejše pogoje za prodajo divjačine. Del uplenjene divjadi odkupijo že lovci uplenitelji za lastno (domačo) uporabo, nekaj je upravljavec lovišča odda *končnemu potrošniku*, preostalo pa *obratom prodaje na drobno* ter v odobrene *obrate za predelavo divjačine*. Torej je vsak od omenjenih načinov oddaje uplenjene divjadi dovoljen le, če izhaja iz zbiralnice divjačine, ki je evidentirana na območnem uradu UVHVVR!

Natančneje: sleherno uplenjeno divjad je treba po uplenitvi najprej iz lovišča prepeljati v zbiralnico za uplenjeno divjad. Šele od tam je meso dovoljeno na enega od naštetih načinov in ob spoštovanju predvidenih zahtev oddati za nadaljnjo porabo.

V zbiralnici za uplenjeno divjad je dovoljeno odirati divjad za lastno domačo porabo lovcev ali za tuje lovce. V tem primeru mora biti v zbiralnici na voljo posebno mesto ali poseben prostor, ki je urejen tako, da zagotavlja ločeno hranjenje izkoženih trupov** uplenjene divjadi v koži. Tak prostor je lahko od preostalega dela ločen le s predelno steno, opremljen pa mora biti z ustreznimi obešali za odiranje trupa v visečem položaju.

Določila *Pravilnika o registraciji in odobritvi obratov na področju živil* (Ur. l. RS, št.

96/2014) ter *Pravilnika o določitvi majhnih količin živil, pogojih za njihovo pridelavo ter o določitvi nekaterih odstopanj za obrate na področju*

** **Trup** uplenjene divjadi: uplenjena divjad brez glave, spodnjih delov nog (odstranimo jih na kromlčnem in skočnem sklepu), notranjih organov in črevesja.

živil živalskega izvora (Ur. l. RS, št. 96/2014) **pod posebnimi pogoji** zbiralnicam uplenjene divjadi **dovoljujejo tudi dobavo divjačine** (izkoženi in razsekani trupi na največ šest osnovnih kosov) **končnemu potrošniku** v manjših količinah (t.j. porabnik, ki živila ne bo nadalje predeloval v okviru živilske dejavnosti) ali drugim obratom prodaje na drobno (mesnice, menze, restavracije, trgovine ...). Zato se po navadi med strankama sklene *pogodba o medsebojnem sodelovanju*, s katero sporazumno uredita način, cenik in pogostost odvoza divjačine.

Za manjšo količino divjačine se šteje, če upravljavka lovišča iz zbiralnice uplenjene divjadi dobavi končnemu potrošniku ali obratom za prodajo na drobno, ki neposredno oskrbujejo končnega potrošnika, največ 20 % načrtovanega letnega odvzema (odstrela) divjadi iz lovišča, določenega za posamezno lovsko organizacijo. Upravljavec lovišča mora zato v tem primeru do 1. maja v tekočem letu na OU UVHVVR posredovati temeljne podatke o letnem načrtu odvzema divjadi iz narave (število in vrste divjadi).

V omenjenem primeru evidentiranja zbiralnice za uplenjeno divjad mora nosilec dejavnosti za dobavo manjše količine uplenjene divjadi oziroma divjačine končnemu potrošniku ali obratom prodaje na drobno (mesnice, menze, restavracije, trgovine, ...) zagotoviti, da:

a) usposobljena oseba upravljavca lovišča opravi osnovni pregled trupa in pripadajočih notranjih organov,

b) trupe divjadi izkožijo, preden jih oddajo obratom prodaje na drobno, ki neposredno oskrbujejo končnega potrošnika,

c) izpolnjuje dodatne pogoje, ki ji morajo izpolnjevati omenjene zbiralnice za dobavo manjše količine uplenjene divjadi oziroma mesa divjadi končnemu potrošniku. Zato mora poskrbeti za:

– urejen prostor ali ločeno mesto za izkoževanje divjadi,

– opremo za odiranje v višjem položaju,

– umivalnik s hladno in vročo vodo ter sterilizator ročnega orodja,

– zagotovljeno ločeno skladiščenje izkoženih trupov od neizkoženih (če se takšno skladiščenje opravlja v zbiralnici uplenjene divjadi),

– zagotovljen veterinarski pregled trupov uplenjene divjadi, skladno z Uredbo (ES) 854/2004,

– trupe divjadi razkosati na največ šest osnovnih kosov tako, da je vsak kos označen s podatki, ki zagotavljajo zahtevano sledljivost,

– so trupi ali meso divjih prašičev in drugih do-
vzetnih vrst divjadi, ki so

Slika 1: Nosilec dejavnosti (lovska družina oz. LPN), ki izpolnjuje dodatne pogoje za dobavo manjših količin uplenjene divjadi oziroma mesa divjadi končnemu potrošniku, mora pred oddajo zagotoviti veterinarski pregled trupov uplenjene divjadi (Uredba ES, 854/2004).

Slika 2: Osnovno orodje in oprema, ki ju uporabljamo pri obdelavi trupov uplenjene divjadi: nož s krajšim in ozkim rezilom, nož z daljšim in širšim rezilom, gladilka (za fino ostrenje noževega rezila), nerjavni kavli za obežanje večjih kosov mesa ob četrтинjenju polovic, ročna žaga za kosti, mesarska sekira, škarje za mehkejšje kosti (kostotom), podstavek PVC za razrez in oblikovanje (konfekcioniranje) mesa, delovni pult.

namenjenih oddaji končnemu potrošniku ali obratom za prodajo na drobno, ki neposredno oskrbujejo končnega potrošnika, pregledani na trihinelozo v skladu z Uredbo (ES) 2075/2005 Evropskega parlamenta in Sveta EU,

– za oddajo trupa v koži

končnemu potrošniku (zadnji porabnik živila, ki ga ne bo uporabil v okviru živilske dejavnosti) zadostuje osnovni pregled trupa in pripadajočih notranjih organov, ki ga opravi usposobljena oseba upravljavca lovišča, ki izpolni in podpiše izjavo;

d) evidenco o oddanih trupih

ali mesu divjadi, ki mora vsebovati vsaj naslednje podatke: osebno ime končnega potrošnika oziroma firmo obrata prodaje na drobno, datum dobave in količino,

e) z odpadki oziroma stranskimi živalskimi izdelki, ki pri tem nastanejo, je treba ravnati v skladu s predpisi,

Slika 3: V zbiralnici, ki izpolnjuje predpisane pogoje, je skladno z določili veljavne zakonodaje dovoljena oddaja mesa uplenjene divjadi (v manjših količinah) končnemu potrošniku ali drugim obratom prodaje na drobno (t.j. porabniku, ki živila ne bo nadalje predeloval v okviru živilske dejavnosti) oziroma za lastno uporabo.

ki urejajo to področje Uredbo (ES) 1774/2002. Odpadke*** je treba oddati pristojni higienski službi in potrdila o oddaji hraniti, kot je predvideno, najmanj dve leti.

f) v primeru izpolnjevanja predpisanih pogojev upravljavec lovišča (LD) določi podrobnejši način prodaje manjše količine uplenjene divjadi oziroma mesa divjadi končnemu potrošniku in obratom prodaje na drobno (kdo, kako, koliko, cena, evidence itn.),

g) tako imenovano Izjavo usposobljene osebe o opravljenem pregledu mora končni potrošnik oziroma obrat prodaje

*** Zakonodaja EU s področja ŽSP omogoča, da države članice dovolijo krmljenje vseh prostoživečih živali (wild animals) z ŽSP, kategorije 2 in 3 (prvi odstavek 18. člena Uredbe 1069/2009 ES). Slovenija je z nacionalnim predpisom (Pravilnik o živalskih stranskih proizvodih, ki niso namenjeni prehrani ljudi (Uradni list RS, št. 35/2015)) med drugim določila, da bo za krmljenje prostoživečih živali brez posebnih pogojev dovolila le snovi, kategorije 3. Če lovška organizacija na krmišče/mrhovišče polaga samo trupla povožene divjadi in ŽSP, kategorije 3, iz lastne zbiralnice, ne potrebuje posebnega dovoljenja Uprave za krmljenje prostoživečih živali ali ogroženih oziroma zavarovanih živalskih vrst v skladu z 11. ali 13. členom Pravilnika o živalskih stranskih proizvodih, ki niso namenjeni prehrani ljudi. Dovolj je, da je mrhovišče evidentirano v Letnem načrtu lovskoupravljavskega območja.

Slika 5: Izkoževanje uplenjene in iztrebljene parkljaste divjadi (razen divjega prašiča) opravljamo v visečem položaju, in sicer tako, da manjšo parkljasto divjad (npr. srnjad in gamsa) obesimo za prednji nogi in začnemo z osnovnima vzdolžnima rezoma ene in druge prednje noge do vratu.

na drobno hraniti najmanj dve leti od njene izdaje.

Izkoževanje

Uplenjena divjad oziroma trupi parkljarjev so primerni za nadaljnjo obdelavo šele, ko je v mesu potekel predvideni proces **zorenja mesa** (vsaj 3 do 4 dni po odstrelu) ter je meso primerno ohlajeno (predvidoma pri temperaturi vsaj +7 °C).

S hlajenjem zavremo mikrobiološke in encimske procese, kajti temperatura mesa je po

Slike 6–9: Le z natančno predpravo omogočimo hitro in kakovostno izkoževanje »na meh«, kot to radi poimenujejo strokovnjaki. Stojimo na hrbtni strani viseče uplenjene divjadi, močno zgrabimo zgoraj za levi in desni že izkoženi del kože in celotno kožo z večjo močjo potegnemo v smeri proti repu.

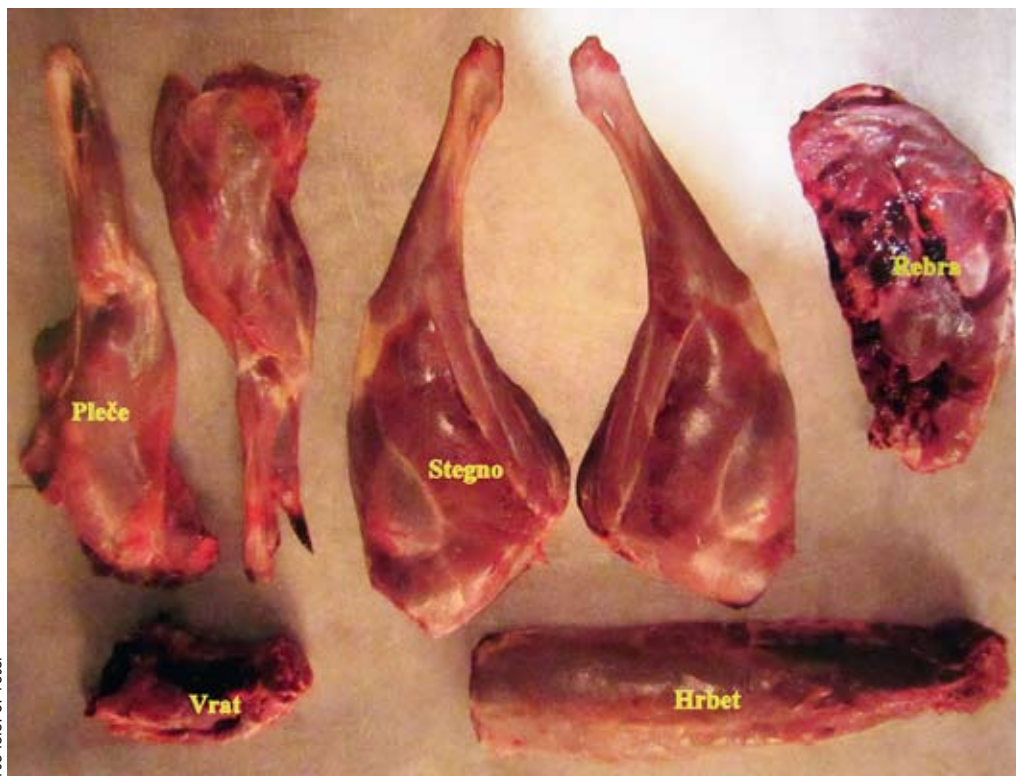
odstrelu visoka in nudi zelo primerne razmere za razmnoževanje mikroorganizmov. Dodatni ugoden dejavnik za začetek kvarjenja mesa je tudi čezmerna vlažnost mesa. Meso za nadaljnjo obdelavo naj bi doseglo rahlo kislo stanje v vrednosti pH 5,6; kislost mu daje mlečna kislina, ki nastane ob razgradnji glikogena. Mlečna kislina namreč najprej zavira razvoj mikroorganizmov, hkrati pa daje mesu značilno aromo. Na končno kakovost mesa pomembno vpliva tudi higiena prostorov in osebja, ki ravna in prihaja v stik z mesom. Zato je treba posebno pozornost nameniti **urejenosti in higieni prostora**, v katerem delamo. Vsekakor tudi ne smemo dovoliti, da bi v stik z mesom prihajalo bolno osebje.

Uplenjeno in iztrebljeno parkljasto divjad, razen divjega prašiča, izkožujemo v visečem položaju, in sicer tako, da manjšo parkljasto divjad (srnjad in gamsa) obesimo za prednji nogi in začnemo z osnovnima vzdolžnima rezoma ene in druge prednje noge do vratu. Nato rezilo noža nastavimo na hrustančno ploščico prsne kosti (prsnice) ter s podaljšanim rezom v globini podkožja nadaljujemo rez do točke združitve obeh rezov prednjih nog (vhod sapnika in požiralnika v prsno votlino). Od tod z vzdolžnim rezom nadaljujemo po sredini vratu vse do požiralnika (glave). Nato sledi izkoževanje obeh delov nog do telesa. Z nožem noža ločimo kožo od podkožja vratu. Ob omenjenih pripravah pazimo, da ne zarežemo pregloboko (v mišice), pač pa le, da ločimo kožo od podkožja. Pazimo, da ne prerežemo tanke plasti podkožnih mišic, saj nam ob nadaljevanju izkoževanje ne bo dobro uspelo. Le z natančno predpravo omenjenih postopkov bomo omogočili hitro in kakovostno nadaljevanje izkoževanja »na meh«, kot to radi poimenujejo strokovnjaki. Enostavneje razloženo: v tej fazi stojimo na hrbtni strani viseče uplenjene divjadi, za tem levo in desno močno zgrabimo za že izkoženi del kože

in jo z večjo močjo potegnemo v smeri proti repu. Tako smo praktično slekli kožo s trupa divjadi. Potrebno je le še nekaj pomoči noža, da odstranimo kožo, ki visi s trupa.

Večjo parkljasto divjad izkožimo na podoben način, le da z vsem začnemo tako, da je uplenjena divjad obešena za zadnje noge in na tem mestu tudi začnemo z zarezovanjem kože. Nadaljnji postopek je podoben že opisanemu, le da se izkoževanje konča pri glavi.

Nekoliko zahtevnejše je izkoževanje divjega prašiča, saj je zaradi čvrste povezave podkožja z maščobnim tkivom njegovo kožo veliko težje ločiti od mišičja trupa. V ta namen je pri divjih prašičih priporočljiva uporaba t.i. mesarskega stola. Tak način omogoča izkoževanje v vodoravnem položaju; najprej izkožimo eno telesno stran uplenjenega divjega prašiča, nato še drugo.

Vse foto: Š. Vesel

Slika 4: Končnemu potrošniku ali drugim obratom prodaje na drobno (t.j. porabniku, ki živila ne bo nadalje predeloval v okviru živilske dejavnosti) je dovoljeno razsekati izkožen in ohlajen trup divjad v zbiralnici divjačine na največ šest osnovnih kosov (plečeti, stegni, rebra, vrat, hrbet in križ). Pred razsekom mora že izkožen trup uplenjene divjadi pregledati pooblaščen veterinarski inšpektor.

Razkosavanje

Ta delovni postopek terja kar nekaj znanja in spretnosti. Izkožen trup uplenjene divjadi najprej razkosamo na glavne dele po t.i. komercialnih kategorijah, nato pa še glede na potrebe posameznika, tudi na manjše kose za pripravo pakiranja za neposredno uporabo v kuhinji. Pri tem ni odveč opozorilo, naj se tega dela ne lotimo, če dejavnosti ne obvladamo, saj bomo iz sicer zelo kakovostne surovine dobili le večje ali manjše koščke mesa, ki pa jih v kulinariki ne moremo uporabiti za karkoli drugega kot le za pripravo golaža, bograča, raguja ipd.

Pri razkosavanju uporabljamo delovno opremo in različne delovne pripomočke za krojenje ter oblikovanje posameznih kosov mesa: nož s krajšim in ozkim rezilom, nož z daljšim in širšim rezilom, gladilko (za fino ostrenje noževega rezila), kljukico za prijemanje mesa med obdelavo, nerjavne kavljice za obešanje večjih kosov mesa ob četrтинjenju polovic, ročno žago za kosti, mesarsko sekuro, škarje za kosti (kostotom), zanko za izkoščevanje,

podstavek za razrez in oblikovanje («konekcioniranje») mesa, delovni pult, pladenj in posodo za odlaganje mesa, embalažo za pakiranje in zaščitno obleko (halja, predpasnik, kapa, rokavice, obutev).

Razkosavanje trupa na glavne (osnovne) kose

Razkosavanje izkoženega trupa v zbiralnicah uplenjene divjadi, ki izpolnjujejo predpisane pogoje, je skladno z določili veljavne zakonodaje dovoljeno v primeru oddaje mesa uplenjene **divjadi v manjših količinah končnemu potrošniku ali drugim obratom prodaje na drobno** (t.j. porabniku, ki živila ne bo nadalje predeloval v okviru živilske dejavnosti) oziroma za lastno uporabo. V omenjenih primerih je dovoljeno razsekati izkožen in ohlajen trup divjad na največ šest osnovnih kosov (plečeti, stegni, rebra, vrat, hrbet in križ). Izkožen trup uplenjene divjadi naj bo obešen za zadnji nogi in je s trebušnim delom obrnjen proti mesarju. Omenjeno fazo razkosavanja mesa manjše parkljaste divjadi (lahko tudi večje) začnemo z

globokim rezom v pazduho ene od prednjih nog (pleče) in z nožem nadaljujemo rez ob lopatici vse do vihra. Nato postopek ponovimo še na drugi nogi. Sledi vzdolžni rez (z nožem) trebušne mišice, začeniši pri zadnji nogi (stegno) tik ob dolgi hrbtini mišici vse do zadnjega rebra. Omenjeni rez nadaljujemo v isti liniji s pomočjo ustrezne žage (lahko tudi s posebnimi škarjami, da prerežemo rebrene kosti) vse do prvega rebra. Postopek ponovimo tudi na drugi strani in tako smo od hrbtenice (hrbet, križ) uspešno odstranili rebra s potrebušino. Če imamo veliko parkljasto divjad (jelen, košuta, divji prašič ipd.), je priporočljivo izkoženi trup uplenjene divjadi v visečem položaju najprej vzdolžno (po sredini hrbtenice – po hrbteničnem kanalu) prepoloviti. To storimo bodisi z ustrezno žago za kosti, lahko pa (večji tega dela) tudi z mesarsko sekuro. Omenjeni postopek od mesarja terja kar nekaj znanja in spretnosti. Temu sledi odstranjevanje obeh plečet in na že opisani način odstranitev reber s potrebušnico od hrbtenice.

Nadaljevanje ločitve hrbteničnega dela trupa od zadnjih nog (stegen) poteka tako, da to storimo ali s sredinskim rezom prek medenične kosti in mišičevja (manj primerno), priporočljivejše pa je, da se odločimo, da zadnjo nogo odstranimo od hrbtenice v kolčnem sklepu (v kolku). Na koncu razkosamo hrbtenični del na tri kose. S prvim rezom zarezemo v medsklepni prostor med zadnjim vratnim vretencem in prvim prsnim, z drugim rezom pa zarezemo v medsklepni prostor med zadnjim prsnim in prvim ledvenim vretencem. Vse glavne kose shranimo v primerne embalaže (odobreno za uporabo v živilski industriji – z zahtevano ustrezno oznako!).

Opisani delovni postopki do te faze so za javno uporabo in pod posebnimi pogoji (skladno z določili veljavne zakonodaje) še izvedljivi v ustreznih urejenih prostorih zbiralnice divjačine. Vsi nadaljnji postopki pa potekajo le v za to namenjenih, registriranih in odobrenih prostorih živilskih obratov.

Mag. Štefan Vesel

(Viri so na voljo pri avtorju.)

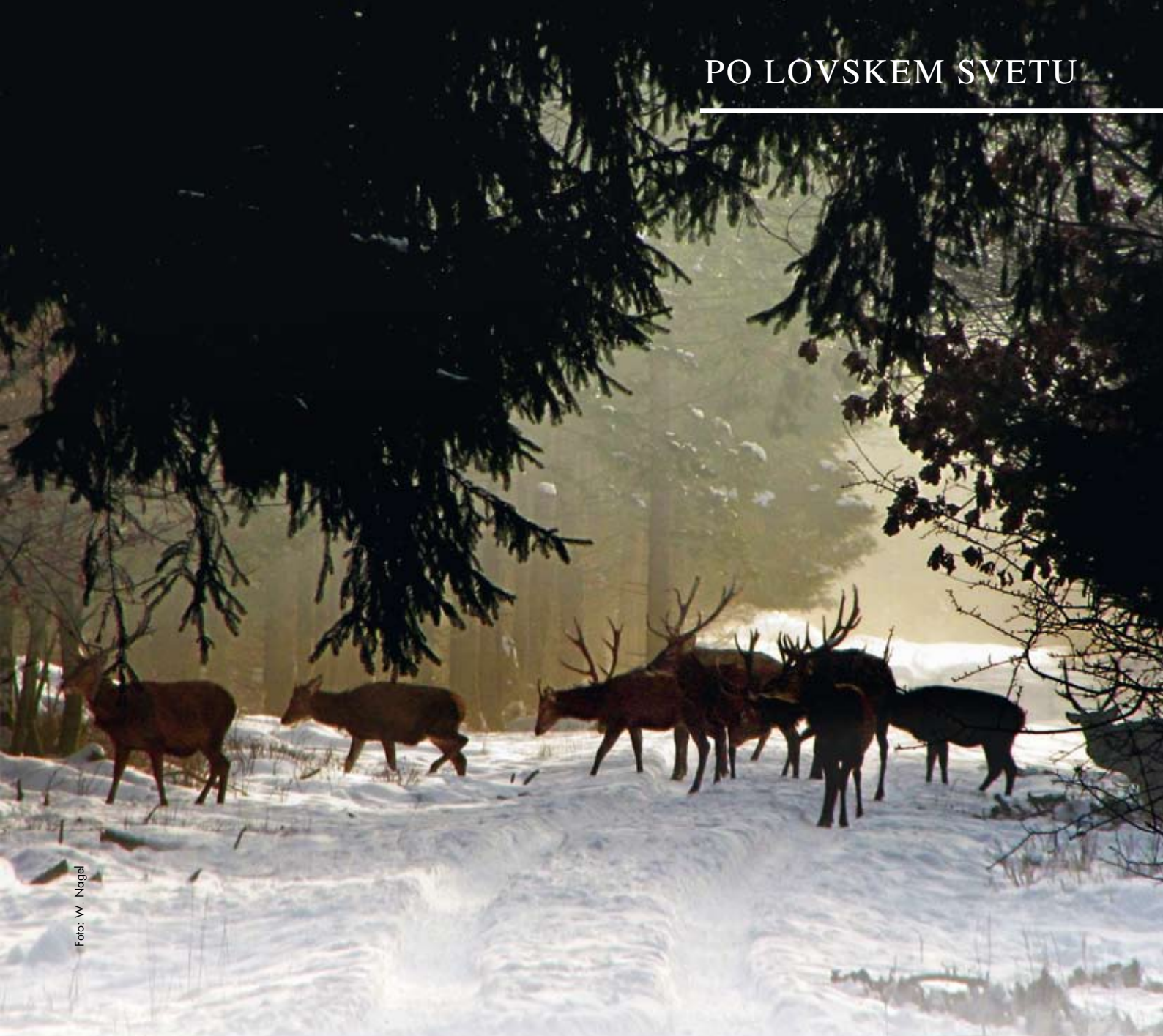

Foto: W. Nagel

Upravljanje z jelenjadjo v Republiki Srbiji

V Republiki Srbiji je upravljanje z jelenjadjo tradicionalno zelo uspešno na območju Vojvodine, kjer se tudi srečujejo populacije baranjske (podonavske) in karpatske navadne jelenjadi. V tamkajšnjih ugodnih naravnih razmerah jeleni pogosto dosegajo izjemne trofejne vrednosti. V tamkajšnjem delu Srbije je bila v letu 2015 uradna ocena spomladanske številčnosti jelenjadi ocenjena na 4.340 osebkov, letni odstrel pa je znašal 968 osebkov. Prav lovišča s posebnim namenom – ob Donavi od Bačkega

Monoštra do Deliblatske peščare – so dobro znana mnogim slovenskim lovcom pa tudi drugim iz širšega evropskega prostora. Ob tem je zanimivo omeniti dejstvo, da je bila prva naselitev jelenjadi v Deliblatsko peščaro že leta 1943 iz beograjskega živalskega vrta, od koder so pripeljali tri jelene in pet košut.

Na območju osrednje Srbije je bila v preteklosti jelenjad prav tako široko razprostranjena in številna, vendar so bile mnoge populacije iztrebljene zaradi »pretiranega in nekontroliranega lova, prehranske

Razpravo, ki je sledila referatom posameznih avtorjev, je vodil dr. Boštjan Pokorny.

konkurence domačih živali in uničevanja ali poslabševanja stanišč«. Dandanes je na 5,6 milijona hektarov, ki jih 33 % pokriva gozd, celotna spomladanska številčnost jelenjadi uradno ocenjena na zgolj 1.030 osebkov, zabeleženi odstrel pa znaša le 67 osebkov na leto. Stanje so poskušali izboljšati z več naselitvami; prvič že leta 1954 v Malem Jastrebcu, nato leta 1960 v Deli Jovanu in leta 1962 na Južnem in Severnem Kučaju, v zadnjem obdobju, leta 1997, pa še v Velikem Jastrebcu in Sokolovici, leta 1998 na Ceru, leta 2000 na Čemerniku in leta 2005 na Bukoviku. Tako nasta-

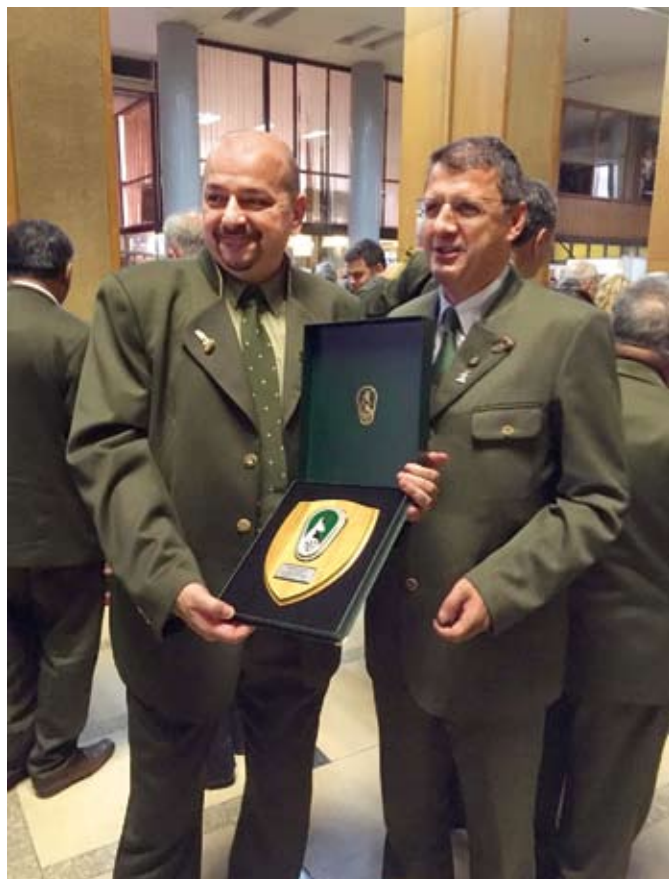

Foto: S. Žerjav

Udeleženci strokovne delavnice o upravljanju z navadno jelenjadjo, ki je bila 3. 12. 2016 na Gozdarski fakulteti Univerze v Beogradu.

OB 120-LETNICI LOVSKE ZVEZE SRBIJE IZROČILI PLAKETO LZS

Lovska zveza Srbije je 22. 10. 2016 organizirala veliko vsedržno proslavo v počastitev 120-letnice ustanovitve in delovanja. Približno tisoč predstavnikov lovskih organizacij iz vseh delov države se je zbralo v beograjskem Domu sindikatov, kjer so ob kulturnem programu predstavili tudi knjigo (zbornik) in video, ki so ju izdali ob tem jubileju. Poleg predstavnikov njihovih lovskih organizacij so se proslave udeležili tudi visoki državni predstavniki in predstavniki nacionalnih lovskih zvez sosednjih držav, Združenja evropskih lovskih zvez (FACE) in Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC). Predsednik LZS mag. Lado Bradač je ob tej priložnosti predsedniku Srbske lovske zveze Draganu Šormasu izročil slavnostno plaketo Lovske zveze Slovenije. – Besedilo in foto: Srečko Žerjav

Srečko Žerjav je predstavil upravljanje z jelenjadjo v Sloveniji.

le populacije v severovzhodni Srbiji se uspešno razmnožujejo in že omogočajo lovno upravljanje. Žal pa temu ni tako na na območju Malega Jastrebcu, kjer je novonastala populacija »iztrebljena zaradi čezmernega lova in brezbržnosti gozdarskih strokovnjakov«. Za podobne rezultate ponovnega naseljevanja (reintrodukcije) na območju osrednje Srbije ocenjujejo tudi, da niso bila v zadovoljivi meri upoštevana leta 1995 sprejeta navodila izvedencev za jelenjad (*Deer Specialist Group*) Mednarodne zveze za varstvo narave (IUCN). Predvsem navajajo neizpolnjevanje predprojektne aktivnosti na območjih naselitve, s katerimi bi bilo treba odpraviti vzroke za izginotje prejšnje populacije in nezadostno dolgoročno politično in finančno podporo ponovni naselitvi.

Ker so navedeni podatki zelo zgovorni, je Ministrstvo za kmetijstvo Republike Srbije lani jeseni razpisalo znanstvenoraziskovalni projekt, ki bo podrobneje proučil vzroke in posledice izginjanja jelenjadi v osrednji Srbiji in določil območja za ponovno naselitev. Projekt vodi dr. **Dragan Gačić**, ki ga poznamo tudi po njegovih prispevkih na strokovnih posvetovanjih o upravljanju z divjadjo v Sloveniji. Na Gozdarski fakulteti Univerze v Beogradu je bila zato 3. 12. 2016 strokovna delavnica na temo upravljanja z navadno jelenjadjo, na katero so bili povabljeni tudi dr. **Boštjan Pokorny**, dr. **Klemen Jerina** in **Srečko Žerjav**, da bi predstavili način upravljanja s to divjadjo v Sloveniji, saj velja za uspešnega že vse od njene ponovne naselitve v začetku prejšnjega stoletja do danes. Delavnica je bila organizirana kot t.i. multidisciplinarno posvetovanje o dejavnikih, ki vplivajo na okolje in posebej na populacije jelenjadi v Srbiji. V razpravi po predstavitvah posameznih referentov, ki jo je vodil prav dr. Pokorny, se je izoblikovalo mnenje, da je v osrednji Srbiji naravno okolje na mnogih območjih zelo ugodno za jelenjad, žal pa to ne velja za socialno okolje.

Projektu in predvsem navadni jelenjadi v osrednji Srbiji želimo svetlejšo prihodnost!

Srečko Žerjav

Na kratko iz tujega tiska ...

Evropa: Rezultati študije o ekonomski vrednosti lova v okviru EU, ki jo je naročilo FACE (Združenje evropskih lovskih zvez) septembra lani, kažejo, da je lov tudi zelo pomembna ekonomska dejavnost v tem prostoru, saj znaša skupna vrednost vseh dejavnosti, ki so povezane z lovom in lovstvom, kar okroglih 16 milijard evrov na leto. V to vsoto so všteti licence, zakupnine, najemi lovišč, prodaja orožja, streliva, lovskih oblačil in opreme, pa tudi zneski, ki jih evropski lovci porabijo vsako leto za lovni turizem. Še pomembnejše kot naštetu pa so finančni vložki, ki jih evropski lovci namenjajo za vzdrževanje in vzpostavljanje primernega življenjskega prostora in habitatov za divjad ter tudi druge prostoživeče živali in za ohranjanje narave. Primeren življenjski prostor zmanjšuje tudi škodo in konflikte pri drugih oblikah rabe prostora, zlasti v kmetijskem in gozdnem prostoru, pa tudi na cestah.

(Jagen Weltweit, 6/2016)

Japonska: Ribiča, ki je v bližini kraja Gunma lovil ribe, je napadel azijski medved ogričar, vendar je pri tem naletel na sebi enakega. Komaj 170 cm visoki in 63-letni ribič je bil namreč izkušen borec karateja, tako da se je medvedovih napadov uspešno obraniti z nekaj natančnimi udarci v oči, saj je medved naposled vendarle pobegnil. Tudi ribič je med napadom utrpel poškodbe, zlasti praske s kremplji in nekaj ugrizov v roke, noge in glavo, zato so ga po napadu prepeljali v bližnjo bolnišnico. Tudi sicer napadi medvedov na ljudi v omenjeni državi niso posebna redkost. V okraju Fukushima je malo pred tem dogodkom medved napadel in poškodoval dva človeka, junija lani pa so v provinci Akita zaradi medvedovega napada izgubili življenje štirje ljudje.

(Jagen Weltweit, 6/2016)

Nemčija: Tudi v zvezni deželi Baden-Württemberg se številčnost evrazijskih bobrov stalno večja, s tem pa, kot navajajo, tudi škoda in konflikti v prostoru. Pristojni minister za okolje in prostor je že napovedal možnost uvrstitve bobra na seznam lovnih vrst in trajnostno upravljanje s to vrsto. Po podatkih ministrstva naj

Kitajska je največje tržišče s slonovino na svetu in najbolj prispeva k nezakonitemu pobijanju slonov v Afriki. Zato je kitajska vlada deležna veliko upravičenih očitkov.

bi v tej zvezni deželi živelo okrog 3.500 bobrov, natančnejši podatki pa naj bi bili znani prihodnje leto, ko bo objavljena okoljska študija o tej vrsti.

(Wild und Hund internet)

Kitajska: Vlada omenjene države je izdala uradno obvestilo, da bo najpozneje do konca letošnjega leta prepovedala vsak promet, trgovino in tudi obdelavo slonovine. Kitajska je sicer znana kot največje tržišče s slonovino na svetu, s čimer nedvomno najbolj prispeva k nezakonitemu pobijanju slonov, zlasti na afriški celini, kjer se številčnost te vrste zaradi krivolova drastično zmanjšuje. V zadnjem času je bila Kitajska zaradi tega, pa tudi zaradi neposrednih odkritij primerov krivolova slonov kitajskih državljanov pod velikim pritiskom kritike mednarodne javnosti. Tako je decembra lani namibijski minister za okolje neposredno obtožil Kitajsko, da neprizadeto opazuje, kako njeni državljani povzročajo izginjanje slonov in nosorogov v tej afriški državi oz. da celo kitajska vlada podpira taka dejanja. Uvodno navedeno odločitev kitajske vlade so z velikim odobravanjem zato pozdravile številne naravovarstvene organizacije po vsem svetu. Strokovnjaki pa opozarjajo na

previdnost, saj naj bi se odločitev kitajske vlade nanašala zgolj na slonovino iz legalne (dovoljene) mednarodne trgovine, medtem ko je za preživetje slonov in nosorogov bistveno pomembnejša ilegalna trgovina, ki poteka na Kitajskem, in z njo povezan krivolov v afriških državah. Nejasna je tudi usoda stotin ton slonovine, ki je že na Kitajskem in večino izvira iz ilegalne trgovine. Težko je namreč verjeti, da bi kitajska vlada ukazala uničiti tudi to. Poleg omenjenega se pojavljajo številna druga odprta vprašanja glede napovedane odločitve vlade. Krivolov zaradi slonovine pa ni edini razlog za zmanjševanje števila slonov na afriški celini in drugod po svetu. Vzrok je precej dobro razvit krivolov za meso, saj je meso slonov mogoče najti na jedilnikih v številnih lokalnih afriških krajih, pa tudi ponekod drugod po svetu.

(Jagen Weltweit internet)

Norveška: Škotski in norveški raziskovalci so ugotovili, da se telesne mase in velikosti severnih jelenov (*Rangifer tarandus*) na otoku Spitzberg, ki leži v Severnem morju, v zadnjem obdobju zmanjšujejo, medtem ko se njihova številčnost večja. Razlog za to naj bi bil v spremi-

njanju podnebja oz. naraščanju temperature. Tako naj bi se telesne teže odraslih severnih jelenov v zadnjih šestnajstih letih v povprečju znižale kar za 12 %. Odrasel severni jelen, ki se je skotil leta 2010, naj bi tako v povprečju tehtal 47 kg, kar je celo za 7 kg manj od teže severnega jelena, poleženega leta 1994. Toplejša poletja naj bi zaradi bogatejše prehranske ponudbe zelo ugodno vplivala na razmnoževanje severnih jelenov, saj se je številčnost v zadnjih dvajsetih letih praktično podvojila. Milejše zime pa ravno obratno: negativno vplivajo na populacijo in pomenijo večjo težavo za preživetje osebkov kot zime s snegom, predvsem pa povzročajo zgodnejše porode in manjše telesne mase novorosjenih jelenčkov. Pozimi namreč pade vedno več dežja, ki na tleh zmrzne, nastali led pa jelenjadi teko otežuje dostop do hrane v tem letnem času. Znanstveniki še opozarjajo, da lahko taki trendi (zmanjševanje telesne mase in povečevanje populacijske gostote) privedejo celo do katastrofalnega scenarija za to živalsko vrsto na Spitzbergu.

(Jagen Weltweit internet).

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Trije ledeni možje so tisto leto prišli na obisk že konec aprila. Sneg je zapadel do nižin in Rut, visokogorska vasica na višini 670 m, se je spravila spat z več kot dvajsetimi centimetri svežega snega. Že ozelenele veje starih tepk so se lomile pod težo snega in tudi petstoletna lipa pri cerkvi sv. Lamberta je upognjeno ječala pod novozapadlo težo.

Prav tako je višje gori, pod Jehlcem, 1.625 m visoki kopi pod Rodico, sneg ustavil krivorepega viteza v njegovem svatovanju. A le začasno. Prvomajski prazniki in dnevi, ki so sledili, so zopet pognali spomladanske sokove.

Kot že nekaj let zapored smo se tudi tokrat z lovskimi prijatelji podali do bivaka pod Jehlcem. Skromen bivak, skrbno popravljen Mauernov senik, ki kljubuje vsem naravnim ujmam, je postavljen pod breg kraj grape, v zavetju stoletnik bukev.

Foto: I. Leban

Bivak

JOŽE LEBAN - DROLČ

Pod Jehlcem

2. nagrada Javnega natečaja Lovca (2016) za literarna besedila z lovsko tematiko

Z Ivanom sva prišla gor že sredi popoldneva. Na mizi pred bivakom sva odložila polne nahrbtnike in pijačo.

»Žeja je hujša kot domotožje.«

»Ja, res je. Poglej, tam za zidom je hladilnik,« je Ivan pokazal na zaplato snega zadaj za bivakom. »Kdaj pridejo še drugi? Ali pride tudi Janko? Nekaj se je izvijal in jamral, da ga noge ne nesejo več kot lani.«

»Pride, pride. Vsaj upam, da pride. Jože ga bo že izbežal iz hiše. Toda pred mrakom jih ne bo.«

»Saj. Najprej ga od doma ne moremo spraviti, jutri pa domov ne,« je bil hudomušen prijatelj.

»Tako je to. Če dobiš dovolilnico, potem jo moraš porabiti do zadnjega krajcarja.«

Zadaj za bivakom se je vlekel jezik splaznega snega izpod Rodice.

»Ko ga je bilo največ, je plaz segal skoraj sem do bivaka,« je pripomnil Ivan. »Tudi sem zadaj za zadnjo steno ga nanese. Zato pa je bivak privezan, če ne bi šel s plazom vred v dolino.«

Ivan je zakuril v starem štedilniku. Ko se je navlažen dimnik segrel, je

hitro zagorelo. Gornik izpod Rodice je dim zavrtinčil in ga potegnil s seboj v dolino. Spodaj se je oglasil srnjak.

»Poslušaj. Srnjak že ve, da je leto naokrog in da smo tukaj. Spet ne bo imel miru celo noč.«

»No, mu bom pa sol nesel za posladek,« je dejal Ivan in oprtal nahrbtnik, kamor je spustil dva kosa kamene soli. Zadaj za bivakom se je pomaknil v gozd in že sem ga zagledal, kako preči plaz v grapi.

Sam sem odšel v drugo smer, po poti ven iz zavetja bukev. Zunaj na grebenu se mi je odprl pogled dol na Grapo in na jug, preko Cerkljanskega pogorja nekam v neznano. Daleč spodaj sem prepoznal Snežnik.

Neskončen svet, zguban in izpraskan, ter grape, ki so se pod mano prepletale, da se človek nehotе vpraša, kako se ljudje sploh izmotajo iz njih. Nekje tam za Kotlom in pred Poreznom je speljana železnica, ki se prebija skozi predore in preko mostov gor do Podbrda. Ponekod je komaj prostora za vse: za železnico, cesto in vodé. Notri pod hribom je zvrtna predor na bohinjsko stran. Takoj zadaj za Poreznom je Cerkno in

nekoliko nižje se že vidijo Golaki in potem še bolj na desno Banjška planota. Tam vmes so čepovanska vrata, za katere pravijo, da jih je v pradavnini izdolbla reka Soča. Kdove? Dokler nekdo ne ugotovi drugače, je temu treba verjeti. Spodaj je stisnjena Idrijska dolina in čez nekje mora biti Trnovski gozd, Čekovnik in kdove še kaj. Spodaj je šumel potok, mogoče Runža pod Grantom ali kateri koli drug, saj je v tem času vodá v izobilju, ko se zadaj za Rodico topi sneg. Vsaj vode tukaj ne manjka.

* * *

Iz blejskega jezera tam, vso vodo bi izpumpal, nalil bi vinca rujnega, da noč in dan bi lumpal.

Če bil bi pa jaz župan, ta prva skrb bi bila, da občina v korito sred vasi, bi vinčeka nalila.

Če bi bil pa jaz zdravnik, študiral bi metodo, da z vinčkom zdravi se bolnik, ne pa s kisló vodo.

Če bi pa predsednik bil, bila bi ta postava,

da kdor je kdaj za vinček dal, naj vrne mu država.

»Tako je pel moj brat Ciril, Bog se mu usmili za dušo. Bil je veseljak in hud jager. V dveh lovskih družinah je bil, dokler ni zakon tega prepovedal. Potem je ostal v Selcah. Ja, lani smo ga pokopali v Dražgošah, kamor se je poročil,« je začel Janko. David in Jože sta odložila nahrbtnike in pogledala Janka:

»Ali imaš kaj kačje sline?«

»Nekaj pa imam, čeprav že dve leti nisem kahal. Predlani nam je žled vse polomil, lani je burja vse pobrila, letos je najbrž pozeba naredila svoje. Samo trošarina ne odpove.« Na plano je potegnol steklenico žganja in ga nalil v pripravljena šilca.

»Na lovsko družbo!« se je spomnil Janko in vseh pet šilc je skoraj hkrati steklo po grlu. Potem je pospravil nahrbtnik in dve pohodni palici, ki sta mu bili v oporo pri hoji: »Tako je to. Ko si dojenček greš najprej po štirih, kot odrasel človek po dveh in potem na stara leta zopet po štirih. Vsako leto mislim, da sem zadnjič tukaj. Ampak za dobro lovsko družbo se spleča potruditi.«

Mrak se je povlekel v temo, z Rodice so se spustile grozeče megle. Veter je majal veje stoletne bukke in zaprli smo vrata bivaka za seboj. Na nekaj kvadratnih metrih, oplankanih s smrekovimi krajci, smo bili srečni in zadovoljni. Okrog in okrog nas pa je vladala divjina, sneg in veter ter višje gori obrušene skale, ki so kot ogromne orgle dvigale piščali v temo.

»Hudič, slabo kaže. Upajmo, da bo jutri boljše vreme.«

»Janko. Kaj bi se sekirali? Saj ruševce poje vsako leto enako, si dostikrat dejal.«

»Res je. Vsako leto enako, ampak vsako leto ponovno mi požene kri po žilah, ko slišim pritajeno gruljenje dol do vasi.«

»Ja, ruševce je res hudič. Sem skoraj podlegel zaradi njega,« sem se spomnil. »Mlad jagr sem bil in prvo leto je bilo treba dobiti ruševca. Iz Grape bi se lahko peljal z avtom vsaj na Sela in s tem prihranil uro in pol hoje. Pa ne. Mlad in neumen sem bil. Iz Grape gora na vrh Jalovnika sem šel ponoči peš. Tisoč in dvesto višinskih metrov sem naredil. Gor sem že imel pripravljen širm, zlezal sem noter in čakal. Sem z Rodice pa je vlekel veter in mraz je bilo, da so se mi prsti lepili za železje. Potem sem ga zaslišal in zagledal na snegu. Ko se je odpeljal s snega dol, ga nisem več videl. Nekako sem izračunal,

kdaj pride nazaj na sneg in sem se pripravil z dvignjeno puško. Mraz je bil pa tak, da nisem vedel, ali bom ukrivil prst ali ne. Ko je počilo, sem vedel, da je zadet. Je še malo zafirfotal in je ostal na snegu. Za nekaj dni sem začutil slabost v želodcu in vse, kar sem pojedel, je zletelo nazaj ven. Odpovedale so mi noge, da še k zdravniku nisem mogel. So ga poklicali domov. Spomnim se, da je prišel dežurni, doktor Lazar, in mi povedal: trebušna gripa. Ni tako nedolžno kot se zdi. Dal mi je tablete in da pride za nekaj dni nazaj. Ko sem požrl tablete, so tudi te priletele nazaj ven. Cel teden sem ležal, brez jesti in piti. Doktor je še enkrat prišel in povedal, da se mora v nekaj dnevih izboljšati, če ne bo treba v bolnišnico. Za nekaj dni sem začutil, da se je nekaj premaknilo v želodcu. Zadišala mi je hrana. In več kaj? Prav navadna bela kava, tista ječmenova, ki jo je imela

je sledilo letu, spomladi smo preorali in posadili njive, poleti smo kosili seno v senožetih, šele v jeseni in pozimi nam je ostal lov. Kdo je šel kam na morje,« je Janko vrtel spomine.

»Ko sem bil zadnjič tukaj, sem spodil dve kuri,« je spremenil temo Ivan.

»Če so kure, je tudi petelin,« je pripomnil Janko. »Samo ugodno mora biti. Zadnji sneg ga je malo ustavil, vendar potem se še bolj divje ženi. Samo pogoji morajo biti. Če je sova v bližini, se ne oglasi. Še hujši je planinski orel. Nekoč sem šel jagat velikega petelina. Vrh Plohe sem šel. Tam sem se usedel na greben, bila je še tema. Gor sem se dobro oblekel z železničarsko bundo, čez noge sem vrgel staro, rumeno deko. Čez pol ure se je začelo daniti, noge so mi zaspale in malo sem jih začel premetavati sem in tja. Naenkrat je nekaj zašumelo in od nekje je padel planinski orel, naravnost na moje noge,

Vesela lovška družba

mama vedno kraj štedilnika. In pa notri nadrobljen kruh. Vedel sem, da sem rešen. Po nekaj letih sem zopet srečal tega doktorja nekje v hribih. Se me je spomnil in mi rekel: 'Ja, takrat je bilo pa hudo!'«

»Ja, lov je hujši kot krvava griža. Krava griža mine, jaga pa ne popusti.«

»Kaj vem. Nekateri je popustila. Nekateri lovci so lovci le na papirju. Od sedemdesetih članov v družini nas jaga le deset.«

»Ja, tako je to. Mladi nimajo več časa in službe jim poberejo polno energije. Potem pa dom, družina in druge zabave. Včasih nismo vedeli za to. Leto

na tisto rumeno deko. Potem je zavrl s perutmi, da se je naredil veter okrog mene. Sem mislil, da me bo kap. Tam sem ustrelil tudi križanega petelina, mešanca. Sedel je na vrhu starega macesna in samo pihal. Čez štirinajst dni ga je ustrelil tudi brat Ciril. Sta bila iz istega, mešanega gnezda.«

Ivan je že doma pripravil kislo zelje, skuhalo smo še domače klobase in večerja je bila pripravljena. Vino se je hladilo v snegu zadaj za bivakom.

»No, lovci. Kozarček ga pa bomo. Lahko tudi dva ali več, toda pred polnočjo moramo iti spat,« je zaukazal Janko.

»Prav. Toda včasih si drugače govoril. Vidiš, počasi se staramo. Včasih smo rogovilili celo noč. Hudič je le, da se jager prej postara, kot ga sreča pamet.«

»Pameten ali neumen, ko pride ura, greš. Poglej Cirila! Tak dec, štirinajst let je bil starejši od mene, pa me je lahko ugnal v kozji rog mimogrede. Sva šla na lov na gamse gor v grantarske senožeti. Zgoraj je bila megla. Ciril je silil domov, meni se ni ljubilo. 'Ostaniva čez noč v seniku,' sem mu predlagal. 'Mogoče se jutri megla razkadi.' Zjutraj je bila megla še gostejša, da bi lahko zabil žebelj vanjo. 'Greva domov,' sem mu rekel. 'Ne,' je bil odločen. 'Včeraj se tebi ni ljubilo iti, danes se pa meni ne.' Pa saj je megla, da se nikamor ne vidi, sem mu dejal. 'Nič zato. Če midva nič ne vidiva, tudi gamsi ne vidijo.' In je šel po mulateri do meje. Tam mu je na pot skočil star kozel in ga je ustrelil. Na štiri metre!«

»Kako je pa Ciril prišel v Dražgoše?«

»Holcal je tam. Pa se je oženil in ostal. Tudi v jago se je tam vpisal. Petnajst let je bil tudi lovski čuvaj na Jelovici. Doma na kmetiji sem ostal pa jaz. Vendar ne dolgo. Sem kmalu videl, da tako ne bo šlo. Povedal sem očetu, da sem dobil delo na železnici. Drugi dan, ko sem začel delati, smo jo skoraj skupili. Delali smo spodaj, v predoru Kupovo, pri prevetrovalni smo menjavali šine. Naša skupina je prišla dol pred predor, nato je gor z Mosta pripeljal težak tovorni vlak. Dve lokomotivi sta bili, ena spredaj in ena zadaj, za pomoč. Zdaj tri ure ne bo nobenega vlaka več, je zaukazal desetar. V tem času zamenjajte šino. In je šel gor po progi do Zapoljarja pit žganje. Na vhodu v predor smo se lotili. Odvili smo nekaj vijakov na švelarju¹, spodaj sem podložil ročno vint² in počasi dvigoval šino. Preostali so sproti odvijali vijake. Šina je bila na moji strani že kak dober meter v zraku, odviti so bili že skoraj vsi vijaki, ko je Klavž pogledal iz predora gor po progi in prebledel. 'Pobi, vlak gre dol! Tam gor se vidi daleč po progi, cel kolometer, gor do Kozje skale.' In res. Pogledali smo gor. Dol je peljal stroj. 'Janko, hudič!' je zakričal Klavž. 'Hitro! Izbij tisti klin na vinti, da pade šina dol. Vi pa dva šraufa nazaj not. Kar zabite ju. Potem se pa vležite na tla z glavami gor. Kar bo pa bo.' In res. Jaz izbijem tisti klin, šina pade dol, zabijejo hitro dva vijaka in stroj je bila tu. Vržemo se hitro dol ob progi in kmalu mi pri glavi zaropota in zaškropota in stroj je šel naprej skozi predor. Potem zagledamo desetarja, kako jo briše mehkih nog po progi dol.

Pozabil je zapeti telefon na telefonske žice, da bi nas opozorili, ko je šel stroj iz Podbrda dol. To so se vsule psovke po njem. Klavž je kar skakal in mahal s kladivom okrog njega. Bil je stroj, ki je pomagal tovornemu vlaku do Podbrda in še do pol bohinjkega predora not. Ker je bila le naslonjena zadaj na kompozicijo, se je na sredi predora samo ustavila in peljala potem nazaj ven in po grapi dol.«

Na mizo so prišle klobase in zelje. Janko je natočil, Ivan pa je nekaj godrnjal sam vase:

Janko pri alpinskem znaku

»Sam holesterol.«

»Ja, pa kaj potem. Če ga nimaš, ti grejo pa kolki falit.«

»Če bi to držalo, ne bi zamenjal že oba.«

»To je od tablet. Kako je rekal Feo³: za vsako zdravilo se dobi bolezen.«

»Mi je pa železnica dala tudi tečaj prve pomoči,« se je oglasil Janko. »Ko sem opravil ta tečaj, sem na občini dobil nekakšno pooblastilo vaškega sarnitejca. V Rut takrat še nisi mogel z avtom. Edina povezava je bil kakšen motor ali pa peš. Do dohtarja se ni dalo tako sredi noči in za vse take neprilike so hodili k meni v hišo. Ob vseh urah. Lej, še Ivana sem šival. Takrat je imel dobrih petnajst let. Se je usekal s sekiro po gležnju, za malo, da je falil glavno žilo. Ko sem pogledal, mi je bilo takoj jasno: šivati bo treba. Iglo sem imel, nit tudi in vse skupaj sem prekuhal. Ivana so prijeli za nogo, da ni brcal, jaz sem pa šival. Sedem stihov sem naredil. Drug dan so ga peljali k dohtarju. 'Kdo je šival,' je vprašal. 'Janko v Rutu.'

'Naj kar tako ostane. Nič ne bomo 'tikali', fant naj gre domov in naj miruje štirinajst dni. Pokaži!'«

Ivan je odvihal hlačnico in pokazal na urezino na notranji strani gležnja desne noge, ki se je komajda videla in šivi zraven.

Jože je pogledal na plano. Veter se je umiril in nebo je bilo posejano z zvezdami. Nekje je skovikala sova.

»Če bo jutri tako, bomo imeli idealne pogoje. Ne verjamem, da se ne bo oglasil.«

»Zgoraj nad kočo je vsako leto pel,«

je povedal Ivan. »Enkrat, bilo je avgusta meseca, toplo je bilo, sem šel gor in sem stopil na njega, na mladiča. Bil je velik kot šoja. Pohodil sem ga. Tako mi je bilo hudo. Malo višje gor za grmovjem je bil še eden. Sem ga hotel prijeti, takrat se je pa kura zagnala vame, naravnost v obraz. Potem sta pa vzletela, oba.«

»Jaz pojdem po mulateri proti meji. Če prej ne, ven iz Prodov ga bom slišal,« sem kar sam določil lokacijo.

»Prav. Mi pa pojdemo nad kočo. David, ki je najmlajši, pojde malo višje, mi pa ostanemo po grebenu,« je zaukazal Janko.

»Prav.«

»Ja, včasih smo vse drugače jagali. Čas je bolj počasi tekel,« se je spomnil Janko. »Spodaj so bile senožeti, vse obrite in ostrgane. Rutarske in grantarske. Seniki so bili polni sena. Tudi ta Mauernov, če bi znal govoriti. Enkrat je šel mimo Francov Žef, notri pa sta dva delala ljubezen. Bog daj srečo, je rekel in šel naprej. Enkrat smo šli pobje iz

Ruta plesat na Sela, h Golju. Štiri ure hoje v eno smer. S seboj smo nesli gramafon. Ob šesti uri zvečer smo šli, čez Ploho, do Podoreha in Jurja ter naprej v Podleskovco. Tam smo pri Hribarju malo zaplesali, nato smo šli dol v grapo Kneže in skozi Loje na Sela. Celo noč smo plesali in proti jutru smo šli nazaj domov. Takrat smo bili mladi, polni lju-bezni, kot ruševci. Po nas je plala huda kri in če smo vedeli, da je kje kakšna punca, ni bila nobena grapa prehuda in noben greben previsok. Danes se je pa še z avtom težko peljati par kilometrov. Vse mora biti na dosegu roke. Tudi sneg je bil. Na silvestrski večer sem ga dve uri do riti gazili na Lonek, da sem ustrelil gamsa. In potem še dve debeli uri nazaj z gamsom na hrbtu. Potem smo pa pili v gostilni do novega leta in čez.»

* * *

Prvi se je prebudil Janko. Spal je kar na klopi za mizo, Jože in Ivan sta spala na pogradu, z Davidom pa sva šla na podstreho.

»Štiri bo. Auf!« je v svojem stilu kričal spodaj Janko.

»Dokler ne zadiši kava, se ne pre-maknem, tudi če mi pretrga mehur,« sem zagodel sam s sabo. Potem sem s krmežljavimi očmi poiskal lesene stopnice in se spustil dol. Odprl sem na plano in zadaj za bivačkom odtočil. Pri koritu sem si z ledeno hladno vodo pomencal oči in pogledal po zvezdah. Nekje iznad Porezna je že silila svetloba. Jasno jutro je hitelo in imel sem občutek, da smo vstali prepozno.

»Kavo spijemo pa gremo!« sem bil neučakan.

Ivan je kavo že nalil in hitro smo spili. Poiskal sem toplo volneno kapo in rokavice, čeprav se mi je zdelo, da jutro ni preveč hladno. Toplo sem se oblekel in se spustil na mulatero. Svetloba jutranjega svita mi je sveti-la po poti in spodaj so se že oglašali prvi ptiči. Prisluhnil sem v jutro. Nič. Počasi sem lezel po poti, vsake toliko postal in prisluhnil. Ptičji zbor se je že prebudil. Najglasnejše so bile ku-kavice. Le značilnega gruljenja nisem mogel ujeti. Nič zato. Jutro je bilo jasno, mehko in po poti sem opazoval zidove stare mulatere, ki so jo italijan-ski *alpini* kopali v času med obema vojnama. Enajsti alpinski inženirski bataljon (11° *Reggimento genio gua-statori*) je utrjeval rapalsko mejo. V kamnitem zidu so pustili svoj pečat, izklesan iz kamna: 11 in spodaj 1AC ZM in spodaj letnica 1932 ter zraven X, deseta obletnica fašizma. Fašizem, za katerega so menili, da bo večni, je v

naslednjih desetih letih naletel na odpor in se je na koncu sprevrgel v oborožen spopad. Tu čez, čez mulatero je vodila tudi kontrabantska pot čez krivično mejo v Jugoslavijo. Iz Ruta je izhajal tudi znani domoljub in tigrovec Simon Kos. Čez mejo je tihotapil slovenske knjige, drugo literaturo in letake ter vse skupaj razpečeval po Primorski. V organizaciji TIGR je bil v samem vrhu in je bil zadolžen za Baško grapo. Leta 1940 so ga aretirali in naslednje leto na tržaškem procesu obsodili na smrt. Ustrelili so ga naslednji dan na Opčinah pri Trstu. Janko se še spominja pripo-vedovanja njegove matere, kako je šla po sina na njivo, ko so ponj prišli karabinjerji. 'Ej, ej, signora', je rekel eden od karabinjerjev. 'Bi bilo bolje zanj, če bi mu rekli, da naj zbeži. To se ne bo dobro končalo.' In so ga odgnali.

V grapi mi je pot prekrizal snežni plaz, ki je s sabo pripeljal podrto smreko in jo odložil prav povprek čez pot. Kljub slabi vidljivosti sem se le po kolenih po snegu spodmotal spodaj in nadaljeval pot. Pred lovsko mejo sem prepodil trop gamsov. Kmalu sem pogledal notri, na Hudo štopnjo in naprej v Kneške prode. Zmeren gornik se je sprevrgel v močan veter, ki se je mešal s tistim iz Kneške grape. Bukve

so bučale in po vlažnem hrbtu me je zazebló tako, da sem se obrnil in se vrnil.

Spodaj pod Jehlcem sem ga zaslišal. Nekje je grulil, vendar mi je veter odnašal glas. Potem sem zagledal Janka, kako stoji zadaj za bivačkom pri ruševem grmu in opazuje z dvogledom. Vedel sem, da je ruševce zgoraj. Ali je pri Ivanu ali Jožetu? Nekdo ga ima prav pod nogami. Počasi sem prilezel do ruševnega grma, takrat pa se je pe-telin naveličal in kura je odletela: za njo pa še petelin in zadaj še dve kuri. Iz zgornjega ruševja se je dvignil Ivan. Ves premražen in otrpel je prišel do bi-vaka in povedal:

»Najmanj dvajset minut mi je grulil na vsega trideset metrov proč. Vse sem posnel na kamero. Mi je prav roka otrpnila od snemanja.«

Vrnila sta se tudi Jože in David. Tudi višje gori se je oglašal, le da se je poz-neje spreletel in izginil.

»No, lovci, mislim, da smo imeli lepo jutro. Ne pozabite teh dogodkov in če bo zdravje dopustilo, drugo letom zopet pridemo,« smo si obljubi-li lovci.

¹ švelar – železniški prag

² vinta – ročna dvigalka

³ Feo – Ivan Volarič – Feo – pesnik in igralec

Foto: M. Pogačnik – Diana

Foto: J. Poppež – Grča

Javna predstavitev zbornika LZS Slovenski lovci v vojni za Slovenijo

Lovska zveza Slovenije je 20. 12. 2016 na novinarski konferenci, ki je bila v Zlatorogovi galeriji LZS, predstavila Zbornik

kega odbora predstavil urednik publikacije dr. **Marjan Toš**, ki je povedal, da je bil pobudnik za nastanek zbornika prav zdajšnji predsednik Bradač. Le-ta je poudaril, da je bila to dolžnost slovenske lovske organizacije do tistih lovcev, ki so se v težkih trenutkih prostovoljno odločili, da bodo v okviru svojih zmožnosti

Pomeni posamično odločitev članov in tudi kolektivno odločitev organizacije, da bo v duhu domoljubja in pripadnosti domovini ukrepala častno in srčno – ne glede na morebitne posledice takšne odločitve. Slovenski lovci smo tako potrdili eno temeljnih usmeritev svoje organizacije iz njenega najzgodnejšega obdobja, namreč, da bomo poleg varovanja narave skrbeli tudi za narodno usmeritev. Tej odločitvi so sledili tudi številni med narodnoosvobodilnim bojem v letih 1941 do 1945 in isti duh je vodil podobno odločitev leta 1991. Oba govorca sta se ob tej priložnosti zahvalila

vsem sodelujočim pri nastajanju omenjenega dela in menila, da je slovenska lovska organizacija s tem dejanjem častno in odgovorno sledila plebiscitni odločitvi. Sposobnost in srčnost njenih članov pa sta pripomogli k organizaciji obrambnih prizadevanj, zaradi katerih je bilo žrtev oboroženih nasprotij na eni in na drugi strani manj, kot bi jih morebiti bilo, če bi zgolj pasivno stali ob strani in le čakali na razplet dogodkov. To je temeljno sporočilo in hkrati največja dodana vrednost lovske organizacije k slovenski osamosvojitvi.

Uredništvo

Del udeležencev javne predstavitve

spominov, pričevanj in dokumentov o sodelovanju članov lovske organizacije v vojni za Slovenijo leta 1991, ki ga je izdala v letu praznovanja 25-letnice vojne za Slovenijo. Zbrane je nagovoril predsednik LZS mag. **Lado Bradač**, podrobneje pa je nastanek in vsebino zbornika v imenu uredniš-

pripomogli, da se bo Slovenija lahko osamosvojila.

Delo *Slovenski lovci v vojni za Slovenijo*, ki smo ga podrobneje predstavili že v januarju številki Lovca, je dragocen dokument o prispevku članov lovske organizacije v enem ključnih trenutkov novejša narodove zgodovine.

Foto: S. Vesel

Dr. Marjan Toš, urednik zbornika Slovenski lovci v vojni za Slovenijo, in predsednik LZS mag. Lado Bradač sta predstavila publikacijo in se zahvalila vsem sodelavcem, ki so s svojimi pisnimi prispevki in dokumenti sodelovali pri njenem nastanku.

LZS in Direkcija RS za infrastrukturo podpisali dogovor o sodelovanju

Predsednik Lovske zveze Slovenije mag. Lado Bradač in direktor Direkcije RS za infrastrukturo (DRSI) Damir Topolko sta 15. 12. 2016 v prostorih LZS podpisala dogovor o sodelovanju na področju zmanjšanja tveganj za trke z divjadjo na glavnih in regionalnih cestah.

V zadnjih desetletjih ne le pri nas, pač pa povsod po svetu beležimo trend večanja števila trkov vozil s prostoživečimi živalmi, zlasti z divjadjo in velikimi zvermi, kar se dogaja predvsem zaradi hitrega širjenja cestnega (v manjšem obsegu tudi železniškega) omrežja v naravno okolje, povečanja gostote prometa, vedno večjih hitrosti vožnje. Tudi nemir v naravnem okolju se stopnjuje, npr. objestna rekreacija v neprimernem času (med to sodi tudi

oz. odvrtačalnih ukrepov, ki jih v sodelovanju z lovci, upravljavci lovišč in LZS v zadnjih letih opravljajo Direkcija RS za infrastrukturo (DRSI) in DARS, d. d., v sodelovanju z raziskovalnimi institucijami – Inštitutom ERICO Velenje, Visoko šolo za varstvo okolja in Gozdarskim inštitutom Slovenije.

Kljub vsemu je v Sloveniji po razpoložljivih podatkih še vedno poveženih povprečno od 15 do 20 osebkov srnjadi na dan. Zato je problematika trkov vozil z divjadjo še vedno zelo pereča in terja okrepitev skupnih prizadevanj za njeno omilitev. Zato so se dogovorili, da bo Ministrstvo za infrastrukturo, **Direkcija RS za infrastrukturo, kot investitor zagotovilo izvedbo projekta vzpostavitve informacijskega sistema beleženja mest povozov za divjadi in povezljivosti teh lokacij s podatki o glavnih in regionalnih cestah, ki ga bo lahko za svoje potrebe uporabljala tudi Lovska zveza Slovenije.**

roma omogočil avtomatizacijo, na drugi pa s praviimi ukrepi zmanjšal število trkov.

Mag. Sabina Mrlak

Odkritje spominske plošče - del slovesnosti ob 70-letnici LD Udenboršt

Res hitro, prehitro minevajo leta in žal nekateri spomini bledijo. Tistim, ki smo kakor koli sodelovali v kratki desetdnevni vojni za Slovenijo, še živijo z nami. Toda če jih ne bomo zapisali, bodo utonili v pozabo.

K pisanju prispevka me je spodbudilo nenehno samopovzdigova-

streliva na območju naše LD ter obenem opravljati tudi neopažen in tih nadzor nad skrivnim mestom. Spominjam se, da sem mu ponudil varno mesto (lokacijo), in sicer »bunker« za glinaste golobe na strelišču na Dobravi ob lovski koči LD Udenboršt. S predlogom se je takoj strinjal.

Prišel je čas dostave streliva, zato je bilo treba urediti gozdno pot do bunkerja ter skladiščenje opraviti brez vsake večje pozornosti in hrupa. Ker pa je zmanjkalo prostora za netilke in detonatorje, smo morali izprazniti drvarnico pod stopnicami lovske kočice in del prostora obleči (zamaskirati) z rjasto pločevino, da ni bilo videti v notranjost. Nato smo nazaj zložili še drva.

Poveljnik Zvone je potreboval prostor še za eno pošiljko. Čez

Foto: M. Trojnar

Direktor Direkcije RS za infrastrukturo (DRSI) Damir Topolko (levo) in predsednik Lovske zveze Slovenije mag. Lado Bradač sta decembra lani v Zlatorogovi galeriji LZS podpisala dogovor o sodelovanju na področju zmanjšanja tveganj za trke z divjadjo na glavnih in regionalnih cestah.

nočno nabiranje gob s svetilko) in na neprimerne načine (vožnja v naravnem okolju z motornimi vozili in kolesi) ali brezvestno izpuščanje psov v naravo brez nadzora.

V Sloveniji si upravljavci s cestami in lovci na različne načine prizadevajo, da bi se število poveženih živali zmanjšalo, kar se je v zadnjih letih uresničilo predvsem pri srnjadi, ki je najpogostejša udeleženka trkov. Število poveženih osebkov te vrste se od leta 2010 neprestano zmanjšuje, kar je tudi posledica odgovornega odnosa upravljavcev lovišč, tj. uresničevanja načrtovanega letnega odvzema v primerni sestavi, pa tudi različnih omiljenih

Slednja bo zagotovila uporabo zbranih podatkov za spremljanje stanja in načrtovanje nadaljnjih ukrepov za preprečevanje trkov vozil z divjadjo.

Predsednik LZS je povedal, da LZS z DRSI sodeluje že več kot štirinajst let, njun skupni cilj pa je prepoloviti povoz divjadi z organiziranim pristopom. Direktor DRSI Damir Topolko je dodal, da so vsi ukrepi, ki jih opravljajo na cestni in prometni infrastrukturi, usmerjeni k temu, da bi izboljšali zdajšnje stanje na cestah in še posebno varnost udeležencev v cestnem prometu. Projekt je načrtovan tako, da bo na eni strani omogočil nadgradnjo sistema, izboljšal zbiranje podatkov ozi-

Predsednik OZVVS Zvone Rešek med govorom. V ozadju stoji del udeležencev dogodka ob slavnostnem odkritju.

nje peščice »osvoboditeljev«, ki skušajo utrditi vtis, da je Slovenijo osvobodilo le nekaj ljudi, vsi drugi pa naj bi se medtem morda kje skrivali. Da, tudi to se dogaja, ne samo v širših političnih krogih, ampak tudi v naših lovskih vrstah. Ne zavedajo se, da smo v vojni za samostojno Slovenijo uspeli le zato, ker smo bili le takrat vsi enotni in predvsem dovolj odločni!

Takratni poveljnik OŠTO Anton Zvone Rešek, s katerim sva dobro sodelovala že v začetku 80-ih let, ob gradnji strelišča v Struževem, me je neposredno pred agresijo JLA poklical na razgovor kot takratnega starešino LD Udenboršt in hkrati tudi aktivista TO. Naloga, ki je bila izrednega pomena v projektu TO, je bila, da vse orožje, ki ga je še vedno imela v rokah TO in ga je nameravala zaseči JLA, takoj prenesemo v tajna skladišča. Nemudoma je bilo treba izbrati zanesljivo in varno mesto za hrambo orožja in

kakšen dan me je poklical in vprašal, če nadzor nad objektom poteka tako, kot sva se dogovorila. Moj odgovor je bil pritrdilen, saj je takratni oskrbnik lovske kočice spal kar v njej. Občasno sta za kontrolo skrbela tudi Marjan in Tone.

Na hitro sem se dogovoril z vodjem takratne mlekarke šole, kjer smo imeli lovci urejeno začasno fazanerijo, če nam lahko za nekaj časa odstopi v uporabo prazno skladišče in mehanično delavnico. »Ni problema Janko,« je bil njegov odgovor, »veš, da za 'jagre' vse!« Ponovno je stekla akcija, ki pa se je zaradi neprestane prisotnosti stanovalcev in zaposlenih na posestvu, ki so bili doma z »juga«, zadeva zapletla in je bilo treba prevoz opraviti ne s tovornjakom TO, ampak s tovornjakom takratnega KŽK, ki je večkrat pripeljal krmila na farmo in ni bil sumljiv. Zato sem se dogovoril s takratnim direktorjem (tudi lovcem in članom naše

Foto: J. Troha

Spominsko ploščo so odkrili: župan Občine Naklo Marko Mravlja, starešina LD Udenboršt Metod Grašič in predsednik OZVVS podpolkovnik Anton Zvone Rešek.

LD) Jožetom, da mi je odobril tak prevoz in zadeva je stekla kot po maslu. Ruda je prispeval pomoč viličarja, da nam vseh zabojev ni bilo treba ročno prenašati in zlagati v višino. Napolnili smo oba prostora s strelivom za puške in pištole in premeščanje se je zavleklo pozno v noč.

V začetku osamosvojitvene vojne smo imeli nalogo – poleg varovanja teh objektov – še stalno nadzorovati vodno zajetje na Štuclju in Lebinščici ter občasno nadzorovati RTP Okroglo in rezervni položaj JLA v Zelencu v osrčju gozdnatega Udenboršta. Vse aktivnosti smo lovci, strelci in nekaj posameznikov, ki sem jim res lahko zaupal, opravljali s svojim orožjem.

V enem od tistih prelomnih dni smo opazili, da so se samohodke iz kranjske vojašnice premaknile v Udenboršt. Lovci Janko, Tone, Marjan, Ruda in Edmund smo se podali na teren (seveda oboroženi) poizvedovat, kje so se ustavile. Ugotovili smo, da so vojaška vozila samo obšla rezervni položaj JLA, prečkale Udenboršt in se prek Kokrice – pri Konjedercu – vrnile v vojašnico. V opoldanskem času, ravno v času bombardiranja TV pretvornika na Krvavcu, sem moral poročati v takratni štab TO, ki je bil nastanjen v tekstilni šoli. Niso me motile sirene; opravil sem dolžnost in predal poročilo o akciji takratnemu poveljniku TO **Mihi Ravtarju**.

Moj zapis bo verjetno potrdil

veliko zavzetost, hrabrost in odločnost članov zelene bratovščine LD Udenboršt, ki smo takrat opravili svojo domovinsko dolžnost in se ob pravem času postavili na pravo mesto. Hvala vam, **Marjan in Tone Markič, Ruda Peric, Drago Goričan, Franci Kuhar in Mišo Požgaj**, za izjemno požrtvovalno in nesebično sodelovanje!

V soboto, 10. decembra 2016, je potekalo slavnostno odkritje spominske plošče na pročelju lovske kočice LD Udenboršt za Savo na Dobravi. Navzoče sta v krajšem nagovoru pozdravila župan Občine Naklo **Marko Mravlja**, ki je poudaril pomen 25-letnice osamosvojitve in ohranjanja spomina na čas osamosvajanja (še posebno za mladino), in predsednik OZVVS – Kranj podpolkovnik **Anton Zvone Rešek**, ki je med drugim povedal: »... da smo se zbrali na obrobju Dobrave, idiličnem kraju nad reko Savo, v bližini znamenite Okrogelske jame, da odkrijemo spominsko obeležje na objektu, v katerem je bilo v letih 1990-1991 tajno skladišče streliva TO takratne občine Kranj.«

Spominska plošča, ki smo jo odkrili tistega dne, bo zato ostala drobca v mozaiku vseh dogodkov, ki so si sledili v obdobju osamosvajanja, ko smo preko projekta Manevske strukture NZ, Teritorialne obrambe in kasneje Slovenske vojske ter Slovenske policije uresničevali svojo odločnost živeti v samostojni Sloveniji.

Zahvalil se je vsem, ki so bili soudeleženi v tej nalogi. Posebna zahvala, je poudaril, velja lovcem – članom LD Udenboršt, ki so lahko upravičeno ponosni na pogumna dejanja pred petindvajsetimi leti. Županu Marku Mravlji se je zahvalil za pokroviteljstvo pri tem častnem dogodku.

Nato so **Anton Rešek, Marko Mravlja in Metod Grašič** odkrili spominsko ploščo na kateri piše: »Na tej lokaciji je bilo v letih 1990 – 1991 tajno skladišče orožja in streliva Teritorialne obrambe Kranj. Območno združenje VVS Kranj 2016.«

Slovensko zastavo, s katero je bila spominska plošča pokrita pred odkritjem, je Anton Rešek zložil in jo predal v hrambo starešini LD Udenboršt.

Tako je bil uradni del končan in župan Naklega je kot gostitelj navzoče povabil na krajše družanje in tovariški klepet.

Spominsko obeležje, pritrjeno na pročelju lovske kočice LD Udenboršt »za Savo«, bo tudi pohodnike in mimoidoče spominjalo na nesebična dejanja lovcev v naši sicer kratki osamosvojitveni vojni.

Janko Troha

Potekajo priprave na veliki praznik lovstva, 10. sejem LOV v Gornji Radgoni

Sejem LOV, ki bo v Gornji Radgoni od petka, 21., do nedelje, 23. aprila 2017, organizira Pomurski sejem v tesnem sodelovanju z Lovsko zvezo Slovenije ter drugimi vodilnimi slovenskimi stanovskimi in strokovnimi organizacijami. Na sejemu bodo predstavili pestro prodajno ponudbo opreme, pripomočkov, oblačil, obutve in terenskih vozil za lovce, ribiče, kinologe ter druge ljubitelje dejavnosti in življenja z naravo. Vsaj tako pomembne kot prodajno-poslovne predstavitve bodo načrtovane strokovne razstave, ki bodo predstavile varovanje narave, sožitje človeka z neokrnjenim okoljem ter poskrbele tudi za izobraževanje mladih.

Lovska zveza Slovenije bo na osrednjem razstavnem prostoru pripravila strokovno razstavo, s katero bo opozarjala na pomen ohranjanja narave in biotske raznovrstnosti ter predstavila trenutno stanje z risom, šakalom, divjim petelinom in medvedom. Vrhunec stanovskega druženja bo Slovenski lovski dan, ki ga bodo spremljali posveti z aktualno strokovno tematiko. Lovska zveza Slovenije bo obeležila tudi 110-letnico organiziranega lovstva v Sloveniji. V nedeljo, 23. 4. 2017, bo ob 11. uri v organizaciji LZ Maribor organizirano Državno tekmovanje v oponašanju jelenjega rukanja. K sodelovanju na sejemu so povabljeni tudi območne/regijske lovske zveze iz sosednjih držav.

Svoje predstavitve na sejemu so potrdili lovsko-kinološki klubi in društva ter **Kinološka zveza Slovenije**. Lovsko-kinološko društvo Maribor pripravlja v soboto, 22. 4. 2017, državno razstavo psov lovskih pasem, druge sejemske dni pa bodo potekale predstavitve psov lovskih pasem s strokovnim komentarjem ter tudi predstavitve dejavnosti športne kinologije.

Zavod za gozdove Slovenije bo predstavil lovišča s posebnim namenom (LPN), Slovenska zveza za sokolarstvo in zaščito ptic ujed pa sokolarsko dejavnost in opremo sokolarjev ter njihove ptice ujede.

Ribištvo se bo letos prvič predstavilo kot zaokrožena samostojna predstavitel. **Ribiška zveza Slovenije** bo na svojem razstavnem prostoru poseben poudarek namenila lovu krapov, rib plenilk ter delu z mladimi. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) bo v izvedbi Centra za promocijo in pospeševanje športnega ribolova in ribiškega turizma RACCOON, d.o.o., predstavilo ribogojstvo s pripravo in pokušnjo ribjih jedi.

Sejem LOV bo vrhunec stanovskega, tekmovalnega, družabnega in zabavnega dogajanja. Na njem bodo potekali: **Državno prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja, nastopi lovskih registov in lovskih pevskih zborov, prikazi puškarstva** in predstavitve **terenskih vozil**. Obiskovalci se

LOV

10. MEDNARODNI SEJEM LOVSTVA IN RIBIŠTVA

21. - 23. 4. 2017, Gornja Radgona

Dober pogled v leto 2017!

bodo lahko preizkusili v **streljanju na tarčo**.

Uprava Pomurskega sejma že zbira prijave ekip za tekmovanje v **kuhanju lovskega golaža, ribje čorbe in gobove juhe** (Blaž Jaklič, (02) 5642 104, blaz.jaklic@pomurski-sejem.si) ter prvo sejemsko **ocenjevanje divjačinskih salam** (Boris Erjavec, (02) 5642 115, boris.erjavec@pomurski-sejem.si).

Sočasno s sejmom LOV bo v sodelovanju s SVS – Zvezo slovenskih društev ljubiteljev starodobnih vozil in **Pomurskega sejma potekala** prodajno-razstavna prireditev **AVTO-MOTO KLASIKA**. K druženju z naravo bo vabil tudi četrti Mednarodni sejem aktivnosti in oddiha v naravi **NATURO**.

Podrobnejše informacije:

Jana Dimec,

projektni vodja sejma LOV, tel.: +386 2/5642 108,

e-pošta: jana.dimec@pomurski-sejem.si,

www.pomurski-sejem.si

Al' prav je rekel Srečko ali Jožef?

V Lovcu, 1/2017, str. 31, je spoštovani lovski tovariš dr. **Srečko F. Kropce** v svojem prispevku zapisal, da nisem citiral pravega avtorja famoznega stavka o »delanju lovskih čuvajev na zaloگو«. Ta stavek sem slišal na seji UO LZS v Slovenj Gradcu iz ust takratnega predsednika LZS in sem si ga zapisal v novinarsko beležko, ki jo še vedno hranim. Če bi vedel, da je tedanji predsednik LZS in tem primeru citiral meni dragega lovskega prijatelja **Jožefa Romana Grah**a, s katerim sva na isti seji sedela celo skupaj, bi to tudi navedel že v eni od takratnih uredniških kolumn, v kateri sem pisal o tej zadevi (a Jožef

Opravičilo

V Lovcu, 12/2016, str. 604, smo objavili poročilo o Tretjem dobrodelnem plesu LZS, kjer smo objavili tudi imena avtorjev, ki so v ta namen darovali svoja umetniška dela, in sponzorje denarnih prispevkov. Po nerodnosti nam je pri navedbi darovalcev umetniških del izpadlo ime slikarja **Ernesta Bransbergerja**, ki je daroval sliko kanje. Prizadetemu avtorju se za neljub spodrsrljaj iskreno opravičujemo.

*Služba za stike z javnostjo
LZS – S. M.*

R. Grah me ni nikoli poklical in zahteval kakšnega popravka - sic!). Dr. Kropce, tedaj v Slovenj Gradcu, na seji UO LZS, zagotovo ni citiral J. R. Grah. Toliko pa še razumem strokovne reči in se spoznam na pravilno navajanje virov, da bi to tudi zagotovo storil. Zaradi izvirnika in citiranja po sekundarnem viru! Zato se moram Jožefu Romanu Grah opravičiti, da sem njegove besede položil v usta nekdanjemu predsedniku LZS, kateremu pa se prijazno zahvaljujem za popravek. A bolj kot kritika me je razveselilo več kot 100 SMS in elektronskih sporočil, ki sem jih prejel, da sem s tem prispevkom zadel bistvo problematike. Nekatera sporočila sem si trajno shranil, saj doslej še nikoli v dolgoletnem dopisovanju v revijo Lovca nisem prejel toliko pozitivnih mnenj in pohval s terena od naših lovcev; bralcev torej. To mi je največje priznanje, sicer pa nas razliknost bogati in dela demokratične. Tudi znotraj lovske organizacije.

Dr. Marjan Toš

Nelegalni lov tujcev na ozemlju Republike Slovenije

Po medmrežju je prve dni letos iz Bruslja zakrožila vest o nelegalnem lovu živih ptic pevk italijanskega državljanca na našem ozemlju. Na LZS smo jo, tako kot vse preostale članice, prejeli iz FACE-ja, ki tudi na tak način prispeva k ozaveščanju in preprečevanju nelegalnega lova in ubijanja vseh prostoživečih živalskih vrst.

Zgodilo se je šestega decembra lani, ko je lovski čuvaj **LD Kobarid** v neposredni bližini meje z Italijo našel nameščeni dve mreži za lov živih ptic. Prva je bila visoka 1,25 metra in dolga 18 metrov, druga, večja, pa visoka 3 m in dolga 30 metrov, obe nameščeni v obliki črke L. Med mrežama je našel potresenih veliko različnih semen in sadja ter prazne kletke, namenjene živim pticam, ki z oglašanjem privabljajo druge. Nekaj sto metov od njih je našel tudi limanice z nalepljenimi posameznimi peresi.

Lovski čuvaj je o tem obvestil Policijo in v skupni akciji so v vasi Robidišče našli nastanjenega 24-letnega italijanskega državljanca, ki je tam preživil počitnice s svojo družino. Na balkonu je imel več ptičjih kletk s 35 ujetimi živimi pticami pevkami desetih

različnih vrst. Največ, kar trinajst, je bilo drozgov, osem liščkov in šest brinovk, dva strnada in po en zelenec, kos, čížek, dlesk, kalin in siva pevka. Vse ptice so nemudoma zasegli in izpustili v naravo, vse lovne pripomočke in kletke pa bodo po končanem sodnem postopku poslali v uničenje. Lovski inšpektor je tujega državljanca kaznoval za tri prekrške: najprej za nelegalen lov, nato za uporabo živih ptic kot vabnike in še za uporabo nedovoljenih lovnih naprav. Skupni znesek izrečene kazni je bil 1.260 evrov. Policija ga je prijavila javnemu tožilcu za nelegalen lov in posedovanje zavarovanih vrst ptic, za kar je kot najvišja kazen zagrožen zapor do treh let.

Tu pa se zgodba še ne konča, saj so se na informacijo o dogodku odzvali italijanski »ptičarji« in na medmrežju zapisali, da veliko Italijanov na tak način pogosto lovi v Sloveniji. Prodaja živih ptic pevk je namreč v Italiji zelo donosen posel, saj so z njihovega okolja praktično že izginile, za posamezno ptico pa lahko iztržijo tudi sto evrov in več.

Zato je pomembno, da smo lovci in lovski čuvaji pri svojih obhodih lovišč zelo pozorni tudi na takšno dejavnost. Če jo opazimo, od oseb zahtevajmo v pregled ustrezna dovoljenja. Če jih ne želijo pokazati, je smiselno takoj obvestiti Policijo in lovskega inšpektorja. Tudi tako lahko prispevamo k ugledu naše organizacije, pa tudi k ohranjanju biotske pestrosti naše narave.

Srečko Žerjav

O Brkinsko-Kraški ZLD

Izražena volja lovcev z Brkinov, Krasa in Vrhov je na dan le potisnila staro željo o ustanovitvi lastne območne lovske zveze, saj smo si jo lovci želeli že pred 40-imi leti. Tedanje, predvsem politične razmere so namreč lovce omenjenega območja potisnile v članstvo Obalno-Kraške ZLD Koper, ki je neslavno propadla. Priobalne LD so ustanovile oziroma ponovno oživile Lovsko zvezo Koper, v kateri pa se brkinski, kraški in vrhovski lovci nismo videli.

Konec leta 2014 smo začeli na glas razmišljati o ustanovitvi območne ZLD na območju Brkinov in Krasa in čutili je bilo, da je napočil pravi čas. Bila je volja, izražena je bila podpora lovskega društva s Krasa, Brkinov

in Vrhov. A ustanavljanje in zagon nove Brkinsko-Kraške ZLD (v nadaljevanju: BK ZLD) je terjalo skoraj eno leto dela.

Kako so potekale dejavnosti?

Na sestanku 23. 12. 2014 v Sežani smo predstavniki lovskega društva izrazili željo po ustanovitvi območne zveze. Prisotni so bili **Tom Colja** – LD Dolce Komen, **Pavel Fabiani** in **Radovan Štrekelj** – LD Jezero - Komen, **Denis Rože** – LD Kras - Dutovlje, **Ivan Kmetec** – LD Raša - Štorje, **Ugo Zidar** – LD Senožeče, **Vinko Kljun** – LD Slavnik - Materija, **Mirko Ukmar** – LD Štanjel, **Samo Pirjevec** in **Andrej Sila** – LD Tabor - Sežana, **Branko Sluga** – LD Timav - Vreme,

Za svoj zaščitni znak smo izbrali veliko uharico, simbol ranljivosti, inteligence in moči.

Martin Frančeskin – LD Trstelj - Kostanjevica, **Viljan Sluga** in **Vojko Lazar** – LD Videž - Kozina, **Miroslav Škapin** – LD Vrhe, **Bojan Renko** – LD Žabnik - Obrov, **Valter Andrejašič** – LD Kojnik - Podgorje (ob opravičilu izostanka je poslal pisno podporo k ustanovitvi) in neutrudna **Magda Sluga**, ki je poskrbela za administracijo. Po ustanovitvi območne zveze sta Magda in Andrej pripravila osnutek pravil, ki je bil po več usklajevanjih skupaj s starešinami LD kot predlog pravil sprejet 18. 2. 2015. To je bila podlaga, s katero smo v marcu na občnih zborih lovskega društva, ki so želele ustanovitev te zveze, sprejemali sklepe, s katerimi so se LD odločile za ustanovitev **Brkinsko-Kraške zveze lovskega društva** (BK ZLD).

Brkinsko-Kraško ZLD smo ustanovili 24. 4. 2015 v Hrpeljah. Kot ustanovitvene članice so bile lovske družine (LD) **Dolce - Komen, Jezero - Komen, Kojnik - Podgorje, Kras - Dutovlje, Raša - Štorje, Senožeče, Slavnik - Materija, Štanjel, Tabor - Sežana, Videž - Kozina, Vrhe in Žabnik - Obrov**. Na ustanovnem občnem zboru smo sprejeli Pravila, za predsednika izvolili **Andreja Silo**, za tajnico **Magdo Sluga** in podpisali *Listino o ustanovitvi*.

25. 9. je bila nova zveza vpisana v register društev Upravne enote Sežana. Odločbo o registraciji smo prejeli 28. 9. in še istega dne smo Lovski zvezi Slovenije poslali vlogo za sprejem v članstvo, ki je bilo potrjeno na Občnem zboru LZS 15. 12. 2015. Leto smo zaokrožili s prvo sejo Komisije za lovsko kulturo in etiko. Leto 2015 je bilo torej pestro, opravljenega je bilo veliko dela, za kar se lahko zahvaljujemo predvsem v prvi vrsti Magdi, tajnici zveze, in predsedniku Andreju, pa tudi seveda drugim, ki so pripomogli k delovanju nove zveze.

BK ZLD deluje, je prepoznavna in prevzema odgovornost pomagati članom ter prikazati lovstvo in slovenskega lovca v pozitivni luči.

Nekaj najpomembnejših dejavnosti nove zveze v letu 2016

zborov, rogistov in oponašalcev jelenjega rukanja ter druge divjadi na Opčinah in v Štanjelu. Vse to je le del naših dejavnosti doslej.

Vsega tega ne bi zmogli brez sodelovanja mnogih sodelavcev, ki so s svojim delom nesebično pripomogli k uresničitvi vseh navedenih dogodkov in verjamemo, da bomo skupaj lahko uspešno delovali še naprej.

Odnos do celotne narave – ne samo do divjadi, vrstne posebnosti občutljivega naravnega okolja Krasa, Brkinov in Vrhov –, njihova majhnost in ranljivost, pa tudi inteligentnost in moč so lastnosti, s katerimi smo se poistovetili. Zato smo za svoj znak izbrali lik značilne ptice tega okolja – velike uharice (*Bubo bubo*).

Po poročilu predsednika Andreja Sile (za leto 2015) povzel M. P.

Začetni tečaj krvosledništva v Nadrožici – LD Dolce - Komen. Za govorniškim pultom Leo Fabiani.

V začetku februarja 2016 smo pripravili začetni in obnovitveni tečaj za preglednike divjadi (uradne osebe), konec februarja pa smo si ogledali lovski sejem v Salzburgu. Organizirali smo predavanja in izpit za lovske pripravnike (generacije 2015), sodelovali smo na prazniku Občine Komen. Nadalje smo organizirali osnovno usposabljanje v oponašanju jelenjega rukanja v Dolenji vasi, LD Senožeče. V okviru praznika Občine Sežana smo lovskim pripravnikom generacije 2015 slovesno podelili spričevala, obenem pa smo tistega dne tudi podpisali *Dogovor o sodelovanju z Društvom slovenskih lovov* ter sodelovali na občinskem prazniku s stojnico in lovskim golažem. V septembru smo organizirali predavanje in prikaz osnov krvosledništva, in sicer v Nadrožici, LD Dolce - Komen. Sodelovali smo tudi na prazniku Občine Hrpelje - Kozina, prav tako s stojnico in lovskim golažem. Leto smo sklenili z mednarodnim dvodnevним koncertom dveh lovskih pevskih

Načrtovanje in uresničevanje odvzema divjadi v LUO Novo mesto

S posveta upravljavcev lovišč, ki je bil v Dolenjskih Toplicah 23. 10. 2016

Upravljalci lovišč Novomeškega lovskoupravljaljskega območja (LIO Novo mesto) so se sestali 23. 10. 2016 na Pajkežu v LD Toplice, o čemer je bilo nekaj že objavljeno v prispevku v reviji *Lovec*, 1/2017, str. 35. Podrobno pojasnilo o načrtovanju in uresničevanju odstrela v našem LUO za nekaj let nazaj do danes so organom LZS predstavili že strokovni tajnik ZLD in OZUL Novo mesto, lovski mojster **Stane Gabrijel** ter predsednik IO OZUL **Franc Jarc**.

Pri načrtovanju odstrela srnjadi in s strani Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) vsiljenem absolutnem odstrelu srn glede na odstrel trofejnih srnjakov je bilo

naše Novomeško LUO »poskusni zajček«. Ne vemo natančno, kdo si je to izmislil, a vemo, da tega drugod v Sloveniji ni bilo. V prvih letih takega načrtovanja smo sprva morali 100 % uresničiti odstrel srn 2+ glede na število uplenjenih srnjakov 2+ ne glede na izkazane izgube srn v LIS – *Lisjak*. Toliko v pojasnilo, da se bo vedelo, kaj absolutni odstrel sploh pomeni. Obrazložitev odgovornih na Zavodu za gozdove (ZGS) na naše vprašanje, zakaj tako, je bila kratka: »Načrtovalci ne zaupamo upravljavcem lovišč, da pošteno vodite evidence o izgubah srn kategorije 2+ in, da so podatki potrjeni.« Svojo trditev so dokazovali z laboratorijskimi določitvami spola po odvzetih čeljustnicah, ko so odkrili neskladje pri treh družinah, ki so tudi plačale nenormalno velike kazni, ki so predvidene za take prekrške. Napake so nastale zaradi nenamernih zamenjav čeljustnic; če bi se to zgodilo še enkrat, bi zahtevali ugotovitev spola za vse čeljusti konkretnega upravljavca lovišča in zlahka bi dokazali nenaumno zamenjavo čeljusti. Model absolutnega odstrela srn 2+ se je, v nasprotju z našimi ugotovitvami, kot nadvse uspešen, po mnenju ZGS, po nekaj letih prenesel še na druga LUO v Sloveniji.

Posledica za naše LUO je bila, da smo v naših loviščih zaradi tega ukrepa izgubili od 30 do 40 % več srn 2+ kot srnjakov 2+, kar je skregano ne samo z razumom, ampak po kmečki logiki in s strokovnimi napotki v lovski in znanstveni literaturi, ki zagovarja trajnostno načrtovanje odvzema osebkov vseh vrst iz narave.

Volk se z veliko naglico številčno in prostorsko širi in je prisoten malodane v vseh loviščih našega LUO, kar načrtovalci kljub našim nenehnim opozorilom, naj se pri pripravah letnih načrtov to upoštevajo, povsem ignorirajo.

Srnjadi je ob čezmerno načrtovanem in zraven še zahtevanem redukcijskim odstrelom srn že zelo malo. To ugotavljajo pretežno vsi lovci, pa nas ni tako malo. Smo nenehno v loviščih in vsak dan opažamo spremembe; boljše in natančnejše od nas in naših opažanj ne more trditi nihče drug, niti tisti ne, ki menijo, da vse vedo.

Naj navedemo, da smo imeli en primer skupinskega lova na okrog 800 ha lovišča, ki je zelo izpostavljen zverem, predvsem volku, in kjer beležimo vsako drugo leto tudi novo leglo volkov. Prisotnih je bilo 87 lovecev. Na jutranjem zboru smo lovce in gonjače prosili, naj štejejo srnjad,

ki jo bodo videli, naj iščejo sledi srnjadi na vlakah in poteh v gozdu. Pri pozdravu lovinu (ena lisica) so prisotni poročali o opažanjih. Nihče ni videl niti ene srnjadi in noben gonjač ni našel njenih sledi. Ali smo lovci po mnenju načrtovalcev res tako nesposobni oceniti številčnost posameznih vrst v lovišču?

Za naše LUO smo za leto 2016 predlagali odstrel 1.500 glav srnjadi, upravljavci lovišč malenkost več, za odstrel pa smo dobili zahtevo 1.880 glav. Uresničitev načrta v predpisanem (zahtevanem) odstotku bo glede na trenutne rezultate težko dosegljiva. Če upravljavci lovišč ne dosežajo načrtovanega odstrela srnjakov 2+, potem menimo, da vemo, kje smo!

Glede na Pravilnik o načrtovanju smo lovci popolnoma nemočni s svojimi predlogi in zahtevami. Načrtovalec odloči drugače samo zaradi kratke navedbe v omenjenem dokumentu, kjer piše: »... po usklajevanju gredo načrti v potrditev,« namesto, da bi pisalo – »po uskladitvi«, kot je bilo tudi dogovorjeno na Ministrstvu.

V Sloveniji so volkovi menda preštet, številne »naše« pa so očitno pozabili dodati. Za potrditev prisotnosti volka raziskovalci potrebujejo njihove iztrebke, ki jih ni prav lahko najti. Imamo pa dovolj podatkov o neposrednih vidljivih in dovolj posnetkov na kamerah, ki jih lovci uporabljajo za ugotavljanje obiskanosti krmišč. Nedvomno je volkov preveč glede na že ugotovljene posledice številčnosti srnjadi. Ko bodo na to težavo opozorili tudi kmetje, ki že izgubljajo drobnico, teleta, žrebeta, bo žal že prepozno.

Srnjadi, naše temeljne gospodarske divjadi in okrasa naših polj in gozdov, pri takšni politiki varovanja zveri ne bo več! Pa da ne bi kdo razumel narobe; smo zato, da varujemo vso divjad, tudi volka, vendar vse v razumnih mejah!

Način načrtovanja odstrela divjih prašičev z obveznim odvzemom 20 % svinj in lanščakinj bi po našem mnenju moral veljati le za tiste predele v Sloveniji, kjer imajo velike težave s škodo od te divjadi in kjer je njena številčnost dejansko prevelika. Na Dolenjskem nismo imeli skoraj nobenih ali zelo malo težav glede škode od divjih prašičev, številčnost te vrste smo »držali na vajetih«, odškodnine pa kmetom izplačevali redno in pošteno, celo po višji ceni, kot jih izplačuje država za plačevanje škode od zavarovanih vrst.

Ob takem načrtovanju, ki predvideva 20 % odstrel svinj in lanščakinj, s katerim se ne strinja niti glavni načrtovalec na ZGS, ki že tretje leto velja za divje prašiče v našem LUO, pa divjih prašičev praktično nimamo več. Po stari kmečki pameti jih nima kdo polegati ... Ni težko iz tega potegniti zaključek, da je bil najbrž to tudi cilj »države« – in uspeh je tu! Za leto 2016 smo upravljavke v našem LUO predlagale odstrel 250 prašičev, ker smo glede na dveletne, prej omenjene ukrepe tudi pričakovale zmanjšanje številčnosti te vrste. Še dobro, da smo shranili naš pisni predlog načrtovanega odstrela. Ne glede na naš predlog in predstavitve dejstev je načrtovalec ugotovil, da bo »letos« (t.j. 2016) zaradi dobrega gozdnega obroda »ogromno« prašičev in nam je za odstrel predpisal 440 prašičev. Do zdaj, ko to pišem (konec novembra), jih je uplenjenih manj kot 200; večina je bila uplenjenih konec prejšnje zime (v januarju 2016). Težava bo nastala zaradi neuresničitve predpisanega števila odstrela v letnih načrtih, zato pričakujemo predlog in pomoč odgovornih in nadzornih organov, da se bi se skupaj lotili težav zaradi nastale situacije.

V Sloveniji se jelenjad nezadržno širi na območja, kjer je prej dolgo ni bilo ali je bila zgolj prehodna. Vzrokov za to je več, ni pa res, da se čezmerno razmnožuje. Gre le za selitve navzven iz njenega osrednjega življenjskega prostora, kjer se njena številčnost zmanjšuje, v druga območja, ki so prehransko bogatejša. V primeru našega LUO jelenjad množično prehaja v naša lovišča iz osrednjega življenjskega prostora (Kočevskega) in tudi iz Zasavja. Načrtovanje, kakršno je pri tej vrsti trenutno predpisano v načrtih, preveč posega v rodni del ženske populacije, kar pretirano zmanjšuje številčnost te vrste in za kar, vsaj pri tej številčnosti pri nas, za zdaj še ni nikakršne potrebe. Naš LUO je razdeljen na lovišča A in B. Lovišča A sodijo v obrobni del osrednjega življenjskega prostora jelenjadi, ki velja za Slovenijo, lovišča B pa so vsa preostala lovišča, pretežno severno od avtoceste Ljubljana–Zagreb, od katerih so nekatera od njih bolj vezana na jelenjad iz Zasavja. V našem LUO imamo zaradi te razdelitve dva načina načrtovanja odstrela: v loviščih A streljajo na enega jelena 2+, kar je tudi starostno podrobneje načrtovano, obvezno eno košuto in tri glave mulaste jelenjadi, v loviščih B pa na enega

jelena 2+, ki starostno ni natančneje opredeljen, obvezno eno košuto in dve glavi mulaste jelenjadi (še do pred nedavnimi je bila samo ena glava). Pripomb, zakaj tako, je s strani upravljavcev lovišč ogromno. Po našem prepričanju gre tu le za ekonomske interese načrtovalcev.

Škoda na poljih in v gozdovih je pri nas ob zdajšnji številčnosti jelenjadi zanemarljiva. Vsi uporabniki prostora morajo pri ocenjevanju škode upoštevati, da je divjad del naše narave in da je določen odstotek objedenosti in drugih poškodb rastlinstva povsem naraven pojav in posledica naravnih odnosov (sobivanja) živalskega in rastlinskega sveta.

Male divjadi je v naših loviščih le še za vzorec. Nekatere vrste so povsem izginile. Vsi vemo, kje so vzroki; v glavnem v načinu kmetovanja, uporabi strupov v kmetijstvu in še marsikaj drugega se najde, pa vendar se od odgovornih v državi nihče ne zgame, da bi skušal popraviti trenutno stanje pri mali divjadi. Pri nas vsako leto načrtovalca posebej opozorimo na to težavo. Očitno si v kmetijsko politiko nihče ne upa dregniti.

Lovci ne smemo dovoliti, da bi se enaka zgodba ponovila s parkljasto in drugo divjadjo, ki jo za zdaj še imamo! Zveri naj bo toliko, da jo bodo kmetijstvo, narava in v njej živeča divjad še lahko prenesli. Načrtovanje iz pisarn je treba prenesti na teren, k tistim, ki bolje kot birokrati poznajo okolje, prostor načrtovanja, stanje divjadi in lovišča, ki ju tudi vsakodnevno spremljajo.

Inšpektor na skupnem sestanku, ki je bil 23. 10. 2016 v lovskem domu LD Toplice na Pakježu, v svoji razpravi sicer ni obljubil, da bo prezrl morebitne kršitve pri izvajanju načrtov, predlagal pa je način, ki omogoča rešitev te težave. Tudi ob pregledih lovišč so ga upravljavci lovišč seznanili z opisanimi težavami in nas bo podprl pri reševanju teh težav.

Zdaj veljavni način načrtovanja lovce zares postavlja v nevzdržen brezpravni položaj, izpostavljeni smo nenehnim pretnjam in sankcijam.

Ne le da menimo, temveč smo prepričani, da uspešno in odgovorno upravljamo z lastnino države, predvsem pa to delamo brezplačno! Tudi načrtovanje, ki smo ga 60 let več kot uspešno vodili, bi brezplačno sprejeli od države, vsaj kar se zadeva LUO Novo mesto in kar je bil še do nedavnega cilj LZS. To smo lahko prebrali tudi v vseh programih naših izvoljenih

predsednikov. LZS mora s tako strategijo nadaljevati. Ali smo na to kar malce pozabili!?

Stane Gabrijel

Proslavili desetletnico delovanja LZ Gornje Posočje

Deset let je kratka doba glede na vse dogodke, ki zelo hitro bežijo mimo nas, vendar je za tiste, ki smo del dogodkov, tudi to obdobje veliko. Območna **Lovska zveza Gornje Posočje** je namreč lani praznovala deset let delovanja. Zamisel o ustanovitvi nove območne lovske zveze je v glavah nekaterih lovcev tlela sicer že veliko prej, vendar so razmere za ustanovitev nove lovske zveze na območju Gornjega Posočja dozorele šele po letu 2004.

Starešine lovskih družin z območja Gornjega Posočja so ustanovile iniciativni odbor, katerega naloga je bila pripraviti vse potrebno za ustanovitev nove območne lovske zveze. In tako je leta 2006 prišel težko pričakovani dan, ko je dvanajst lovskih družin iz Gornjega Posočja ustanovilo svojo območno lovsko zvezo.

prekrasen ambient dobro zaseden in urejen za slavnostni dogodek. Ob tej priložnosti smo zaslužnim lovcem podelili priznanja LZ Gornje Posočje, dvema najbolj zaslužnima pa izročili tudi plaketo LZ Gornje Posočje, ki je najvišje priznanje naše zveze. Poleg tega smo na novo izprašanim lovcem generacije 2016 slavnostno podelili lovsko spričevala.

Po končanem kratkem programu smo si vsi skupaj nazdravili in se družili še dolgo v večer ob dobri hrani, pijači in še boljšem vzdušju.

Ob tej priložnosti bi se rad javno zahvalil vsem, ki so doslej delovali ali še vedno delujejo v organih LZ Gornje Posočje. Še posebno se zahvaljujem županu Občine Kobarid **Robertu Kavčiču** za vse pohvalne besede, voditelju prireditve in **Mateju Kavčiču**, umetnostnemu vodji Moškega pevskega izbora iz Trebuše. Nekaj grenkega priokusa pa je bilo na naši proslavi čutili, ker se na naše vabilo ni odzval nihče izmed ožjega vodstva Lovske zveze Slovenije.

Vsem lovkam in lovcem z območja LZ Gornje Posočje ter nenazadnje vsem članicam in članom zelene bratovščine iz Slovenije in sosednjih držav želim, da bi se še

Predsednik LZ Gornje Posočje in predsednica NO LZ Gornje Posočje sta se fotografirala s prejemniki priznanj območne zveze.

Prvi ustanovni občni zbor je bil v prostorih Občine Tolmin. Dandanes, ko pišem ta članek, se tistih časov spominjam, kot bi bilo danes, vendar je od tedaj že več kot deset let.

Lani, ko smo obeležili stodesetletnico smrti slovenskega pesnika, goriškega slavčka **Simona Gregorčiča**, smo v prostorih Občine Kobarid proslavili desetletnico obstoja LZ Gornje Posočje, ki zdaj združuje štirinajst lovskih družin. V domu Andreja Manfreda se nas je zbralo veliko vabljenih in nastopajočih, tako da je bil

naprej dobro razumeli, sodelovali s širšo javnostjo, dobro upravljali z divjadjo ter jim želim dober pogled!

Aljoša Mozetič

LZ Maribor gostila lovske prijatelje iz Slavonije in Baranje

Z lovskimi kolegi iz Slavonije smo začeli sodelovati v letu 2013. Naše sodelovanje nadgraju-

Predsednik LZ Maribor z gostoma iz Slavonije na zbornem mestu treh LD pri Perkovem križu

jemo tako, da se izmenično, vsako drugo leto, obiskujemo oziroma si vračamo obiske.

Naše drage goste smo sprejeli v petek, 28. 10. 2016, v prostori LZ Maribor. Po pozdravu in ogledu naših novih poslovnih prostorov smo se odpravili na Meranovo*, kjer smo gostom pripravili družabni večer članov UO LZM in trinajstčlanske delegacije lovcev iz Slavonije in Baranje. Delegacijo lovskih tovarišev iz Slavonije in Baranje so sestavljali člani iz več tamkajšnjih lovskih družin (LD Fazan - Baranjsko Petrovo selo, LD Vepar, LD Srnjak - Crnac - Rastovac, LD Vepar - Kitišanec).

Po dobrodošlici z napitkom in izmenjavi spominskih daril je sledila večerja. Poleg domačih štajerskih specialitet in odlične štajerske kapljice smo okušali odlična vina iz Meranovega. Predsednik LZM **Marjan Gselman** je po večerji predstavil program za skupni konec tedna. Večer so s svojimi skladbami popestrili in obogatili Rogisti LZ Maribor. Ker je bil napovedani program zelo pester, smo se okrog 22. ure poslovili in goste pospremili k počitku.

V soboto zgodaj zjutraj smo se zbrali v Rušah, kamor so nas na lov, skupaj z našimi gosti, povabili lovci **LD Ruše**. Vse zbrane lovce je pozdravil starešina LD Ruše **Ivan Žizek**, ki je nato tudi pomagal pri organizaciji in vodenju lova.

Po uspešnem lovu nas je v lovskem domu pričakal srnji golaž, ki je vsem izredno teknil.

Po prijetnem dopoldnevu, ki smo ga prebili v tovariškem vzdušju z ruškimi lovci, smo se odpravili na ogled muzeja hidroelektrarne Fala**, nato pa so nas v Limbušu pričakali predstavniki Vinarstva Javnik. Zaželeli so nam dobrodošlico ter nas povabili na

Med uplenitlji enega od divjih prašičev na lovu v lovišču LD Šmartno na Pohorju je bil tudi eden od gostov iz Slavonije.

ogled kleti in poslovnih prostorov, kjer ponujajo in prodajajo lastne vinarske izdelke. Ob sveže pečeni pohorskih kostanjih smo pokušali vina limbuškega vinorodnega okoliša. A tudi tokrat se nismo izneverili naši domači kulinariki: gostom smo ponudili gobovo juho iz pohorskih gob, ki jih je nabrala in pripravila »naša« **Silva**, nato pa so sledile še dobrote z žara in kotlovine. Dan se je prevesil v pozen večer, zato smo se poslovili in se lotili priprav za nedeljski lov.

V nedeljsko jutro nas je budilka prepudila ob peti uri. Hiter zajtrk, kavica in nato pot pod noge proti Šmartnemu na Pohorju, kjer so nas že pričakovali gostitelji, lovci **LD Šmartno na Pohorju**, ki so tisti dan organizirali lov na divje prašiče in lisice v okviru tradicionalnega *Srečanja treh LD pri Perkovem križu*. Sprejel in prijazen nas je pozdravil starešina LD Šmartno na Pohorju **Jože Fric**, ki je opisal potek načrtovanega lova, predstavil pomočnike lovovodje in naštel, na kaj smemo streljati.

Ob zvokih rogov Rogistov LZM smo se odpravili na stojišča. Diana nam je bila naklonjena in nam namenila tri divje prašiče (od tega dva pisana) in eno zvitorepko.

Po pozdravu lovini so nas gostitelji iz LD Šmartno na Pohorju povabili na skupno malico. Po nekaj kozarčkih dobrega vinca so se nam razvezali jeziki in pripovedovali smo si doživljaje iz tistega in prejšnjega dne. Gostje iz Slavonije so bili med drugim tudi zelo presenečeni nad dobro organizacijo in izvedbo lovov obeh dni. Prav tako niso mogli prehvaliti naše tridnevne kulinarike in seveda štajerske kapljice.

Tudi tokrat je napočil čas za vrnitev naših gostov. Ob zvokih

je zaradi ugodnih podnebnih razmer izbral okolico Paker in Limbuša, kjer je leta 1822 kupil posestvo, zdaj znano pod imenom Meranovo. Tam so začeli nove sorte trt saditi leta 1823, izjemen uspeh omenjenega poskusa pa se je pokazal že ob prvi trgatvi leta 1826, ki se je je nadvojvoda Janez osebno udeležil. Kasneje je na Meranovem tudi pogosto bival. Vinogradi so postali tako ugledni in znani, da so na Meranovem leta 1832 ustanovili prvo vinogradniško šolo na Štajerskem, ki se ji je pozneje pridružil še Sklad za nagrajevanje prizadevnih in uspešnih viničarjev.

** **Muzej HE Fala** – Kulturni spomenik državnega pomena je najstarejša slovenska hidroelektrarna na Dravi od leta 1918 do danes. Muzej obiskovalca popelje na sprehod tudi pod gladino reke. Na območju najstarejše hidroelektrarne na Dravi, ki prenovljena deluje še dandanes, je za obiskovalce urejen monumentalni prostor prvotne strojnice z ohranjenim horizontalno Francisovo turbino. Obnovljena turbina, ki ima delno odprt turbinski pokrov, omogoča vpogled v način delovanja elektrarne in spreminjanja energije vode v električno energijo. Za stari del HE Fala je bila že leta 1986 sprejeta zamisel, da bi jo ohranili v izvorni podobi – kot kulturno in tehnično dediščino. Ko se je deset let kasneje prvih sedem agregatov HE Fala dokončno ustavilo, so Dravske elektrarne Maribor, v sodelovanju z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Maribor, obnovile strojnico z generatorji, Francisovo turbino agregata 1 in vso pomožno opremo. Tako zasnovana informativna in izobraževalna podoba elektrarne, ki jo imenujemo tudi *Muzej HE Fala*, je odprla vrata obiskovalcem leta 1998. Leta 2008 je bil muzejski del hidroelektrarne Fala z odlokom vlade Republike Slovenije razglašen za kulturni spomenik državnega pomena.

Jubilejno lovsko-kulturno srečanje na Koroškem

V Starem trgu pri Slovenj Gradcu je 18. novembra 2016 potekalo že trinajsto jubilejno lovsko-kulturno srečanje na Koroškem, ki ga že vsa leta organizira **Koroška lovsko-zveza** v sodelovanju z lovskimi družinami. Organiziramo ga v čast našim starejšim lovcem, ženam umrlih koroških lovskih tovarišev, dobrodošli pa so tudi vsi drugi ljubitelji lovske kulture.

Srečanje so s skladbama Grilovca in Lov v Zagorju začeli rogisti LD Zeleni vrh - Vuzenica. V Koroško lovsko zvezo se združuje devetnajst lovskih družin, ki štejejo skupaj 1.195 članov; med njimi je tudi 31 lovka. V imenu gostiteljev je zbrane nagovoril predsednik Koroške lovske zveze

rogov rogov LZM smo se tovariško poslovili, gostom zaželeli varno in srečno vrnitev ter si obljubili, da se bomo v jeseni 2017 srečali spet v Slavoniji. Če verjamete ali ne, se že zdaj veselimo srečanja z dobrosrčnimi in prijaznimi Slavonci! Zahvaljujem se vsem, ki so nam na kakršenkoli način pomagali pri organizaciji in izvedbi tridnevnega druženja z našimi lovskimi prijatelji iz Slavonije.

Marjan Gselman

*Posestvo Meranovo

Nadvojvoda Janez je med svojimi mnogimi nagnjenji k novostim posebno skrbno negoval tudi svoj odnos do kmetijstva, še posebno do vinogradništva. Tedanje vinogradništvo na Štajerskem je bilo v Janezovih očeh zaostalo, v vinogradih je bilo veliko sort slabo rodne trte, njihova oskrba in kletarjenje pa sta bila nestrokovna. Ker je nadvojvoda dobro poznal vinogradniške razmere ob Renu in kakovost tamkajšnjih vin, se je odločil, da prenese tamkajšnje sorte trte v štajerske kraje. Za središče, v katerem bi trte iz Porenja uvajali poskusno,

Utrinek s trinajstega koroškega lovsko-kulturnega srečanja, posvečenega starejšim lovčem in ženam umrlih lovcev.

Dušan Leskovec. Zahvalil se je vsem starejšim lovskim tovarišem za njihov prispevek, lovskim ženam pa za njihovo potrpežljivost in zanimanje za lovsko kulturo. V imenu Lovske zveze Slovenije je zbrane pozdravil predsednik Komisije za lovsko kulturo pri LZS **Milan Tepej**, ki je poudaril, da Korošci spadamo v ospredje pri ohranjanju slovenske lovske kulture.

V kulturnem programu srečanja so poleg rogistov LD Zeleni vrh sodelovali še obujeni Oktet LD Prežihovo z novim umetniškim vodjem **Aleksandrom Kotnikom**, Oktet LD Peca -Mežica, rogisti LD Muta. Skupaj s sestro Marijo je nastopil tudi recitator in avtor zbirke pesmi **Stanko Grl**, sicer član LD Peca - Mežica, ki je svojo zbirko pesmi z naslovom *Iz moje lovske mavhe* letos dopolnil še novo, ki nosi naslov *Sanjaj z menoj*. Program je še posebej popestrila Folklorna skupina Dravca, ki je na šaljiv način, s plesom, predstavila stare običaje pri kolinah iz okolice Dravograda.

Srečanje je bilo toliko slovesnejše, ker so organizatorji podelili tudi visoka priznanja. Bronasti jubilejni znak LZS za 40 let članstva je prejel član LD Slovenj Gradec **Franc Vajksler**. Srebrni jubilejni znak LZS za 50 let članstva je prejel nekdanji dolgoletni starešina LD Slovenj Gradec in predan lovec **Janko Dunaj**. Znak Koroške lovske zveze pa podelijo posamezniku, ki je najmanj 20 let član lovskih družin te območne lovske zveze, ob visokih življenjskih jubilejih, za dolgoletno aktivno delovanje v lovski družini in za druge pomembnejše aktivnosti. Ta znak so prejeli člani LD Slovenj Gradec **Franc Vajksler**, **Anton Hovnik** in **Anton Levc** ter člani LD Gradišče **Slavko Alojzj** **Hodnik**, **Miroslav Šavc** in **Milan**

Mavsar. Omenjena priznanja so podelili predsednik KLZ Dušan Leskovec, predsednik Komisije za lovsko kulturo pri LZS Milan Tepej, starešini LD Slovenj Gradec in Gradišče **Franjo Kuperti** in **Uroš Škorjanc**. Po končanem uradnem delu programa je bilo družabno srečanje, kjer ni manjkala tudi lovska pesem.

Aljaž Verhovnik

LD Velika Polana praznovala 70-letnico

Zadnja avgustovska nedelja 2016 bo ostala lovčem **Lovske družine Velika Polana** zagotovo v nepozabnem spominu, saj so tistega sončnega dne v idiličnem zelenem raju pri lovskem domu člani s svojimi gosti praznovali 70-letnico delovanja. Praznovanje se je začelo s proslavo, ki so jo obogatili nastopajoči z bogatim kulturnim programom.

Poleg lovcev iz bližnjih in

daljnih krajev ter številnih krajanov in gostov sta se slovesnosti udeležila predsednik LZS mag. **Lado Bradac** in predsednik ZLD Prekmurje **Ludvik Rituper**. Kot člana LD Velika Polana sta bila prisotna tudi župan Občine Velika Polana **Damijan Jaklin** ter predsednik OZUL Pomurskega LUO **Miroslav Škalič**.

Po začetnem prihodu lovskih praporščakov in lovcev LD Velika Polana ter ob zvokih rogov Prekmurskih rogistov je zadonela Zdravljica, ki so jo zapeli pevci Pevskega društva prekmurskih lovcev. Uvodni govor je pripravil starešina LD dr. **Arpad Köveš**, ki je opisal zgodovinsko pot lovske družine vse od njenega nastanka do danes. Pri tem je povedal, da se »delovanje in obstoj neke organizacije ali društva, kjer se združujejo ljudje s podobnimi interesi, med drugim meri tudi s časom. Trajanje obstoja neke organizacije nam pove, kako in koliko je organizacija, združba ljudi s skupnimi interesi uspešna in kaj je morala narediti za to, da lahko praznuje tak častiljivi jubilej«.

V nadaljevanju je spregovo-

ril o pomembnejših mejnikih in aktivnostih pri delovanju lovske družine, kot so gradnja lovske doma, njegova širitev, gradnja strelišča za streljanje na glinaste golobe ipd. Spregovoril je tudi o mali in veliki divjadi ter stanju z njo v lovišču nekoč in zdaj. V nadaljevanju je povedal, »da šteje danes lovska družina 50 članov. Posebej zanimiva je pestrost članstva v katerem so od mladine do upokojencev in od kmetov do akademikov. Delovanje članov je čutiti tudi v krovnih lovskih organizacij na ravni slovenskega lovstva. Vsekakor je treba iz preteklosti omeniti **Miška Kranjca**, znanega pisatelja iz Velike Polane ter **Ivana Kranjca**, kot glavnega pobudnika pri ustanavljanju lovskih družin. V LD smo dejavni praktično na vseh pomembnejših področjih našega poslanstva. Pri strokovnem delu glede upravljanja z divjadjo upoštevamo vse vidike trajnostnega upravljanja z divjadjo in v skladu s preglednim strokovnim načrtovanjem. Tako zadovoljivo opravljamo aktivnosti na področju usmerjanja razvoja populacij divjadi ter veliko aktivnosti na ostalih spremljajočih

Otroci so popestrili kulturni program.

Člani Lovske družine Velika Polana v jubilejnem letu 2016

dejavnostih, ki zajemajo področja od kinologije pa vse do športno-strelskih dejavnostih in kulture. Posebno pozornost namenjam tudi ekološki problematiki, saj je varstvo narave in njenega okolja za lovce ena od prednostnih nalog. Menim, da s tem opravljamo pomembno in odgovorno družbeno nalogo, saj z njo prispevamo tudi k urejanju in varstvu naravnega okolja, čeravno lovimo, pa tudi k ohranitvi različnih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst in utrjujemo pot sožitja med naravo in človekom; kot so nas učili že naši predhodniki. Želimo si, da bi s takimi načeli nadaljevali naše delo tudi v prihodnje in da bomo našim zanamcem lahko predali živo in neživo naravo takšno kakor smo jo prejeli od njih».

Na koncu svojega govora se je starešina lovske družine zahvalil vsem gostom in darovalcem ter povedal, da so ob jubileju izdali spominski bilten, v katerem je poleg zgodovinskega prikaza delovanja LD od ustanovitve do danes tudi nekaj statističnih podatkov z analizo odvzema divjadi v obdobju zadnjega desetletja. Poleg podatkov o članstvu je v omenjeni publikaciji tudi krajši izbor fotografij, ki prikazujejo lovce in njihove aktivnosti iz prejšnjega obdobja do danes.

Predsednik ZLD Prekmurje **Ludvik Rituper** je v nadaljevanju čestital članom LD ob častitljivem jubileju in poudaril, da bo območna lovska zveza še naprej trdno stala ob strani lovskim družinam, njenim članicam. Ob tej priložnosti je LD izročil spominsko plaketo.

Osrednji slavnostni govornik je bil predsednik LZS mag. **Lado Bradač**, ki je pozdravil vse zbrane in se jim zahvalil, da so si vzeli čas, da skupaj s člani lovske družine praznujejo 70 let njihovega delovanja. Povedal je, da je »70 let dolga doba in kakorkoli jih obrnemo, so v tem obdobju morale delovati kar tri generacije lovcev. Zato je čas, da se spomnimo ustanovnih članov lovske družine in vseh tistih, ki so delali in ki delajo še danes«. Zaželel je, da bi lovci tako dobro delali še naprej. »Lov bil, je in bo ... ne glede na vse kritične naravovarstvenike in ne glede na vse pripombe na račun lovcev. Najpomembneje je, da se vsi zavedamo, da tudi z lovom uravnavamo številčnost divjadi, da škode od divjadi niso prevelike in da tudi lovci ohranjamo naravo in divjad za naše zanamce. Menim, da to našim lovcem in tudi vašemu lovskega društvu dobro uspeva! Od predsednika

Predsednik LZS mag. Lado Bradač je izročil priznanje LD Velika Polana, ki jo je v njenem imenu prejel starešina LD dr. Arpad Köveš.

LZS je lovska družina prejela tudi spominsko priznanje LZS.

Zadnji govornik v okviru proslave je bil župan Občine Velika Polana, ki je tudi čestital vsem članom LD in poudaril pomen prireditve v njegovi občini ter vse prisotne iz drugih krajev povabil, naj se le vračajo v deželo štorkelej in v čudovito lovišče.

V kulturnem programu so se dvakrat predstavili KUD Prekmurški rogisti ter KUD Pevsko društvo prekmurških lovcev. Pred zaključkom kulturnega dela proslave je nastopila še otroška folklorna skupina s pristrčno igrico na temo gozdnih živali ter ljudski pevci z nazivom *Neman časa*, ki so zelo popestrili program.

Ob tej priložnosti so podelili številna odlikovanja zaslužnim lovcem, ki so s svojim delom prispevali k ugledu in utrjevanju lovskega tovarštva v družini in s svojim prispevkom tudi k lepi jubilejni prireditvi.

Druženje ob lovskih specialitetah in prekmurški kapljici je trajalo pozno v noč. Med lovce so prihajali mladi in stari, tkala so se nova prijateljstva, nastajali so novi načrti za prihodnost v prekrasnem okolju ob potoku Črcnu in še redkim delujočim vodnim mlinom na njem. Sporočilo je bilo samo eno: »Vračanje v naravo in skrb zanjo je naša prednostna naloga!«

Dr. Arpad Köveš

LD Petišovci - 70 let

Prekmurški kraj Petišovci na obrobem skrajnem delu severovzhodne Slovenije, Madžarske in Hrvaške ni znan samo po črpališčih nafte, širnih žitnih poljih in vinogradih, ampak tudi po Murski šumi in z divjadjo bogatem lovišču, ki ga upravlja **LD Petišovci**. Da bogata zgodovina 70-letne LD, ki deluje na dvojezičnem območju, ne bi šla v pozabo, so ob jubileju izdali

obširnejši zbornik, ki ga bogatijo skrbno zbrani zgodovinski podatki in lovska kronika v besedi in sliki. Lovci iz Občine Lendava, v katero sodijo tudi petišovski, že desetletja skrbijo za naravo in številne lovne ter varovane vrste prostoživečih živali, spoštujejo zakone narave, negujejo medsebojno tovarštvo in se povezujejo z drugimi uporabniki naravnega prostora. Lepo sodelujejo s sosednjimi LD in se čezmejno povezujejo z madžarskimi, hrvaškimi lovci ter Klubom prijateljev lova iz Celovca (KPLC). Vse to je zapisano v uvodnih pozdravnih prispevkih zbornika, kar je pohvalil tudi lendavski župan mag. **Anton Balažek**, nekdanji starešina, pa **Anton Bensa**, predsednik ZLD Prekmurje **Ludvik Rituper** in predsednik KPLC **Mirko Kumer - Fric**. Medtem ko je Rituper spomnil, da zdaj v ZLD Prekmurje deluje 24 LD, od tega sta dve lovišči posebnega namena, da je v njihovo ZLD včlanjenih 817 lovcev, od katerih

Lovski prapori so polepšali sceno jubilejne proslave.

Člani LD Petišovci ob sedemdesetletnem letnem jubileju pred svojim lovskim domom v Dolini

Foto: Š. Tikalec

je devetnajst lovk, pa je Kumer opisal tesno sodelovanje severnih lovskih rojakov s petišovskimi, ki traja že nekaj desetletij. Ne malo dela in odgovornega pisanja so imeli člani uredniškega odbora petišovskega Zbornika (**Branko Kolenko**, Anton Bensa, **Štefan Tkalec** in **Dejan Sobočan** ter drugi avtorji člankov). T. Bensa je pregledno predstavil 70-letno zgodovino delovanja LD. Zapisal je, da je ob ustanovitvi LD štel osem članov, da so se v letih do 1954 dogajale razne priključitve in spremembe mej lovišča. Takrat je LD Petišovci dobila tudi 5.450 ha skupne površine oz. 4.200 ha lovne površine, lov pa je izvajalo 22 članov. Zdaj LD šteje 64 članov in dve lovk. Predsednik LD Petišovci Dejan Sobočan je dokaj obširno in zanimivo predstavil njihovo lovišče, upravljanje z divjadjo določenih vrst, ki se je z desetletji spreminjalo, in povprečni letni odvzem. Če so pred 40 leti odstrelili kar okrog štiristo fazanov, je dandanes številka veliko skromnejša. Čuvajsko službo in čuvanje lovišča je predstavil lovski čuvaj **Josip Šparavec**, lovsko kinologijo pa priznani lovski kinolog **Branko Kolenko**. V zborniku je zanimivo predstavljena tudi gradnja lovskih objektov in naprav v loviščih. Petišovski lovci so zgradili dva lovška doma: prvega v sodelovanju z ribiči in mladinci že leta 1963 na obrobju Lendavskih gor, ki so ga pozneje prodali na javni dražbi, drugega pa v Dolini leta 1978, ko so kupili nekdanjo graničarsko karavlo in jo povsem prenovili v lep lovski dom. Ob njem so uredili tudi nadstrešnico z letno kuhinjo. Leta 2001 so barako za orodje preuredili v zbiralnico in hladilnico za uplenjeno divjad, ki so jo leta 2015 dogradili in sodobno opremili, tako da sta prevzem in nakladanje velike divjadi lažja. Uspešno petišovsko lovsko strelstvo je predstavil B. Kolenko, tudi dolgoletni uspešen strelec. Prijateljstvo med domačimi LD in sodelovanje z lovci iz avstrijske Koroške, sosednje Madžarske in Hrvaške je predstavil nekdanji lovski funkcionar in starešina **Aleksander Marič**. Uspešen lovski turizem skozi minula desetletja je lepo opisal Š. Tkalec.

Najstarejši član je **Anton Gonza**, ki se je rodil leta 1922. V minulih sedemdesetih letih so bili na čelu te prekmurske LD: **Josip Grča**, **Avugst Koltai**, **Vlado Šerget**, **Jože Kopinja**, **Jože Varga**, **Božo Sašič**, **Igor Artenšek**, **Aleksander Marič**, **Rihard Türha**, **Anton Bensa**,

Anton Graj in **Dejan Sobočan**. Od leta 2005 je umrlo dvanajst članov in kar dolg je tudi seznam prejemnikov lovskih priznanj in odlikovanj LZS.

Tudi petišovski lovci so lahko še kako ponosni na sedemdesetletno uspešno delovanje svoje LD, ki je bila uradno registrirana 16. novembra 1946. Svoj visoki jubilej so proslavili prvo septembrsko nedeljo pred skrbno vzdrževanim lovskim domom v Dolini, ki je obdan z urejenimi vinogradi. Prišli so mnogi domači lovci in predstavniki sosednjih slovenskih, madžarskih in hrvaških LD in KPL Celovec. V imenu LZS je jubilate nagovoril **Gorazd Kuhar**, član UO LZS, v imenu ZLD Prekmurje pa podpredsednik **Jožef Seršen**. Na čelu delegacije KPL - Celovec je bil predsednik **Mirko Kumer**. Prireditve so kulturno obogatili Prekmurški rogisti, plesna skupina Spokinčice iz Doline, plesalci Folklornega društva Prekmurje, igralci na citre iz Doline in tamburaši Hrvaškega kulturnega društva iz Lendave. Podeljena so bila tudi odlikovanja in priznanja LZS. Ob jubileju so naziv častni član LD Petišovci prejeli **Mirko Kumer**, **Friderik Kramberger**, **Štefan Hari**, **Mihael Gustak** in **Jožef Cigan**.

Franc Rotar

70 let LD Kobilje

Na obrobju Goriškega, ob državni meji z Madžarsko, leži idiličen kmečki kraj Kobilje, ki je doma in na tujem znan po skrbno urejenih vinogradih, poljih, prijaznih, gostoljubnih in delavnih ljudeh, med katere zagotovo sodimo tudi člani **LD Kobilje**. Naše lovišče, ki je prepoznavno predvsem po Zlati jami, kjer ima divjad še nekaj potrebnega miru, je med loviščema LD Dobrovnik in LD Prosenjakovci. Lovci tukajšnje LD smo tudi med mnogimi tistimi LD, ki so in bodo še praznovale 70-letnico delovanja. Ob tej priložnosti vsem LD, ki bodo praznovale jubilej, čestitam za njihov praznik.

Po ohranjenih zgodovinskih zapisih organizirano lovstvo v našem kraju ni staro samo 70 let, ampak njegovi zametki segajo v leta predvojne Jugoslavije. Takrat sta ob Kobiljanskem potoku lovila domačina, podzakupnik in posestnik ter župan **Viljem Gjerek** in **Kalman Ferencek**, gostilničar in trgovec. Na območju Gornje šume pa je bil zakupnik lovišča veleposestnik **Vogler**.

Na naše lovske prednike smo

Člani prekmurske LD Kobilje ob svoji 70-letnici, ki so jo dostojno proslavili 14. avgusta 2016 pred svojim lovskim domom.

kobiljski lovci še posebno ponosni, predvsem pa na 70-letno zelo uspešno lovsko poslanstvo. LD Kobilje je bila namreč ustanovljena leta 1946, lovišče pa se je raztezalo v katastrskih občinah Kobilje, Motvarjevci, Bukovnica in Pordašinci. Prvi starešina je bil **Božidar Radišič**, tajnik pa **Viljem Gjerek**. Aprila leta 1956 sta se združili LD Kobilje in LD Dobrovnik pod novim imenom **LD Dobrovnik**. V lovišču je bila najprej samo mala divjad, kasneje so se pojavili prvi divji prašiči, v sedemdesetih letih pa tudi jelenjad. Očitno pa se takratni kobiljski lovci v LD Dobrovnik niso počutili prav dobro; 29. februarja prestopnega leta 1992 je v zidanici podpisane **Emila Ferenceka** nastala pobuda o ponovni ustanovitvi lastne **LD Kobilje**, ki naj bi imela svoje lovišče v Občini Kobilje (veliko 1.973 ha). Že 5. 4. 1992 je bil v lovskem domu Kobilje ustanovni občini zbor LD Kobilje. Ko je spet nastala sprememba lovske zakonodaje, ki določa najmanj 2.000 ha lovne površine, smo se kobiljski lovci znašli pred zadrego, kje dobiti še manjkajočih 30 ha lovišča. Rešilno roko nam je bila pripravljena podati le sosednja LD Prosenjakovci, na čelu katere je naš velik lovski prijatelj **Ludvik Rituper**. Zato je prav, da se vsem prosenjakovskim lovcem tudi ob tej priložnosti še enkrat javno in najiskreneje zahvalimo za to pozornost, ki je ni mogoče pozabiti. Njihova takratna zgladna lovška tovariška odločitev (podarili so nam 50 ha svojega lovišča!) kobiljske lovce in tudi naše številne lovske prijatelje iz Slovenije in tujine vedno znova in znova navdaja z zanosom in nam vliva novih moči za delo v prihodnjih letih. Še več, dokazuje, da pravi lovski tovariši nikoli ne zatajijo!

Veliko lepih in tudi slabih trenutkov smo kobiljski lovci doži-

veli v minulih sedemdesetih letih, zgradili smo lovski dom, do njega napeljali krajevni vodovod, uredili sanitarije, podstrešne sobe, zgradili skladiščne prostore za krmo divjadi, novo zbiralnico in hladilnico za uplenjeno divjad ter asfitalirali dvorišče pred domom. Dandanes se s ponosom oziramo na prehojeno pot. Morda tudi zato, ker so nas nekateri hoteli že kar črtati z zemljevida slovenskih lovskih družin. Zdad nas v LD Kobilje deluje osemindvajset članov. Žal so naše vrste mnogo prezgodaj zapustili **Pavel Korošec**, **Dezider Berden**, **Zora Šabjan** in **Korošec Bojan Zdovec**. Ponosni smo na štiri častne člane: **Emila Ferenceka st.**, **Pavla Šabjana**, **Ivana Sajka** in **Oskarja Trajberja**. Predvsem pa nam je pri srcu naš najstarejši član, 84-letni **Emil Ferencek st.** Smo številčno majhna LD, a menimo, da smo že dolga leta dovolj trden vezni člen območne ZLD Prekmurje, kar kažeta tudi naše uspešno delovanje in povezovanje s sosednjo LD Dobrovnik, zlasti pa z LD Prosenjakovci in koroško LD Prežihovo. Prav na Koroškem smo spoznali, kako zahteven in lep je lov na gamsa, kotuljski lovci pa so pri nas lovili jelenjad, divje prašiče, srnjad in malo divjad. Naše sodelovanje sega tudi čez državno mejo, v LD Lenti in LD Čestreg.

Družabno in v duhu tovarštva smo svojo obletnico proslavili v nedeljo, 14. avgusta 2016. Našemu povabilu so se odzvali predsednik

Popravek

V Lovcu, 1/2017, str. 46, se je pod fotografijo **lovcev LD Sv. Jurij** pomotoma prikradel nepravilen podpis. Za napako se avtorju prispevka in lovcem te LD opravičujemo.

Uredništvo

ZLD Prekmurje **Ludvik Rituper**, ki je kot član UO LZ Slovenije zastopal našo krovno lovsko organizacijo. S svojo prisotnostjo so naš visoki jubilej počastili tudi predstavniki sosednjih domačih in tujih lovskih družin. Nekateri člani LD Kobilje smo prejeli lovška priznanja in odlikovanja LZS in ZLD Prekmurje. Red za lovške zasluge I. stopnje LZS je prejel Emil Ferencek, st., red za lovške zasluge II. stopnje LZS so prejeli Emil Ferencek ml., Oskar Trajber in **Aleksander Vučak**. Zlati znak za lovške zasluge LZS so prejeli: **Janez Ferencek**, **Milan Korošec**, **Kristijan Miholič**, **Vesna Seršen** in **Primož Vugrinec**, znak LZS za lovške zasluge pa: **Jože Fluher**, **Boštjan Horvat**, **Dalibor Klešček**, **Aleš Kocet** in **Franc Sevšek**. ZLD Prekmurje je nekaterim kobiljskim lovcem izročila tudi znake za 25 in 35 let lovskega staža. Kot minula leta tudi ob jubileju kobiljski lovci nismo pozabili na naše sosednje LD in prijateljsko LD Prežihovo. Za dolgoletno dobro sodelovanje smo jim izročili posebna jubilejna pisna priznanja.

Emil Ferencek ml.

70 let LD Loka pri Zidanem Mostu

Prvo septembrsko soboto lani smo člani **Lovske družine Loka pri Zidanem Mostu** v čudovitem sončnem vremenu praznovali 70-letnico lovške družine.

Množica lovcev in krajanov ter številni gostje so se udeležili praznovanja pri lovskem domu. Kulturni program so popestrili godbeniki godbe Slovenskih železnic iz Zidanega Mosta pod vodstvom **Francija Lipovška**, učenci Osnovne šole Loka pri Zidanem Mostu, humorni skeč pa so pripravile članice Društva kmečkih žena iz Svibnega. Prireditelj je povezoval član lovške družine **Janez Krivec**, ki se je predstavil tudi s pesmijo Moja Slovenija v spremljavi godbe Slovenskih železnic. Poleg predstavnikov LZS, ZLD Posavje in preostalih je prisotne pozdravil tudi župan Občine Sevnica, **Srečko Ocvirk**. Kratkot zgodovino LD je predstavil **Pavle Zagode**, zbrane pa je nagovoril starešina lovške družine **Jani Krivec**, ki je v svojem nagovoru povedal:

»Člani LD Loka pri Zidanem Mostu imamo znanje, željo in pripravljenost varovati, gojiti in ohranjati divjad in naravo. Lovci se lahko s ponosom ozremo na preteklih 70 let, saj smo uspeli

Člani LD Loka pri Zidanem Mostu na dan proslave 70-letnice obstoja

uresničiti vse zastavljene naloge. Ponosni smo na naši lovski koči in lovišče, ki je zaradi dobrega upravljanja še vedno zatočišče divjadi različnih vrst. Lov in lovstvo nista ubijanje in zaslužjevanje divjadi, ampak sta oblika naravovarstvene dejavnosti. Lovci lovške družine Loka pri Zidanem Mostu smo si za varovanje narave in sonaravno upravljanje z divjadjo, postavili visoke cilje, sprejeli smo načelo, da vsak lovec spoštuje trajnostno rabo narave in to upošteva pri svojem delu, na lovu in v prostem času. Skrb za čisto in naravno okolje je naša naloga, stalnica, zato egoizem tistih, ki brezsrčno uničujejo naravne vrednote in si jih želijo krojiti le sebi v prid, vodi v propad. Živimo v čudoviti deželi, bogati z naravnimi danostmi, zato jih je potrebno za vsako ceno ohraniti za prihodnje rodove. Žalostno je pomisliti, da narava govori in opozarja, človeški rod pa ne poslušaja, saj zemlja ne pripada človeku, ampak človek pripada Zemlji.»

Starešina je vsem prisotnim izrekel iskreno zahvalo in priznanje za vse, kar so storili za razvoj in obstoj LD Loka pri Zidanem Mostu. Vsem je zaželel še veliko zdravja in sreče z željo, da bi vzdrževali dobre odnose še vsaj naslednjih 70 let. Za zaključek je starešina dodal sporočilo vsem občanom:

»Zemlja je lepa kot nevesta, ki za okras ne potrebuje draguljev, ki jih je obdelal človek, temveč je zadovoljna z zelenjem svojih travnikov in gozdov, zlatim peskom svojih morskih obal in dragoceni kamninami svojih planin.»

Zbranim na prireditvi so lovci predstavili tudi zbornik, ki smo ga izdali v počastitev našega praznika. Del naše bogate lovške zgodovine je opisan v njem. Objavljenih je tudi nekaj statistič-

nih podatkov in precej slikovnega gradiva. Publikacijo so prejeli vsi udeleženci naše slovesnosti, zbornik pa bo na voljo tudi v bližnjih knjižnicah in šolah ter v Slovenskem lovskem muzeju. Zaslužnim članom in vsem, ki so pripomogli k uspešnemu razvoju Lovske družine Loka pri Zidanem Mostu, smo podelili družinska priznanja in plakete. Cvetje, ki je krasilo naš prireditveni prostor, smo po proslavi odnesli na prerani grob našega člana na krajevno pokopališče.

Prijeten dan smo zaključili ob lovskemu golažu in branju zbornika, v katerem je kronološko predstavljeno naše minulo delo. Na koncu smo si zaželeli le še veliko uspešnih let, veliko zdravja in dober pogled.

Jani Krivec

70 let LD Polskava in 30 let pobratenja z LD Šmartno na Pohorju

Takoj ob koncu druge svetovne vojne, že v letu 1945, so se začeli ljubitelji lovstva na Zgornji Polskavi združevati pod okriljem *Lovske zadruga*. Na njihovo pobudo je bil 19. avgusta 1945 sklican ustanovni občni zbor, na katerem naj bi ustanovili Lovsko zadrugo na Zgornji Polskavi. Listino o njeni ustanovitvi je tedaj podpisalo dvanajst »zadugarjev«, naknadno pa je pristopilo še pet članov, tako da je *Lovska zadruga na Zgornji Polskavi* ob ustanovitvi štela sedemnajst članov. Med njimi je bilo kar nekaj nekdanjih lovskih zakupnikov, ki so imeli bogato lovsko znanje. Tako je bila že tedaj njihova glavna skrb, kako

uspešno gospodariti z divjadjo na tem prostoru. Da je zadruga lahko delovala, so na ustanovnem občnem zboru izvolili vodstvo, ki so ga sestavljali: **Jože Kalan**, predsednik, dr. **Franc Hojnik**, podpredsednik, in **Ivan Vokač**, tajnik.

Ko je bil julija leta 1946 sprejet prvi Začasni zakon o lovu, je bilo omogočeno ustanavljanje lovskih družin, kar so znali na tem prostoru zelo dobro izkoristiti tedanji lovski zanesenjaki. Že pozno v jeseni leta 1946 so ustanovili lovške družine na Zg. Polskavi, Sp. Polskavi in Pragerskem. Ob ustanovitvi so LD Zg. Polskava vodili: **Jože Kalan**, starešina, **Anton Ferk**, tajnik, in **Ivan Pivec**, blagajnik.

Vse omenjene tri LD so na svojem območju samostojno delovale do leta 1951, ko so se vodstva in njihovi člani odločili za združitev v eno večjo LD, ki naj bi zaokrožila celotno lovno površino ob strugi reke Polskava. Na tej podlagi so tudi novo nastalo lovsko družino poimenovali po reki Polskava in je tako dobila ime *Lovska družina Polskava*, ki ga ima še vedno.

Njen prvi starešina je bil **Karel Hrastnik**, namestnik **Jože Kalan**, tajnik **Anton Ferk**, blagajnik **Ivan Pivec** in gospodar **Karel Ingolič**. Lovišče je bilo razdeljeno na tri revirje: Zgornja Polskava, Spodnja Polskava in Pragersko. Vse to le zato, ker je večina lovcev najraje lovila na območju svojih prejšnjih družin. Le skupni jesenski lovi niso bili vezani na revirje, temveč na celotno območje LD. Zaradi lovškega zakona, ki je veljal od leta 1949 naprej, je LD Polskava pri mariborski območni lovski zvezi vložila prošnjo za popravek lovskih meja z LD Cirkovce, LD Rače in LD Fram. Po »trdih« in dolgotrajnih pogovorih so »mejni spor«, predvsem zaradi velikega truda **Jožeta Ingoliča** in Karla Ingoliča, rešili v korist LD Polskava. Tako je LD Polskava pridobila še 850 ha lovni površin. Lovski zakon iz leta 1954, katerega osnutek je pripravila Lovska zveza Ljudske republike Slovenije, je bil dan v razpravo vsem okrajnim lovskim zvezam in lovskim družinam. Zakon je bil sprejet 29. 6. 1954 in je vseboval nekaj bistvenih in naprednih določil. Sprejetemu zakonu se je LD Polskava začela takoj prilagajati, saj jo je le-ta postavil na mesto pravnega subjekta. Z Odlokom »OLO« Maribor, št. I/270/15-55, datiranim 9. 6. 1955, je bilo lovišče v izmeri 3.882 ha predano v upravljanje LD Polskava.

Na občnem zboru lovcev leta

1959 je bil v LD Polskava imenovan novi upravni odbor, ki je skoraj petnajst let usmerjal mlajše lovce v praktično in strokovno dozorevanje. Vsa srečanja so bila največkrat v lovski sobi Gostilne Kalan ali na domu Ivana Pivca. Število lovcev se je povečevalo, prostori so postali pretensni, zato so uporabljali dvorano Obrtnega mizarstva, s. p., Polskava in dvorano Opekarne Pragersko.

Gozd pri sedanjem lovskem domu je bil družbena lastnina, po dogovoru z GG Maribor so ga prenesli na novega uporabnika – LD Polskava. Tako je bil postavljen prvi »kamenček« za gradnjo svojega lovskega doma. Na izrednem občnem zboru leta 1968 so

Tudi po letu 1994, ko je bila zgrajena osrednja voljera (izpust) za fazane, se dela niso ustavila. Bili so uspešni, le v boju z »mlini na veter« niso uspeli in zaradi melorizacijskih posegov »izgubili« 325 ha lovišča.

Ob uspešnem dolgoletnem delovanju naše lovske družine smo lahko ponosni, da so v tem dolgem obdobju številni naši člani opravljali zelo pomembne in odgovorne dolžnosti v slovenski lovski organizaciji. Naj navedem le nekaj najpomembnejših.

Borut Ingolič je bil en mandat član IO LZ Slovenije, glavni urednik revije Lovec pa od leta 1982 do 1997 (prejemnik plakete I. stopnje/zlate revije Lovec).

ta predsednik komisije LZS za izobraževanje, je avtor novega sistema izobraževanja tečajev in opravljanja lovskih izpitov ter izpitov za lovske čuvaje. Ta model je pod njegovim vodstvom poskusno potekal pri LZ Maribor v letih od 1995 do 1999, ko je po sklepu UO LZ Slovenije postal vsesplošni model za celotno Slovenijo. B. Vasa je bil dva mandata član uredniškega odbora revije Lovec II. stopnje/srebrne) in en mandat podpredsednik Komisije za *Zeleni sklad* pri LZ Slovenije. En mandat je bil tudi predsednik LZ Maribor.

Karel Ingolič je bil ustanovni

člani predavateljskega aktiva pri LZ Maribor za pripravo na lovske in lovskočuvajske izpite.

Pomožna objekta pri vikendu LD so obnovili v letu 2003, pa tudi zgradili parkirišče in postavili prilagoditveno oboro za fazane v Privredu.

V prostorih Zavoda za kulturo v Slovenski Bistrici so se avgusta 2004 sestali predstavniki Slovenskega lovskega muzeja (TMS) iz Bistre, predstavniki Lovske zveze Slovenije in Lovske zveze Maribor z županom Občine Slovenska Bistrica in direktorjem Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica. Tema dneva je bila možnost prenove gornjepolskavskega baročnega gradu v štajerski naravoslovno-lovski muzej. V času županovanja dr. Ivana Žagarja se je obnova gradu že začela, a žal z njegovim odhodom tudi ustavila, tako da grad žalostno propada. Že naslednje leto so člani temeljito obnovili lovsko koč v Kalšah. Po sklepu na izrednem občnem zboru so leta 2006 prodali zemljišče, na katerem je bilo strelišče za glinaste golobe. Vzrok je bila bližina stanovanjskih hiš. Investicije LD so se nadaljevale tudi v letu 2007 z odkupom zemljišča za ureditev remiz za malo divjad. Iz sredstev od prodaje zemljišča so aprila 2008 začeli akcijo širitve in obnove lovskega doma. Dela so napredovala zelo hitro in so bila končana že konec avgusta. Poleg tega so položili asfalt na vsej uporabni površini ob domu. Septembra so odprli tudi novo strelišče za glinaste golobe na Bukovcu.

Tudi v obdobju od 2011 do 2016 v LD Polskava nismo prenehali z deli; postavili smo silos za krmila, uredili notranji del hladilnice za uplenjeno divjad, prekrili gospodarski objekt ter obnovili druge pomožne objekte. V »vikendu«, kot pravimo naši koči, smo uredili sanitarije. Letos pa smo posodobili hladilnico z izgradnjo hladilne komore.

Kronološki pregled glavnih akcij LD je povzet in prirejen po arhivskih listinah, lovskem zborniku, ohranjenih zapiskih ter spominih lovcev sedanje generacije.

70 let dela, prežetega z neomajno voljo in zagnanostjo, pa tudi preživetimi lepimi trenutki smo proslavili 3. 9. 2016. Dogodek se je začel z državno himno, vložki rogistov, govori in opisom prehojene poti lovcev, ustanoviteljev LD Polskava, in njihovih naslednikov od leta 1946 vse do danes. V kulturnem programu so nasto-

Člani LD Polskava ob 70-letnici

sklenili, da mora biti dokončan še v istem letu. In res je bil dograjen v šestih mesecih. Končno so bili člani LD na svojem. Konec tistega leta so zgradili še strelišče na glinaste golobe, ki je začelo delovati naslednje leto. Leta 1975 so ga posodobili tako, da je bilo to takrat edino strelišče v Sloveniji, ki je ustrezalo olimpijskim določilom. Eden največjih simbolov in ponos LD Polskava pa je bilo razvitje prapora 27. 7. 1971 na proslavi petindvajsetletnice LD.

Prvi praporščak je bil **Janez Kalan**, ki ga je nosil in čuval v čast in ponos LD.

Slavnostni dogodek je bil 19. 10. 1986, ko se je LD Polskava pobrala z *Lovsko družino Šmartno na Pohorju*. Vzrok za ta korak je bilo dolgoletno dobro sodelovanje. Ta dogodek je primer trajnega sodelovanja obeh lovskih družin na področju varstva, gojitve in lova.

Nastop najmlajših iz Vrta Zgornja Polskava na proslavi LD Polskava

Brane Kurnik je bil en mandat podpredsednik LZ Slovenije, en mandat predsednik strelske komisije pri LZ Slovenije in več mandatov njen član, dva mandata je bil predsednik LZ Maribor in en mandat predsednik IO OZUL. **Branko Vasa** je bil dva manda-

član LKD Maribor in njen prvi predsednik. **Anton Selinšek** je že več mandatov predsednik LKD Maribor. Brane Kurnik, Anton Selinšek, **Drago Klinc**, **Zmago Tinta**, **Miroslav Kolenko**, **Milan Kotnik**, **Radoslav Cajnko**, **Dušan Rosenfeld** in Branko Vasa so

pili: Dekliški tamburaški zbor iz Smartnega na Pohorju, vokalna skupina Košuta iz Pokoš, Godba na pihala iz Frajhajma, otroci iz Otroškega vrtca Zg. Polskava in virtuozinja Ana Fric s pevsko točko ter igranjem na citre. Naša lovca, ljubitelja slikarstva, **Violeta Lozer** in **Jože Dolenc**, sta postavila razstavo slik z lovsko tematiko. V znamenje spoštovanja na vse preminule lovce LD Polskava smo slovesno odkrili spominsko ploščo na pročelju lovskega doma. Povabljenim ženam pokojnih lovcev, po letu 2010, smo simbolično podarili vrtnice. Program je odlično povezoval naš lovec **Miran Keršič**. Hvala vsem lovskim družinam, praporščakom, rogistom, Lovski zvezi Slovenije, Lovski zvezi Maribor, gasilskim društvom, krajevnim skupnostim na našem območju, vsem nastopajočim in tistim, ki so s svojo prisotnostjo počastili naš visoki jubilej.

Velika zahvala tudi **Slavku Petroviču**, predsedniku pripravljalnega odbora proslave in vsem članom odbora za lepo prireditve. Dobra hrana in štajersko vino sta naše druženje ob jubileju samo še polepšala.

Stane Sušnik

70 let LD Vinski vrhovi

Tako kot več kot 179 LD v Sloveniji je v letu 2016 tudi **LD Vinski vrhovi** 10. 9. obeležila 70-letnico svojega delovanja. Prireditve je potekala v Kulturnem domu v Miklavžu pri Ormožu, udeležilo pa se je okrog dvesto lovcev in kmetovalcev. Prireditve smo popestrili z bogatim kulturnim programom, v katerem so nastopili Miklavški oktet in Rogisti ZLD Ptuj - Ormož. Za nagovore so poskrbeli župan Občine Ormož **Alojz Sok**, predsednik ZLD Ptuj - Ormož mag. **Emilijan Trafela**, predsednik sveta KS Miklavž pri Ormožu. V imenu predsednika LZS sem nagovoril zbrane in jim v njegovem imenu izročil tudi pisno priznanje ob visoki obletnici delovanja.

Tudi mi smo izdali Zbornik LD Vinski vrhovi, v katerem smo javnosti opisali in predstavili delovanje v zadnjih dvajsetih letih in z opisi posameznih glavnih dogodkov od začetka delovanja. Hkrati smo obeležili tudi 35-letnico pobratena z LD Borovnica.

Predstavniki pobratene LD so se pripeljali s polno zasedenim avtobusom že zgodaj popoldan, odšli

Blagoslov trakov za obnovljen lovski prapor LD Vinski vrhovi

pa so zgodaj zjutraj naslednjega dne, a s polnimi vtisi.

Župan Občine Ormož in predsednik sveta KS Miklavž pri Ormožu sta v svojem nagovoru pohvalila delovanje lovske družine in izrazila svoje misli o sodelovanju z lovci tako v okviru občine kot tudi širše. Starešina LD **Anton Šnajder** je v kratkem nagovoru povzel zgodovino delovanja LD Vinski vrhovi in se zahvalil darovalcem za prispevke in pomoč pri izdaji Zbornika.

V imenu odsotnega predsednika LZS sem po njegovem pooblastilu poleg čestitke članom nanizal nekaj aktualnih dogodkov iz preteklosti in nakazal smeri razvoja lovstva v prihodnje.

Slovesnost je bila tudi prava priložnost, da smo podelili lovska odlikovanja, zaslužnim članom, društvom in posameznikom v kraju pa smo se zahvalili s priložnostno pisno zahvalo. Ob jubileju smo obnovili svoj prapor, *botri* pa so ob tej priložnosti nanj obesili tudi svoj trak. Vse skupaj je blagoslovil kogovski župnik.

Vsem slavljenecem čestitke in dober pogled v naslednja desetletja!

Dr. Srečko F. Kropce

70 let LD Dobrča

V letu 2016 je minilo 70 let od ustanovitve **LD Dobrča**, zato smo za počastitev visokega jubileja priredili kar nekaj društvenih aktivnosti. V februarju so člani v Ljubnem organizirali Hubertovo mašo, junija sta bila družinska strelska tekma ter piknik pri lovski koči na Breški planini, kjer smo hkrati obeležili 50 let od izgradnje in odprtja naše lovske koče. Osrednja prireditve ob 70-letnici ustanovitve LD Dobrča pa je bila slavnostna seja

lokalnih gasilcev in darovalcev sredstev vabljeni tudi člani območnih lovskih organizacij, je potekala po skrbno pripravljenem programu, ki so ga s kulturnimi vložki dopolnjevali lovski rogisti. V govoru je bila prisotnim kronološko predstavljena zgodovina delovanja lovske družine, gospodarjenje z loviščem ter upravljanje z divjadjo od ustanovitve LD do danes. V sklepnem delu govora so bili predstavljeni načrti in izzivi LD tudi za prihodnost, ki pa jih v naglo spreminjajoči se kulturni krajini ne primanjkuje. Sledili so govori gostov, zahvale sponzorjev ter podelitve lovskih odlikovanj in priznanj članom za uspešno delo

Skupinska fotografija udeležencev slavnostne seje ob 70-letnici ustanovitve LD Dobrča

Skupinska fotografija dobitnikov priznanj za minulo delo na področju lovstva

10. 9. 2016 v Domu krajanov v Kovorju. Z namenom, da prostor pripravimo in okrasimo z lovskimi motivi, smo postavili manjšo, a z različnimi živalskimi vrstami bogato lovsko razstavo, ki so si jo predhodno ogledali šolarji Podružnične Osnovne šole Kovor. Pri ogledu razstave smo učencem predstavili divjad različnih vrst, ki živi v našem lovišču, torej v njihovi neposredni okolici, ter jih seznanili z vlogo lovstva v zdajšnji družbi in kulturni krajini. Slavnostna seja ob 70-letnici ustanovitve LD Dobrča, na katero so bili poleg članov naše LD, predstavnikov sosednjih družin, predstavnikov agrarnih in pašnih skupnosti, predstavnikov krajevnih skupnosti, predstavnikov

na področju lovstva. Po končanem slavnostnem programu je sledila pogostitev, na kateri nas je povsem spontano in nepričakovano presenetil naš starosta **Josip Pavlič**, ki je pripravil poseben humoristični nastop. Venček njegovih smešnic in hudomušnih rim je docela razvedril vse zbrane in popestril naše lovske druženje.

Kratek opis praznovanja visokega jubileja LD Dobrča naj izkoristim za javno zahvalo vsem tistim, ki so aktivno in tvorno sodelovali pri organizaciji prireditve v letu 2016. Dobra usklajenost pri delu članov LD Dobrča in dobro organizirane prireditve odražajo dejstvo, da člani LD Dobrča pri delu v skupno dobro znamo složno stopiti skupaj.

Tomaž Stritih

70 let LD Cerknica

Na prelepo poletno nedeljsko popoldne, 14. 8. 2016, je bil za **Lovsko družino Cerknica** slavnosten dan. Dan, ko smo skupaj z našimi lovci, njihovimi družinskimi člani ter povabljenimi gosti in nastopajočimi slavili okroglo obletnico delovanja LD Cerknica. Letos mineva častitljivih 70 let, odkar je peščica zanesenjakov in ljubiteljev lova iz Cerknice in okoliških vasi ustanovila lovsko družino z namenom gojitve divjadi in varstva ter ohranitve domorodnih živalskih vrst notranjskega območja.

Začeli so pravzaprav iz nič, lovili so z zastarelim orožjem, bili brez ustreznega streliva in v osiromašenem lovišču, ki ga je na jugozahodu še pred nedavnim prečkala nekdanja rapalska meja med Kraljevino Jugoslavijo in Italijo. Zaradi bližine minule druge svetovne vojne je bilo lovišče revno in izpraznjeno, zaradi česar je bilo potrebno mnogo volje, prostovoljnega dela in iznajdljivosti, da so se začele razmere postopoma izboljševati. Bogati gozdovi mogočnih Javornikov, senožeti in pašniki okoliških hribov in gričev so kmalu začeli pridobivati podobo urejenega lovišča. Povzročitelji napredka so s sosednjimi LD uredili meje, v lovišču pa so začeli opravljati tudi prepotrebna biotehnična dela, ki so bistveno izboljšala življenjske razmere za divjad in olajšala lov ter vse, kar sodi k lovstvu. Takratna lovška zakonodaja je divjad opredeljevala bistveno drugače kot zdajšnja, ki temelji na izsledkih znanstvenih raziskav, posledično pa je s tem povezana tudi ozaveščenost. Nekdaj ni bilo tako, zato so nekatere prostoživeče živalske vrste, predvsem plenilce in zveri obravnavali zgolj kot škodljivce in so bili izpostavljeni čezmernemu odstrelu. S proučevanjem prostoživečih živali in ob sodobnih dognanjih o življenjskih in vedenjskih navadah pri nas živečih vrst se je stanje postopoma izboljševalo. Zdaj lahko ugotavljamo, da v naših revirjih ponovno živijo vse tri velike zveri – medved, volk in ris –, poleg tega imamo tudi zadovoljivo številčnost velike parkljaste divjadi, pa tudi nekaj male divjadi in gozdnih ptic. Tako stanje je nedvomno rezultat sprotnega izobraževanja in nenehnega izpopolnjevanja znanja vseh lovcev in uporabe znanja pri praktičnem delu v lovišču.

Lovski kolektiv LD Cerknica ob 70-letnem jubileju

LD Cerknica je že kmalu po začetku delovanja ugotovila, da ne bo mogoče brez nekaterih prepotrebnih objektov. Začeli so izdelovati solnice, krmišča in visoke preže, s čimer nadaljuje tudi sedanje članstvo, saj je število teh objektov zadovoljivo. Že davnega leta 1957 so postavili prvo lovsko kočjo na Poljanah, ki jo lovci uporabljamo izključno za lov in vseh drugih del, ki sodijo k lovski aktivnosti. Devet let kasneje, leta 1966, je bila vrh Javornikov zgrajena druga kočja, ki služi enakemu namenu kot prva. Za potrebe dejavnosti družine je bil leta 1980 zgrajen dom lovcev, za katerega so lovci porabili ogromno prostovoljnih delovnih ur in h katerega gradnji so z materialnimi prispevki velik del prispevali domačini in takrat delujoča podjetja v Občini Cerknica. V revirjih je bilo postavljenih več krmišč, ki so jih in še vedno redno vzdržujemo, prav tako imamo postavljene štiri avtomatske krmilnice za krmljenje divjadi s koruzo, ki zlasti v hudih zimah znatno olajšajo preživetje divjadi. Ob tem je treba poudariti, da so bili vsi omenjeni objekti zgrajeni izključno z neplačanim delom članov in ga je v sedanjem času nemogoče realno ovrednotiti.

Zdaj upravljamo z loviščem, ki je dobro urejeno, v katerem je primerno število lovskih objektov in naprav in na katerega smo cerkniški lovci lahko upravičeno ponosni. Za vse to velja zahvala

ustanoviteljem in tudi kasnejšim ter zdajšnjim generacijam cerkniških lovcev. A življenje je tudi v naših vrstah napravilo globoke vrzeli. Od nas so odšli mnogi zaslužni in prizadevni člani, ki so bili vzgojitelji in učitelji mlajšim rodovom in katerih se v svojih spominih in razmišljanjih še vedno radi hvaležno spominjamo. Na njihovih temeljih klije nov rod naših lovcev, ki s ponosom dokazujemo, da delo naših predhodnikov ni bilo zaman.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem nastopajočim na naši proslavi, Notranjskim rogistom in MPZ Tabor. Zahvalil bi se tudi vsem gostom, ki so se odzvali vabilu ter popestrili naš dogodek, županu Občine Cerknica **Marku Ruparju**, načelniku UE Cerknica **Maksimiljanu Turšiču**, predstavniku PP Cerknica **Matjažu Kandžiču**, podpredsedniku LZS mag. **Alešu Klemencu**, predsedniku ZLD Notranjske **Rajku Kovačiču**, podpredsedniku OZUL Notranjske **Petru Krmi**, vodji gojitvenega lovišča Jelen - Snežnik **Antonu Marinčiču**, vsem lovcem LD Cerknica, predstavnikom lovskih družin iz ZLD Notranjske, Društva slovenskih lovk, LD Javornik - Postojna ter našim dolgoletnim prijateljem s Štajerske, s katerimi prijateljujemo že skoraj 50 let, LD Apače. Še posebno bi se rad zahvalil **Jasni Zalar** za pomoč in sodelovanje pri pripravah na proslavo ter za simpatično povezovanje programa.

Andraž Opeka

70 let LD Bojansko - Štore

Visoki jubilej smo člani LD **Bojansko - Štore** skromno in dostojno proslavili 11. 6. 2016 pri našem domu na Svetini. Ob navzočnosti župana **Mirana Jurkovšla**, delegata LZS **Gustija Reberšaka** (ki nam je izročil spominsko priznanje LZS), predstavnikov sosednjih LD Grmada, Šentjur in Handil, sta tovariša **Reberšak** in starešina **Rajnhold Jelen** podelila spominska priznanja, častne listine, priznanja LZS in spominske kipce najzaslužnejšim lovcom LD. Ob koncu slovesnosti je štorski župan izročil družini občinsko plaketo, predsednik LD Bojansko - Štore pa je iz rok najstarejšega lovca **Jožeta Jazbeca** prejel listino LD o častnem članstvu predvsem zaradi 34 let neprekinjenega uspešnega starešinstva in vodenja LD. Naj omenimo, da je bil **Rajnhold Jelen** spomladi na tajnih volitvah ponovno izvoljen za starešino LD, v kateri je 45 članov.

V svojem govoru ob častitljivi obletnici je **Jelen** povedal, da smo odprta organizacija, ki se vzporedno z gospodarsko-gojitvenim razvojem zavzema predvsem za razvoj dobrih odnosov v LD in do širše družbene skupnosti. Vsa naša dejavnost je lepo zajeta in zabeležena v dveh kronikah, ki smo ju v knjižni obliki izdali ob proslavitvi naših 40- in 60-letnic družine. Medtem smo dosegli že 70-letnico obstoja in delovanja in

prav je, če se na kratko zazremo v našo zgodovino.

Družina je bila ustanovljena leta 1946, ko še ni bilo prave lovske zakonodaje in je lovstvo urejala država z lovskimi dovolilnicami. Takrat je bilo veliko divjega lova, pravi lovci pa so lahko meso divjadi sami porabili ali ga celo prodajali, kar že dolgo ni več mogoče.

Prvi štorski lovci so bili: dr. **Jože Ludvik** – predsednik, **Franc Zapušek** – prvi tajnik, **Jernej Pavli** – prvi blagajnik, **Ignac Seiberl** – prvi gospodar in lovovodja, člani pa še: **Ivan Plank**, **Viktor Ocvirk**, **Anton Jager**, **Jože Rozman**, **Feliks Ivanšek**, **Franc Klepej**, **Lešek** in **Klep**. Že leto pozneje in potem vsako leto so se pridružili še drugi; tako imamo podatek za leto 1950, da je bilo v družini 55 % delavcev, 30 % kmetov, 15 % pa uslužbencev. V Domu železarjev na Svetini je imela družina svoj prvi lastni prostor, a le do leta 1965.

Sredogorsko lovišče LD Bojansko - Štore obsega 4.137 ha na nadmorski višini od 250 m do 850 m. Krajevno je usmerjeno na bližino zaselkov Štore, Svetino in Breze in s posameznimi revirji Bojansko, Bobovo (tod je npr. **Slavko Avsenik** uplenil svojega prvega srnjaka ob vodstvu **Lojzeta Štora** - Figeca), Lome, Horvatina, Velik vrh in Kalobje.

V povojnem obdobju smo lovci LD Bojansko v našem izropanem lovišču le uspeli urediti zadeve. Z mnogo lastnega odrekovanja smo bili zelo uspešni predvsem pri gojitvi srnjadi, manj pa (zaradi splošno znanih vzrokov) pri vrstah male divjadi.

Leta 1986 smo od Slovenskih železarn odkupili skrajno dotrajan Vrunčev dom, ki ga je štorska organizacija Zveze borcev zaradi lastne nezmožnosti ponovne obnove predala Železarni Štore in le-ta v času prenove družbene ureditve in lastninjenja omenjenim SŽ. Pri urejanju doma smo člani opravili na tisoče ur prostovoljnega dela. Dom smo poimenovali lovski dom, spominsko in zgodovinsko pa zgradba ohranja še svoje prvo ime po junaku borcu **Franju Vrunču**. Borci NOB in tudi vse druge organizacije ter društva iz naše občine in širše so v domu lovcev še vedno dobrodošli. Za dom skrbi kinolog **Zlatko** s soprogo **Jožico**, častno članico LD. Družina ima na Kaplovi gmajni še lovski bivak, ki je bil zgrajen leta 1967 in tam tudi vsako leto preizkusimo naše risanice.

Lovci LD Bojansko - Štore se

pri opravljanju naše dejavnosti trudimo ravnati v skladu z določili Etičnega kodeksa (ki smo ga vsi podpisali), ki v 21. členu navaja, da mora vsak lovec varovati svojo organizacijo, paziti na njen ugled, čast in dostojanstvo ter se izogibati slabih dejanj. V kodeksu sta posebej poudarjena osebna kultura in vedenje.

Naša LD je posebno ponosna na zgodovinski čas obrambe domovine leta 1991. Status veterana ima

več kot 50 % članov, med njimi je naš član, član glavnega štaba in poveljstva **Ludvik Zvonar**, ki ga verjetno pozna celotna slovenska srenja.

Zdajšnji čas je lovcem nenaklonjen. Nekatera civilna gibanja celo zahtevajo ukinitve lova ipd. Medtem ko se velike evropske države čudijo in nam zavidajo, kako smo v več kot sto letih obstoja slovenskega lovstva uspeli ohraniti nekatere redke vrste prostoživečih

živali, ki so v njihovih državah že izginile, slovenski lovci bijemo boj za prepričevanje družbe o koristnosti lovskega načrtovanja in trajnostnega lova, ki je trdno vpet v težnje splošnega in učinkovitega varstva okolja. Boj lahko dobimo zgolj z lastnim zgledom in strogim upoštevanjem določil kodeksa slovenskih lovcev.

Na slavnostni seji ob 70-letnici obstoja naše LD smo se lovci, skupaj z gosti, z enominutnim

Skupinska fotografija LD Bojansko - Štore, ki je nastala po proslavi 70-letnice LD.

Foto: M. Artnak - Grča

molkom poklonili vsem našim preminulim članom. Od leta 1946 do danes jih je iz naših vrst v večna lovišča odšlo kar 58.

»Ne moremo podpirati teženj nekaterih, da bi podrli vse staro in začeti vse graditi na novo, čeprav na slabše,« je ob koncu svojega uvodnega govora poudaril naš starešina. Živalstvo je nepogrešljiv sestavni del življenjske skupnosti, povezano je s številnimi soodvisnostmi in to poteka že tisoče let skupnega razvoja. Vsako izginotje katerekoli vrste živali pomeni motnjo v življenjski skupnosti in ogroža njen povezan razvoj vsega živega, tudi človeštva. Mi, udje zelene bratovščine, družine LD Bojansko - Štore, se tega zavedamo in delujemo v našem okolju v dobro ljudi in živali.

Na koncu naše slavnostne seje smo vsi prisotni nazdravili minulim sedemdesetim letom in si zaželeli žitja, uspehov in zdravja.

Jože Kragelj - Jok

Vzemimo mlade na lov!

LD Babno Polje se podobno kot večina slovenskih lovskih družin sooča s staranjem članstva. Ko je že kazalo, da se bo naše članstvo vsaj za spoznanje pomladilo, se je tehtnica znova nagnila

Foto: J. Weber

Devetletnik Mark Mlakar in njegov oče Tomaž pred kočo na Županovem lazju. Na skupnem lovu LD Babno Polje, 27. 11. 2016, smo lovsko pravično, tudi ob njuni pomoči, uplenili dva jelena – šiljarja in šesteraka.

na drugo stran in se ustavila pri številki 58 let povprečne starosti. Če se bo trend nadaljeval, lahko pričakujemo, da čez nekaj let ne bo imel več kdo opravljati nujnih del v lovišču. Verjetno posledično tudi lahko pričakujemo združevanje družin z manj številnim članstvom. Seveda pa ne gre samo za delo in odgovorno upravljanje z divjadjo v ožjem pomenu besede, tu so še negovanje lovskih običajev, tradicija, lokalni načini lova in podobno. O vsem tem bi bilo treba mlade podučiti, in sicer najprej teoretično, pozneje pa tudi praktično. Našega velikega jesenskega lova, ki ga organiziramo vsako leto, se je lani udeležil tudi devetletni **Mark Mlakar**, učenec 4. razreda Osnovne šole v Starem trgu pri Ložu. Poleti je pomagal pri spravilu sena v Beriškovi dragi, kjer je bila zanj zanimiva naša odlična visoka preža za lov na medveda (kot darilo je tedaj prejel otroško knjigo z lovsko tematiko), bil je že na več posamičnih lovih, tokrat pa se je z očetom **Tomažem**, enim mlajših članov naše LD, prvič podal kot gonjač na skupni lov. Na pogonu novembrskega Lova prijateljstva od Babnega Polja čez Telebačnik do Županovega laza sta imela oče in sin s seboj tudi posebnega družinskega člana – triletnega

lovskega psa pasme beagle z imenom **Bigi**, ki je opravil vse zahtevane uradne preizkušnje in ga lahko uporabljata pri lovu. To je prvi beagle v našem lovišču. Oče in sin sta tudi na omenjenem lovu odlično opravila svoje delo in upamo, da bo Mark čez nekaj let postal naš član. Le želimo si

lahko, da bi tudi drugi lovci svoje otroke navdušili za članstvo v zeleni bratovščini. Družinska lovška tradicija je brez dvoma nekaj posebnega in je gotovo eden

najtrdnjših temeljev slovenskega lovstva, kar veste vsi, ki prihajate iz tradicionalnih lovskih družin. Lov prinaša veliko obveznosti in odrekaj, a tudi obilo užitkov v naravi in nepozabnih lovskih spominov, ki jih moramo vedno znova prenašati na mlade rodove, da ne utonejo v pozabo. Vzemimo torej mlade na lov! Seveda pa moramo upoštevati stroge varnostne ukrepe za vse udeležence lova in zglejmo odigrati vlogo mentorjev! Vsemu temu so v prvi vrsti namenjeni **lovski tabori za mlade** in podobne dejavnosti v šolah in vrtcih, udeležba na lovu pa je nekaj posebnega. Saj veste, »kar se Janezek nauči, to Janez zna!« Ko bi Mark le sledil uhojenim lovskim potem ...

*Jane Weber,
tajnik LD Babno Polje*

Lovce LD Moravci obiskali učenci OŠ Koseze pri Ljubljani

Učenci so prišli v »učilnico v naravi«, spoznali člane LD, njihovo delovanje in živali, ki živijo v njihovem lovišču.

Med lovce LD Moravci, ki deluje na območju Občine Moravske Toplice, so prišli na obisk učenci 2. razreda OŠ Koseze pri Ljubljani. Lovci so jih lepo sprejeli. Ob

lovskem domu so jim skupaj z učiteljicami pripravili »učilnico v naravi«, kjer jim je kar nekaj časa predaval informatik, član lovške družine **Franc Bruner**. Na slikovit lovski način je predstavil delovanje članov LD in spregovoril tudi o pristoživečem živalstvu. Rdeča nit tvorstne učilnice je bila o ekologiji, varstvu narave in divjih živalih. Učenci so med predavanjem v slikah spoznavali pristoživeče živali, različne lovške publikacije, knjige in revije Lovca. Seznanili so se z delom in življenjem lovca od trenutka, ko gre na lov na veliko in malo divjad. Učenci so spoznali, kaj vse mora imeti lovec pri sebi, ko gre na lov: daljnogled, piščal za klicanje živali, lovski stolček, nahrbtnik, lovski nož, naboje za puško. Seveda so jim lovci predstavili tudi različne vrste lovskih pušk in strelivo. Nato so jih popeljali na trikilometrski lovski pohod, kjer so si med drugim ogledali kalužo za divje prašiče in jelenjad, solnico, krmišče in visoko prežo.

Ob tej priložnosti so lovci v lovskem domu za otroke pripravili še priložnostno lovsko razstavo. Za veselo razpoloženje učencev in lovec je poskrbel lovec **Branko Bartolič**, ki je na koncu raztegnil meh harmonike in učenci so ob njegovi spremljavi zapeli nekaj lovskih in domačih ljudskih pesmi.

B. Žerdin

Foto: B. Žerdin

Lovce LD Moravci so obiskali učenci OŠ Koseze pri Ljubljani.

V septembru 2016 je praznoval svoj 90. rojstni dan **Franc Klevišar**, dolgoletni član LD Loka - Črnomelj. Rodil se je 6. 9. 1926 v Kanižarici. Član LD Loka -

Črnomelj je postal leta 1958 in kljub letom in zdravju, ko se ne more več udeleževati lovov in delovnih akcij, vztraja v zeleni bratovščini. Franci je naš prvi devetdesetletnik.

Franci se je vedno zavedal pomena izobraževanja, obveščanja in kulturnega udejstvovanja v lovski organizaciji. Še mlad lovec je prevzel odgovorne funkcije v LD in v belokranjski območni lovski zvezi. Bil je predsednik ali član NO (1959 do 1962 in od 1985 do 1988), tajnik (od 1962 do 1965) član disciplinske komisije LD in predsednik komisije za dopisništvo v LD. Pri LZ/ZLD Bele krajine je bil v letih do 1965 do 1968 član izpitne komisije, pozneje predsednik komisije za dopisništvo ter član komisije za prosveto in kulturo. Za prizadevano delo v lovski organizaciji je prejel vsa družinska priznanja, bronzasti in srebrni znak za zasluge LZ/ZLD Bele krajine, znak za lovske zasluge LZS ter red za lovske zasluge LZS III., II. in I. stopnje.

Ob njegovem visokem jubileju je Francija obiskala delegacija LD. Vesel je bil obiska in skromnega priložnostnega darila. V prijetnem srečanju smo z zanimanjem prisluhnili njegovi pripovedi in spominom na otroška ter mladeniška leta v revni rudarski družini, na leta službovanja v Rudniku rjavega premoga v Kanižarici, ki je za rudarje in njihove družine pomenil veliko priložnost za boljše življenje. Njegovi spomini so kljub letom še vedno sveži. Spominja se časov, ko so divje živali še razlikovali na koristne in škodljive, ko so v lovskih družinah točkovali odstrel »škodljivcev«. Pripovedoval je o tovarštvu, ki je vladalo med ljudmi v težkih povojnih časih in o postopnem napredku v gospodarstvu, lovstvu in življenju njegove mlade družine. Ob vsem delu je Franci vedno našel priložnost in čas tudi za druženje ter zabavo. Bil je član rudniškega ansambla, v katerem je igral berdo (bas), ki jo še vedno hrani doma. Z občutkom za dokumentiranje pomembnih dogodkov, z nagnjenjem za oblikovanje in umetelno pisavo je pogosto reševal zagate ob praznovanju pomembnih dogodkov, pisal je članke za Lovca ali sodeloval pri izdaji priložnostnih publikacij v službi, krajevni skupnosti ali lovski organizaciji. Delo v plansko-analitski službi Rudnika in njegov dober spomin sta se pokazala za še kako koristnega ob ustanovitvi rudarskega muzeja v Kanižarici. Svoje najlepše spomine, povezane s službovanjem v rudniku, je opisal in zbral v knjigi Rudnik Kanižarica: 1857 do 1997, ki jo je izdal v samozaložbi leta 1998.

Iskreno rečeno je Franci kot lovec nekoliko poseben: nima lovske sobe, ki bi bila po 58 letih članstva prenatrana s trofejami. Vsaj toliko kot lov ga je zanimalo življenje na reki Dobljici, kjer je preživel svoje najlepše trenutke. Franci ima še vedno svoj prvi in edini avto, letnik 1969. In ga še vedno vozi sam!

Franci, ob tvojem visokem jubileju ti lovci LD Loka - Črnomelj iskreno čestitamo in ti želimo, da

bi še dolgo vozil svojo simco in še dolgo ponosno nosil svoj novi lovski klobuk!

LD Loka - N. Š.

Andrej Štrukelj, član in lovski tovariš LD Čaven, je svoj 85. rojstni dan praznoval 7. 7. 2016.

Andrej se je rodil leta 1931 v številni družini, ki je med drugo svetovno vojno simpatizirala s partizanskim gibanjem. Že mlad je spoznal in občutil teror italijanskega fašizma. Osnovno šolo je obiskoval v Gorici, srednjo šolo za telesno vzgojo v Ljubljani, kasneje pa je ob delu študiral na višji ekonomski šoli. Zaposlen je bil na vodilnih mestih v več delovnih organizacijah, leta 1991 pa se je zasluženo upokojil.

Že mlad je sodeloval v raznih športnih organizacijah. Zelo si je želel, da bi postal lovec. Najprej se je včlanil v LD Kanal, nato LD Trnovski gozd, od leta 1968 pa je član LD Čaven. V prvih letih je bil zelo aktiven na vseh področjih lovskega udejstvovanja. Zaradi njegove predanosti in želje po udejstvovanju v lovski družini so mu zaupali položaj skupinovodje in tudi vodenje lovske družine med letoma 1976 in 1980. V tistem času smo razvili svoj družinski prapor. Kasneje je bil najbolj zaslužen za izgradnjo strelišča za glinaste golobe v vasi Ravne. Tudi sam je veliko prispeval za nabavo in postavitev naprave za metanje glinastih golobov, ki nam še vedno lepo služi.

V naši LD je dal pobudo o popravitvi za LD Liječve iz Nove Topole (BIH). Slavnostni podpis listine je bil v letu 1978. Mi smo odhajali k njim na lov na malo divjad, oni pa k nam na gamsa, muflona in divje prašiče. Še so živi spomini na uspešne love pri nas, pa tudi pri njih. Po razpadu skupne države so se stiki žal pretrgali.

Aktiven je bil v vseh organih v lovstvu. Tako je bil predsednik Komisije za strelstvo pri ZLD Gorica. V tistem času je bil med pobudniki gradnje strelišča za glinaste golobe v Panovcu pri novi Gorici, ki so ga odprli v letu 1980. Dolga leta je aktivno tekmoval kot član trap kluba in strelske ekipe naše LD. Na številnih tekmovanjih je dosegal solidne rezultate in uspešno zastopal našo LD.

V drugi polovici osemdesetih let smo se lovci LD Čaven odločili zgraditi svoj lovski dom. Tudi pri tem je sodeloval kot član organizacijskega odbora za izgradnjo doma, predvsem pri pridobivanju sredstev in materiala za samo izgradnjo. Redno je bil prisoten na pomembnih prireditvah in akcijah naše LD. Zadnje čase se manj vidimo na lovih in pri delovanju lovske družine, vendar je ostal aktiven sogovornik pri aktualnih dogodkih v lovstvu.

Za delovanje na njegovi bogati lovski poti je prejel številna priznanja in pohvale. ZLD Gorica mu je podelila priznanje za zasluge, LZS pa znak za lovske zasluge in jubilejni znak za 40 let delovanja v lovstvu.

Ob tvojem življenjskem jubileju, Andrej, ti lovci iskreno čestitamo in ti želimo še mnogo zdravih let, lovske in osebne sreče z željo, da bi še dolgo zahajal med nas.

LD Čaven - S. B.

Narisal: M. Somar

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

95-letnik

Franc Horvat, LD Ljutomer

90-letnik

Alojz Funa, LD Vrhe
Jožef Klinar, LD Dovje
Karol Polanc, LD Strojna,
Ravne na Koroškem

85-letnik

Franc Farič, LD Dolina
Ivan Arh, LD Bohinjska Bistrica
Mihael Cetinski, LD Kočevje
Jožef Garmut, LD Kapla
Frančišek Kastelic, LD Krka
Branko Rot, LD Drezhnica
Jože Šket, LD Rogaška Slatina

80-letnik

Jožef Čas, LD Strojna, Ravne na Koroškem
Joško Bucik, LD Kanal
Jožef Horvat, LD Bogojna
Anton Jamnik, LD Loče
Elemir Kranjec, LD Krka, Goričko
Franko Kreševc, LD Gorica
Viktor Mazej, LD Velunja, Šoštanj
Jože Miklič, LD Križevci v Prekmurju
Jožef Ratnik, LD Murska Sobota
Marija Rozina Rutar, LD Tolmin
Jožef Štopar, LD Krško
Jožef Šumak, LD Ljutomer
Stanislav Tiršek, LD Ljubno
Milan Žiberna, LD Raša, Štorje

75-letnik

Franc Budja, LD Križevci pri Ljutomeru
Janez Andolšek, LD Bohinjska Bistrica
Anton Bačnar, LD Žiri
Ivan Marijan Benčič, LD Slavniki, Materija
Janez Bohorič, LD Jošt, Kranj
Peter Čadež, LD Križna gora
Stanislav Grošelj, LD Šentlambert
Konrad Hrovat, LD Zreče
Ludvik Janežič, LD Mokronog
Geza Kalamar, LD Prosenjakovci
Matija Kržišnik, LD Sorško polje
Jožef Libnik, LD Peca - Mežica
Janez Oblak, LD Šentlambert

Teodor Podgornik, LD Trebuša
Jožef Pompe, LD Dravinja, Majšperk
Franc Prašnikar, LD Mlinše
Jožef Rajh, LD Križevci pri Ljutomeru
Josip Šestan, LD Bukovca
Viktor Španring, LD Begunjsčica
Jožef Štebih, LD Jože Lacko, Ptuj
Jože Tlaker, LD Rečica ob Savinji
Jožef Vajdl, LD Peca - Mežica
Anton Vec, LD Banja Loka, Kostel
Valentin Verčič, LD Šentvid pri Stični

70-letnik

Branko Baškovič, LD Čatež ob Savi
Jože Blažič, LD Šmarna gora
Joško Brinovec, LD Dole pri Litiji
Franc Cebin, LD Kočevje
Jožef Dolenc, LD Bukovje
Ivan Glažar, LD Hrenovice
Rajko Godeša, LD Grahovo
Milan Hrvatini, LD Šmarje
Matija Juvan, LD Kranjska Gora
Ivan Kemperle, LD Železniki
Franc Klemenčič, LD Čatež ob Savi
Jožef Kohek, LD Udenboršt
Maksimiljan Matija Kravanja, LD Smast
Stanislav Kuralt, LD Medvode
Alojz Lenarčič, LD Padež
Ivan Ličen, LD Vipava
Franc Makoter, LD Ljutomer
Janez Mravljec, LD Brezovica
Franc Mrčinko, LD Podlehnik
Boris Ostrš, LD Pesnica, Jarenina
Ivan Pahič, LD Črešnjevce
Uroš Pestevšek, LD Pugled
Matija Ros, LD Gornji Grad
Jožef Rozman, LD Bohinjska Bistrica
Mitja Šalamun, LD Jelovica, Ribno
Jožef Šantelj, LD Javornik Postojna
Jože Šušter, LD Črnomelj
Slavko Turner, LD Smartno na Pohorju
Ernest Vogrin, LD Voličina
Miroslav Njivnar, LD Gornja Radgona

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LIS - Ljsjaka

O lovskem rogu - 2

Sestavek naj bo le dopolnitev že napisanega v četrtrstranskem besedilu o lovskih rogovih in komaj omenjenih pevskih zborih v lovskem priročniku (Divjad in lovstvo, Zlatorogova knjižnica, št. 37/2012, str. 45–47). Omenjeni so le trije slovenski ustvarjalci skladb za lovske rogove. Žal sta ob **Jožetu Grlecu** pokojna tudi že **Radovan Gobec** in **Ladislav Leško**. Je pa med rogisti še kar nekaj ustvarjalcev lovske glasbe, ki bogatijo (ali so bogatili) žal še neurejen seznam skladb za lovske rogove ali pevske zборе. Med mojim polstoletnim spremljanjem in soustvarjanjem slovenske lovske kulture (bil sem tudi soustanovitelj Foto kluba Diana) so se predvsem pri pevskih zborih soočali s pomanjkanjem lovskih pesmi oziroma pesmi z lovsko tematiko. Več kot štirideset let je, odkar so se prvi štirje slovenski lovski pevski zbori srečali v Globokem pri Brežicah. Lovec je vsa leta spremljal dogajanje tudi na tem kulturnem področju. Ker predvsem mlajši lovci nimajo vseh (starih) letnikov revije in ne verjamem, da na LZS obstaja urejen arhiv (kronika) tega kulturnega dogajanja, bi bilo morda prav, da bi bili vsaj v »priročniku« ustrezno poučeni o polpretekli zgodovini slovenske lovske kul-

ture. Velik lovski zanesenjak in ustvarjalec **Tone Svetina** je med drugim dejal: »*Lovca je postal čuvar narave, lov pa postaja poleg razvedrila in gospodarstva tudi kultura. Kultura pa je nesmrtnost človeške misli, ustvarjalno vključevanje v zgodovinski tok naroda.*«

Te besede je napisal v svojem predgovoru k prvi pesmarici lovskih pesmi, ki jo je LZS leta 1979 založila v tisoč izvodih. Pesmi je zbral in uredil Radovan Gobec, njegov sin **Mitja** pa je leta 1995 izbral nekoliko drugačno izhodišče za vsebino druge pesmarice. Kot je rekel sam, naj bi bila besedila manj »krvoločna« in razširjena na opazovanje narave in nekoliko tudi na humorno stran lovskega stanu. Tudi to pesmarico v 800 izvodih je izdala LZS in je bila predstavljena na 22. Srečanju SLP in skupin rogistov v Slovenj Gradcu. Zanimivo, da je na tem Srečanju ob sedmih (slovenskih) lovskih pevskih zborih sodelovalo že enajst skupin rogistov. Kot so v našo revijo zapisali kronisti, je lani na 43. Srečanju v Vipavi nastopilo že 17 zborov in oktetov ter kar 19 skupin rogistov.

Rogisti imajo za ustanavljanje zborov (skupin) veliko prednost. Težko je med člani lovske organizacije (pogosto jim pomagajo simpatizerji, prijatelji, družinski člani ...) zbrati ustrezne pevce v

zbor za vse štiri vokale (glasove), še težje pa štiri ustrezne, dobro izšolane in vpete pevce za kvartet, ki je v zdajšnjih razmerah vseplošnega varčevanja povsem ustrezen za razne priložnosti. Nekoč smo si zadali nalogo, naj bi vsakega lovca spremljali v večna lovišča z lovsko pesmijo in melodijo lovskega roga, da bomo vsaj takrat imeli občutek enakosti, saj nas sicer značaji, pripadnosti, vera, prepričanja žal vse bolj razdvajajo. Dandanes, ko so prva težava (največja) stroški, so takšne majhne zasedbe veliko olajšanje. To je največja prednost lovskih rogistov. Že en sam (res kakovosten) rogist z ustrežno zadnjo melodijo lahko pričara otožno svečanost ob zadnjem slovesu, ki je zaradi fanfarnega zvoka lovskega roga tudi dovolj glasna. To je bil glavni vzrok, da sem na mnogih tečajih ljubiteljsko učil in usposabljal (moj oče me je vedno bodril k učenju, češ, če ne boš sam znal petih ali (bolj nadarjeni) še katerega več. Ljuban mi je v zahvalo podaril staro nemško knjigo (v gotici) o glasbi in lovu z nemškimi lovskimi signali, ki jih v zahodni

Evropi še vedno igrajo, tudi kot obvezne na tekmovanjih. Že leta 1970 pa mi je **Veljko Varičak** prinesel s takratne Češke knjižico z njihovimi signali, melodijami in priloženo malo ploščo (vinilko). V nasprotju s prepričanjem lovskega »vrha« me je Veljko spodbujal in mi z raznih lovskih simpozijev, razstav, kongresov prinašal knjige, note in plošče; tudi iz takratne Sovjetske zveze. Podaril mi je tudi najobširnejšo knjigo **Wernerja Flachsa** (izšla je v Zürichu, 1994) *Lovski rog (Das Jagdhorn)*, o njegovi zgodovini od kamene dobe do danes.

Da ne bi bilo vse tuje, smo tudi mi poskušali ustvariti nekaj svojega, slovenskega. Znake ali melodije, ki bi lovcem hitro »ostale v ušesih«. Radovan Gobec je na našo prošnjo, da bi nam slovenskim rogistom kot priznan skladatelj napisal kakšno skladbo, je iskreno odvrnil, da je to zanj pretežko, ker je obseg razpoložljivih tonov več kot skromen. A mu je uspelo in je za skromnih pet tonov (ki z lovskim rogom v B zadonijo v točno določenih intervalih) priredil šest melodij, ki so takoj razpoznavne zaradi napevov slovenskih narodnih pesmi (*Zeleni gozd, Mi smo lovci, Lisička je prav zvitá zver ...*). Podobno je Ladislav Leško priredil narodno *Po jezeru bliz Triglava* in isto melodijo tudi Jože Grlec, ki ji je

dal naslov *Rogisti na Bledu*. Takih priredb je še več, ki pa zaradi omejenih tonov (včasih kar občutno) odstopajo od osnovnih (največkrat ponarodelih) melodij. Mnogo bogatejši obseg tonov imajo rogovi B/Es. Zasavski rogisti smo si pomagali z dodatnimi toni rogov B z ventili (odvodi), kar nas je sicer odmikalo od prvinske glasbe naravnih tonov, a približalo melodijo osnovnim, izvirnim skladbam. Tako je naš rogist **Matej Bovhan** priredil kar nekaj slovenskih pesmi za zasedbo lovskih rogov in dveh rogov z ventili. Tako smo dali dve taki priredbi (*Slovenec sem in V gozdu – Lepa Lizika*) v »uporabo« Notranjskim rogistom, da so z njima pred leti na proslavi

Mariboru, kjer živi z ženo **Anico** v varovanem stanovanju. 9. januarja je stopil v svoje dvainosemdeseto leto, a želimo, da mu je ob njegovi skrbni življenjski družici Anici namenjenih še čim več vitalnih let. Ustvarja sicer ne več, a je njegov opus predvsem za godbeno glasbo pester in obširen, da je o njem v glasbenih leksikonih več obširnega besedila. Glasba je pri Neuvirtovih doma. Toni je že kot devetletnik na dan osvoboditve v Mariboru igral krilni rog v prvi godbi očeta Vinka, z enajstimi leti pa je začel igrati na tisočih porokah in pogrebih. Pozneje je igral tudi na bariton in pozavno ter ustvaril svoje Neuvirtove muzikante. Tudi tri hčere so šle ob

lepota in čar teh skladb skromnih tonov je prav v tem, da so kolikor mogoče raznolike. In kar je bistvo: rogisti se jih z lahkoto naučijo in igrajo brez not. Upam, da bo na letošnjem Srečanju res obrodilo sadove moje stalno prepričevanje o igranju na pamet in da bodo rogisti končno svojo pozornost med skupnim nastopom namenili dirigentu in ne notnim knjižicam pred obrazi!

Dane Namestnik – Vicarius,
lovski mojster

Srni z rogovičjem

Lani in predlani sem v **LD Pesnica - Jarenina** uplenil dve srni z rogovičjem, poraslim z mahom (kožo). Obe sta bili v srednjem starostnem razredu 5 do 7 let, telesno normalno razviti, telesne teže (očiščeni drobovja) okrog 18 kg. Nobena od srn ni vodila mladiča ali bila mlečna. Še posebno je zanimiva srna iz minulega leta, ki je imela neenakomerno razvito lobanjo. Njena desna stran je bila bolj razvita od leve, v zgornji čeljusti je imela zobovje samo na razvitejši strani in tudi rogovičje je bilo bolj razvito na tej strani. Zanimivo je tudi, da je imela različno obrabljena spodnja niza zobovja v spodnji čeljusti. Bolj in neenakomerno obrabljeno je imela levo stran, kjer v zgornji čeljusti sploh ni bilo zobovja.

Matjaž Roter

Lobanji rogatih 2+ srn in zobovje spodnje čeljusti ene od njiju (zgoraj), ki zaradi zavrtosti sprednjega dela lobanje kaže tudi s to napako povezano različno obrabo levega in desnega zobnega niza.

Dedi Toni in babi Anica Neuvirt

obletnice LZS v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma opozorili slovensko, lovu in lovцем vse manj naklonjeno občinstvo, da »se lovci ne gremo« le streljanje, ubijanje ... Da takrat Zasavski rogisti nismo sami sodelovali na proslavi, je bilo pač dejstvo, da je bil takratni predsednik LZS z Notranjske.

Kot je naš Matej napisal in priredil nekaj skladb (tudi) za lovske rogove, je še nekaj podobnih zanesenjakov in ustvarjalcev, ki so prispevali k pestrosti lovskih melodij. Tako je ob nekaj skladbah **Milivoja Matkoviča** - Caneta (ravnatelja GŠ Frana Geriča, Cerknica) nepozaben in enkrat njegov *Notranjski odmev*. Zaradi skromnosti ali bojazni, da ne bi kdaj za njimi prirejali kakšnih proslav, memorialov ali celo odkrivali kipov, se ne izpostavljajo. Takšen je še en ustvarjalec lovske glasbe, sicer na Štajerskem muzikantska legenda: **Tone Neuvirt**.

S pomočjo **Srečka Felixa Kropeta** sem ga našel in obiskal v Domu pod Gorco v Pekrah pri

svojih poklicnih poteh vzporedno po glasbeni poti; lahko bi rekli po vzornikih bratov Lorenz kot trio: pianistka **Renata**, violinistka **Danica** in čelistka **Petra**.

Tone Neuvirt se je komponiranja naučil v Banja Luki z vojaško godbo in na Glasbeni šoli v Mariboru pri prof. **Lorbku**. Na glasbo za lovske rogove ga je napeljal stanovski godbeni tovariš Jože Grlec, kateremu je napisal tudi marsikatero skladbo. Vse njegove kompozicije je z naslovi vedno opremila z lepo pisavo žena Anica. Nekaj partitur (notnih zapisov) sta mi tudi dala in še katero obljubila, predvsem kratke, a zelo harmonične skladbice, ki smo jih imeli namen uporabiti kot slovenske lovske signale. Zasavski rogisti jih zaigramo predvsem za kratke najave raznih prireditev, govorov, podelitev priznanj in podobnih primerov, ko preveč razvlečene in ponavljajoče fanfare za prireditev in poslušalce postanejo dolgočasne in nezanimive, obenem pa vzbudijo dovolj pozornosti. Vsa

Foto: D. Namestnik

Foto: M. Roter

(Ne)sprejgledano iz Prirodoslovnega muzeja Slovenije

Prof. dr. Boris Kryštufek
Kustodiat za vretenčarje

Ljubljanski BTC City – mesto nakupov in zabave – vsak dan sprejme na tisoče obiskovalcev in obiskovalk. Najbrž le malo med njimi opazi napis, skrit med nakladalnimi rampami, ki obvešča, da so tam prostori Prirodoslovnega muzeja Slovenije (PMS), ene osrednjih ustanov, pooblaščenih za hranjenje nacionalne dediščine. Večina materilnih pričevanj o naravi Slovenije in njenem proučevanju je namreč »začasno« shranjena v skladišču. V neustreznih razmerah in na nezadostnem prostoru je natrpano desetstisoč mineralov, kamnin, fosilov, herbarijskih pol in najrazličnejših živalskih preparatov, od takšnih na mikroskopskih stekelcih do skupine nagačenih rjavih medvedov. Najstarejši predmeti segajo v začetke razsvetljenstva ob koncu 17. stoletja in pričajo o več kot tri stoletja trajajoči kontinuiteti proučevanja narave. Vseh predmetov je več kot pol milijona. Zakon jih opredeljuje kot nacionalno bogastvo. V imenu lastnika (države) mora pogoje za ustrezno hranjenje zagotoviti Ministrstvo za kulturo (MK). Med zakonskimi določili in realnostjo javnih skladišč pa je velika vrzel, ki ogroža sedanjost in prihodnost največjega »arhiva« naravne dediščine. Doslej so jo zapolnjevala zagotovila o skorajšnji novogradnji PMS pod Rožnikom. V minulemu letu je postalo očitno, da je MK s temi obeti zavajalo PMS in slovensko javnost. Kulturna dediščina naravnega izvora še naprej ostaja v javnih skladiščih.

Muzeji opravljajo svoje poslanstvo tudi prek razstavljanja predmetov javnosti. Ta možnost je v PMS prav tako skrajno omejena zaradi pomanjkanja razstavnih prostorov. Zato kustosi PMS prek tiskanih medijev posredujejo sporočilo o dediščini, za katero skrbimo. V prihodnjih številkih revije Lovec boste lahko pod navedenim naslovom brali zgodbe muzejskih predmetov. Zlasti v obdobju med obema vojnoma je bila slovenska lovska organizacija tesno povezana s PMS. Zgodovina zbirk PMS je zato tudi delček zgodovine organiziranega lovstva na Slovenskem.

Prostorska stiska PMS ima dolgo zgodovino. Ko je Karel Dežman ob koncu 19. stoletja gradil novo muzejsko zgradbo Kranjskega deželnega muzeja (zdaj znano kot Narodni muzej), v njej ni predvidel prostora za hranjenje muzejskih predmetov. Vsi predmeti so bili tudi razstavljeni. Ob preurejanju razstav po drugi svetovni vojni ni bilo mogoče nikjer shraniti vseh starih preparatov. Posnetek je nastal pred letom 1933.

Foto: V. Remec

Petnajstletna gamsja koza, uplenjena v LD Bovec, je imela parklje izrazito podaljšane, zato so jo že nekaj let poznali tudi po gibanju, značilnem le zanjo.

tako izrazito podaljšane parklje. Po pripovedovanju uplenitelja in tudi drugih lovcev, ki so kozo opazovali že najmanj tri leta, je bila izredno previdna in se je ob najmanjši nevarnosti umaknila na varno razdaljo oziroma izginila v ostenjih Kobile in Velikih Rup. Premikala se je počasi, previdno ter z zanjo značilno gibajočo hojo, tako da jo je bilo mogoče prepoznati že na daleč.

Ob zaključku naj spet spomnim na znanega humanista De Montaigneja, ki v svojih esejih, odprtih od različnih pogledov ter pripravljen na dialog z drugače mislečimi, bralca ne zavezuje k strinjanju, ampak h kritičnemu razmisleku in razpravi. Tako tudi sam, drage lovke in lovci, prepuščam vsakemu posebej svojo mogočo razlago, zakaj se je narava v tako trdem in neizprosno svetlu, kot je visokogorje, odzvala tako in dopustila tako rast parkljev.

Vojko Remec

Kaj ogroža risa v Sloveniji?

V Sloveniji velja ris za živalsko vrsto, ki mu preti izumrtje; to lahko beremo v strokovnih poročilih o velikih zvereh. V Lovcu (Lovec XCIX, št. 12, str. 582) beremo, da se **Romana Erhatič Širnik** sprašuje, ali bomo rise občudovali samo še v muzejih. Od tistih, ki so odgovorni za tako stanje, pa slišimo samo tarnanje, ne storijski pa ničesar, da bi se stanje spremenilo. Ker sem bil udeležen pri naselitvi risa v Sloveniji, mi ni vseeno, da ga bomo zopet izgubili. Kaj je vzrok in kaj je treba storiti, da ris ne bo izginil iz naših gozdov? Vzrok je jasen: zdajšnja populacija se je izrodila, ker je nastala samo iz šestih živali, ki smo jih naselili

leta 1973. Da je treba »osvežiti kri«, smo ob takratnem znanju o genetiki že vedeli. So pa to storili Švicarji, ki so risa naselili leto pred nami in imajo dandanes tako vitalno risjo populacijo, da jih lahko odlovijo tudi za druge naselitve.

Kaj pa pri nas? Dosele je resno opravilo. Operativno bi moral to storiti Zavod za gozdove Slovenije, ki upravlja z območjem nekdanjega Gojitvenega lovišča Rog na Kočevskem. Izgovarjajo se, da so zdaj drugačne razmere, kot so bile leta 1973. Da, res so drugačne! Ko je v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja Švicar **Karel Weber** ponudil denar za naselitev, smo ga sprejeli, ker smo se zavedali, da je ponovna naselitev domorodne vrste naloga poklicnega lovišča. Takratni direktor lovišča **Lado Švigelj** je dejal: »Če mi ne sprejmemo te ponudbe, nas ni treba!« Denar smo imeli in šli smo v akcijo. Pomagal nam je **Janez Čop**, vodja Oddelka za lovstvo na Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani, ki je pripravil elaborat projekta, t.j. strokovno utemeljitev naselitve, ki nam je služil za pridobitev vseh uvoznih dovoljenj od Ljubljane do Beograda. Čop je na Slovaškem tudi našel rise za naselitev. Nismo pa proučevali javnega mnenja o naselitvi, kot so nam očitali nekateri lovski »strokovnjaki«. A vemo, če bi ga, risov še vedno ne bi imeli v Sloveniji. Takratno javno mnenje je bilo proti velikim zverem; celo Lovska zveza Slovenije je temu nasprotovala. Kasneje, ko je naselitev uspela in so nam mnogi pritrtili, da smo storili prav, je tedanji predsednik LZS **Rado Pehaček** diplomatsko odgovoril: »Mi smo zato proti, ker nas ni bilo zraven!« Ko smo rise naselili, so nam posamezniki pošiljali celo grozilna pisma. Dandanes so razmere res dru-

gačne: javno mnenje ni več proti velikim zverem, LZS se v javnosti hvali, da skrbi tudi za velike zveri. Zdaj imamo v Sloveniji več raziskovalcev velikih zveri, ki so opremljeni s sodobno tehnologijo za tovrstno raziskovanje, imamo Zavod za gozdove Slovenije, ki naj bi kot strokovna institucija skrbel za področje upravljanja s prostoživečimi živalmi. A ko je treba narediti nekaj konkretnega, ne storijo ničesar, razen da prosijo po Evropi za denar za naselitev. Če bi resno želeli nabaviti rise za doselitev, bi morali na banki odpreti račun, kjer bi zbirali sredstva od sponzorjev in darovalcev, ki bi jih poiskali v Sloveniji. Zadolžiti bi bilo treba nekaj ljudi, ki bi vodili akcijo, in storiti vse, kar je treba storiti za naselitev (karanteno ...). To je operativno mogoče v lovišču v LPN na Kočevskem (prej Rog). Rise je mogoče kupiti v Švici, na Slovaškem, v Romuniji, Makedoniji in Albaniji, kjer že obvladajo tehnologijo za odlov živih risov. Res so razmere spremenjene, treba pa je delati, ne samo tarnati, ugotavljati in raziskovati samo zaradi raziskovanja.

*Ciril Štrumbelj,
Kočevje*

Med škocjanskimi lovci

V nedeljo, 30. oktobra 2016, sva bila povabljeni na skupni lov v LD Škocjan. Oče Miha in sin Matjaž Cizelj sta bila najina gostitelja, lovili naj bi lisice, zajce in divje prašiče.

Zbrali smo se pri gasilskem domu v Dolenjih Dolah pri Škocjanu. Urejenost gasilskega doma in okolice priča o pridnosti ljudi, ki živijo v tamkajšnjih krajih z roko v roki, saj drugače ne gre. Malo službe, malo kmetije, malo druženja v društvih, trgovinah, gostilnah in cerkvi in vse je tako kot mora biti – urejeno, čisto in obetajoče prihodnjim rodovom. Najbolje je nadaljevati s preizkušeno zgodovino našega kmetovanja, malo dodajati in vse lepo obnavljati ter se ne preveč ozirati na evropski model, ki nam ga vsiljujejo in kjer mali kmet ne vidi prihodnosti. Lepo urejene in vse s cvetjem okrašene kmetije dodatno krasijo sodobni traktorji in stroji. Ni kaj dodati, zares lepo, še posebno, če so ljudje med seboj prijatelji.

Že začetek dneva je bil obetajoč: lepo vreme brez oblaka in toplo za tisti čas.

Foto: D. Gros

Škocjanski lovci pred novim lovskim domom v Segonjah

Foto: D. Gros

Slavljenca Matjaž in Miha (LD Škocjan), ki jima je starešina Dušan predal družinsko darilo.

Gostitelja – Miha lovovodja, Matjaž pa pomočnik – sta za dobrodošlico pripravila nekaj dobrot iz mamine zakladnice.

In že je lovski rog skliceval v zbor. Podrobna navodila za lov je navzočim pojasnil Miha in zaželel veliko lovskega užitka »in ravne cevi«. Pomočnik Matjaž je za njim opozoril na varnost,

pojasnil, na kaj lahko streljamo, in kako bo potekal lov. Lovci so nas razdelili v manjše skupine in vse, ki težje hodijo, odpeljali na stojišča. Vsi drugi so se na svoja stojišča odpravili peš.

Gonjači, med katerimi je bil tudi starešina Dušan Povše z lovskim rogom in psom goničem, so začeli poganjati ob napovedani

uri. Kmalu smo zaslišali lovske rogove in lajež psov, ki so dvignili in gonili raznovrstno divjad med stojišči. V starih revijah Lovcev so starejši pisci pisali, da so gonilci »zvonili« – in res, prav tako je bilo slišati, če si dobro prisluhnil.

Že so padli prvi strelji. Po zvoku sodeč je bilo dobro slišati, da iz šibrenic. Lisice in zajci so imeli kar srečo; obležala je le ena zvitorepka. Ravno dovolj, da nismo bili brez plena in da je lovcem hitreje in samozavestneje krožila kri po žilah. V pogonu sta bili tudi srnjad in jelenjad, divje prašiče pa so gonjači le sledili. Kar zadeva lovsko latinščino, je sicer ni bilo prav veliko, so pa nekateri »videli« tudi kaj takega, kar so si sicer le želeli videti.

Moje stojišče je bilo v ozki dolini ob potoku, ki je glasno žuborel. Če bi ga imel doma, bi mi zagotovo gnal dinamo za domače potrebe. Malo za menoj je bil ob potoku manjši travnik, ki so ga prav tisti trenutek dosegli prvi sončni žarki. Gozd nad dolino in okoli mene je bil odet v tisočere oktobrske barve in ko je zapihal rahel vetrič, me je zasipaval z lepo obarvanimi listi. Veverica, prav črna je bila krasotica, je preskočila z drevesa na drevo. Oj, kako je vse lepo. Mlad človek tega skoraj ne vidi in ne občuti; kar mimo gre, ko pa si starejši, ko te v sklepah že zvija in postajaš tog kot star jazbečar, vidiš vse lepote in še dolgo uživati ob njih. Moj pokojni prijatelj Čiž mi je nekoč povedal, da je na Gorjancih srečal starčka, ki je sedel na štoru in gledal v dolino. Ko mu je hotel pomagati,

misleč, da z njim nekaj ni v prav, ga je mož prijazno odslovil in se mu zahvalil. Rekel je samo, da gleda v prelepo dolino, ki jo bo moral enkrat zapustiti in oditi iz nje. Zelo globoka misel, kajne, pa še kako resnična ...

Lov je bil končan ob napovedani uri. Zaključek lova in pozdrav lovini sta bila na dvorišču novega lovskega doma v Segonjah, ki so ga lovci zgradili v pičlih dveh letih. Prejšnji dom, ki so ga na novo zgradili pred tridesetimi leti, na zemlji, ki so jo lovci kupili od države, so morali podreti in zemljišče urediti v prvotno stanje – zaradi denacionalizacije. V kupni pogodbi in gradbenem dovoljenju je bila navedena napačna številka parcele, kar so zakrivali uradniki na tedanji občini. Ker napake v vseh letih ni nihče odkril, je bila zadeva pravnomočna in lovci so z dokončno sodbo izgubili dom.

Analiza lova je bila temeljita; javili so se vsi strelci in poročali, na kaj so streljali. Psa krvosledca ni bilo treba uporabiti. Streljali so na lisice, ki jim je bila sreča naklonjena zaradi »krivih« cevi. Upljenji divjadi smo se poklonili in se ji zahvalili za lovski blagor, lovski rog pa je pred zborom lovcev položen divjadi v čast in zahvalo trikrat zadonel in tako tudi oznanil konec lova.

Vodja lova Miha Cizelj in njegov pomočnik sin Matjaž sta vse lovce povabila na zadnji pogon in povedala, da oče in sin skupaj praznujeta 130 let življenja. Oče 80, ki jih na pogled nikakor ne kaže toliko, in sin 50, s katerimi prestopa v drugo polovico stoletja.

Stane, tajnik ZLD Novo mesto, je slavljencema čestital in jima zaželel še veliko lovov in družabnih skupnih srečanj. Skupaj z **Darjo**, ki je s fotografskim aparatom poskrbela, da se bodo doživetja ohranila, sta jima izročila »tekoča zdravila« – za zdravje in dobro počutje na prihodnjih lovih. Tajnik LD je spregovoril tudi o prelepem lovskem domu, o vseh lovcih in starešinah, ki so si prizadevali pri gradnji, in o krutem obrazu kapitalizma, ki nima nobenega čuta do malega človeka ali društva, kot je lovsko, ki ustvarja in gradi z golimi rokami in svojimi ter darovanimi sredstvi.

Starešina Povše je slavljencema v imenu LD Škocjan čestital k njunima okroglima jubilejema, jima zaželel še mnogo srečnih, zdravih let in uspešnih lovov ter jima izročil spominsko darilo članov. Ob »dolenjskem brancinu«, dobrem cvičku slavljencev iz

Vinjega vrha in maminem belem vinu, ki ga je ob velikem prazniku nekako odstopila prijateljem moža Mihe in sina Matjaža. Obe boljši polovici sta, kot je v navadi pri nas na Dolenjskem, lovcem spekli tudi domač kruh in sladke dobrote.

Stane Gabrijel

Prosta reja srnjadi

Zaselek Perbla v vasi Zadlaz - Žabče je pripet nad strugo potoka Zadlaščica na pobočju, po katerem strmo pada cevovod HE Zadlaščica več kot 400 m globoko izpod Tolminskih Raven v grapo Zadlaščice. Na sončnem

Narava tudi pri udomačeni srni terja svoje.

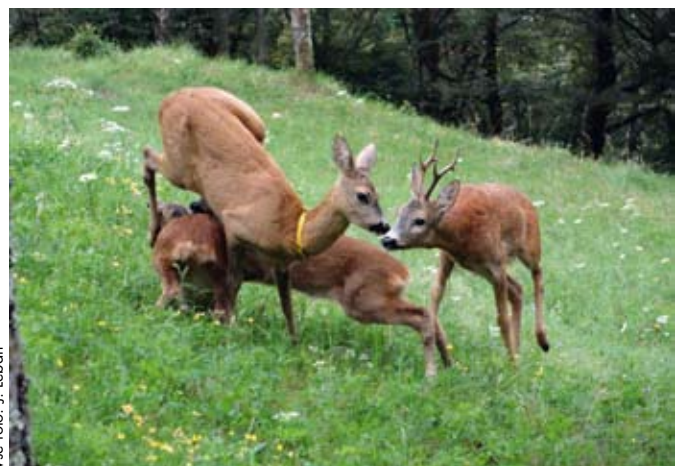

Mikca ob kamину s svojimi domačimi prijatelji

pobočju ima svoj dom tudi lovec **Miloš Rutar**, član LD Ljubinj. Ko se je preselil sem, si ni predstavljal, da si bo dom delil z domačim psom, lovskim psom, mačkami in srno.

Zgodilo se je leta 2009. Do njega je prišel sosed in mu povedal, da je spodaj, na cesti, našel onemoglega srnjega mladiča, ga prijel z rokami in preložil višje na travnik, nad cesto. Miloš je takoj vedel, da je srnji mladič izgubljen. Šel je ponj in ga prinesel domov. Po žlički mu je dal piti kozje mleko in mladič je takoj poprijel. Po nekaj dneh hranjenja z otroško stekleničko in cucljem si je mladič že vidno opomogel. Kmalu se je sprehajal okrog hiše, se malo popasel, večinoma pa je pil kozje mleko, ki ga je Miloš dobil pri sosedu. Manjše težave so se začele poleti, ko je mladič dobil drisko. Nužen je bil obisk veterinarske ambulante v Tolminu. Pozneje se je mladič dobro opomogel in se začel prosto sprehajati po dvorišču in okrog hiše. Miloš mu je kozje mleko zamenjal za seno, otrobe in jabolka. Ko je prišla zima, se je mladič hitro prilagodil na vremen-

ugotovil, da je to njihova Mikca, ki se je vrnila z njim po poti in ostala doma. Okrog vratu ji je obesil rumeno ovratnico, da se nanjo ne bi ukrivil kakšen lovčev prst. Toda narava terja svoje in svojo dolžnost do nasledstva je opravila tudi Mikca. Žal pa je spomladi mladiča zapustila in nemočno je poginil na travniku nad hišo. Materinski čut se ji je naslednje leto okreplil in uspešno je vzredila dva mladiča. Potem so lovci enega odstrelili, ker je imel izpahnjeno prvo nogo. Mikca pa je postala domača in dobro se je razumela tudi z domačim in lovskim psom. Manjše težave je imela le s sosedi, vikendaši, ki so prihajali

Vse foto: J. Leban

Nestrpen snubec se ne ozira na mladiča.

ske razmere. Vedel je, da ga na dvorišču čaka priboljšek, vendar je večino časa poležaval zunaj v snegu, na grebenu, pod cevovodom in v sadovnjaku. Spomladi je za nekaj časa izginil in Miloš je že menil, da se je vrnil v gozd. Toda od sosedov na drugi strani grape so začele prihajati pritožbe, da jim pridelek na njivi redno objeda srna, ki se ne boji ljudi. Miloš je šel pogledat in kmalu

le občasno in so se do nje morda obnašali neprijazno. Njim je s svojim smrčkom dala vedeti, da so nezaželeni in naj odidejo. Le redko pa je prestopila domači prag. Večino časa je preživela zunaj na dvorišču, posebno ob dežju pa se je rada zatekla pod nadstrešek. V lepem vremenu se je z mladičema umaknila v gozd in ni je bilo po nekaj dni. Vsakokrat so se vsi vrnili. Najdlje je izostajala v času

prska. Toda zadrževala se je v bližini in pojavi srnjaki so se zato pojavljali okrog hiše in celo na dvorišču. Ob eni taki priložnosti je lovec, ki je spremljal lovskega gosta, dovolil odstrel enega srnjaka, ki se je v prsku potikal okrog ceste in cevovoda. Miloš se je razjezil, da so mu odstrelili »zeta«. Kljub vsemu je Mikca vsako leto vzredila dva mladiča. Tudi lani (2016) je skotila dva srnjačka. V času prska je bilo pestro okrog hiše. Mikca je nežno pivkala, mladiča sta radovedno opazovala čudno obnašanje svoje matere, srnjak pa se ni oziral ne na mladiče ne na bližino hiše in ne na ljudi okrog njega. Narava je terjala svoje ...

Jože Leban

Ne puška, ampak palica - že osmič

V čudovitem okolju in sončnem vremenu je bilo v soboto, 8. 10. 2016, ob ribniku **Ribiške družine Transom - Maribor** v Razvanju že osmič tekmovanje lovcev - ribičev **Lovske zveze Maribor (LZM)**. Prireditve organizira LZM, operativno pa vse uredi Komisija za prireditve in stike z javnostjo pri LZM (v nadaljnjem besedilu komisija). V uvodu sta prisotne ekipe pozdravila predsednik LZM **Marjan Gselman** in **Drago Vešner**, predsednik komisije. S pravili in potekom tekmovanja sta ekipe (ekipa šteje tri člane) seznanila gospodar ribnika Transom **Karel Žižek** in strokovni tajnik LZM **Božidar Kunej** ter izžrebala lovna mesta.

Omenjeni ribnik nudi odlične razmere za tekmovanja. Vsa lovna mesta so na pokošeni ravnini, bregovi so očiščeni grmovja, vsi udeleženci se med sabo lahko vidijo, tako da se lahko med njimi ob lovljenju ustvari prijetno razpoloženje. Tekmovanja se je udeležilo osemnajst ekip, s tem da je ekipa RD Transom - MB nastopala zunaj konkurence. Tekmovanje se je začelo točno ob 9. uri; nastala je tišina v pričakovanju prvega ulova. Po prvih uspehih je bilo čutiti nekaj ribolovne zavisti, ki pa se je kmalu poglela, saj sta bila prijema rib in ulov pogosta in je bilo okoli ribnika čutiti dobro razpoloženje. K temu sta pripomogla tudi **Tomo Ivančič**, ki je razdiral šale, in pestra ponudba osvežilnih pijač, ki je kar v samokolnici krožila od ribiča do ribiča. Ugotavljam, da so bili ribiči na boljšem, ko je bog delil hobije. Njim je podelil palice, lovcem pa puške. Z ribiško

palico v rokah od ribičev nihče ne zahteva 0,0 % alkohola!

Tekmovanje se je končalo ob 12. uri. Tehnica je pokazala, da je bila narava najbolj darežljiva ekipi **LD Polskava** (9, 9 kg), nadalje ekipi **LD Malečnik-1** (9,2 kg) in nato **LD Paloma - Sladki Vrh** (9,05 kg). Pri preostalih je bilo teže malo manj. Ekipi LD Ruše in LD Zreče sta edini dobili dovoljenje, da sta ulov odnesli domov. Naziv »ribiškega carja« je osvojil **Boštjan Bedrač** LD Boč na Kozjaku s krapom, težkim 5,1 kg. Ekipa RD Transom - MB je pokazala svoje mojstrstvo z ulovom, težkim skupaj 24 kg.

Po končani ribičiji je sledila razglasitev rezultatov in vsaka udeležena ekipa je od Božidarja Kuneja prejela praktična darila LZM. Trem najboljšim ekipam in »ribiškem carju« sta Drago Vešner in Franci Jager izročila pokale v imenu komisije LZM za prireditve. Na hitro smo se še

gasilsko fotografirali, saj smo že komaj požirali slino zaradi prijetnih vonjav divjačinskega golaža, ki so ga pripravili janževski lovci. Takega znajo pripraviti samo oni, na »lesenem »šparhertu« namreč. Razvil se je prijeten razgovor o poteku tekmovanja in seveda o jesenskih lovih. Drago Vešner, ki se je udeležil ribičije, je veselo poudaril, da se je število ekip od prve do tokratne kar potrojilo, kar je zanj dokaz, da si lovci želimo predvsem druženja, kar LZM omogoča na več področjih.

Franc Klajne

Tradicionalni lov oldtajmerjev

Začetki prvega lova lovcev - Zupokojencev ali oldtajmerjev, kot se jih je prijelo šegavo ime, segajo v začetek devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko smo na pobudo zdaj že pokojnega lovskega

tovariša, dolgoletnega starešine naše LD Orlica - Vuhred **Maksa Hudernika - Tatija in Jožeta Gosaka** organizirali prvi lov zanje. V čast mi je, da sem na tem lovu sodeloval tudi sam, čeprav še nisem bil »oldtajmer«, da sem s kamero in fotoaparatom posnel najzanimivejše dogodke lova. Po nekajletnem zatišju se je spet obudila želja, da bi nadaljevali s to tradicijo posebnega namenskega lova, za kar ima velike zasluge že pokojni **Jože Molek**.

Od prvega lova te vrste do danes sem jih organizirali kar nekaj. Ker pa nikakor nismo mogli uskladiti zelenih terminov lovov, smo se pred tremi leti odločili, da bo potekal vsako leto vedno 2. novembra na dan *vernih duš*. Čeprav nas je zdaj že sedemindvajset Oldtajmerjev, se nas je na zadnjem lovu zbralo samo dvanajst članov **LD Orlica - Vuhred**. Vedno so povabljeni tudi naše boljše polovice, ki so nas že zjutraj pričakale z različnimi dobrotami.

Ker je bil na tem lovu **Vanček**, vodja lova, opravičeno odsoten, je ta čas doletela mene.

Lovce sem sklical v zbor. Priznati moram, da sem jih ogoril s kar precej treme, kajti stati pred zborom lovcev s štiridesetletnim stažem in več, čeprav tudi sam nisem več mlad lovec, ni kar tako. Kot je že v praksi, sem po pozdravu določil mojega namestnika, ki je bil **Drago**, in vodjo gonjačev, **Janeza**, jim povedal za območje, kjer bo lov (vsako leto namreč poteka v istem revirju), naštel, kaj bomo tisti dan lovili, in jih opozoril predvsem na varnost ravnanja z orožjem in splošno previdnost na lovu. Na

Tako se meče.

Še »gasilska« fotografija lovcev - ribičev

Foto: F. Klajne

Lovci oldtajmerji LD Orlica - Vuhred pazljivo poslušajo še zadnja navodila lovovodje pred začetkom lova v njihovo čast.

koncu sem jim zaželel še dober pogled.

Nato smo opravili dva pogona. Čeprav je bila v prvem opažena košuta s teletom, v drugem pa nekaj glav srnjadi, nam Diana tokrat ni bila naklonjena.

Po končanem lovu smo se zbrali v lovski koči, kjer sem analiziral potek lova. Med drugim sem dejal, da namen tokratnega lova ni bil uplenitev divjadi, ampak predvsem druženje in ustvarjanje pristnih tovariških odnosov ne samo v LD, ampak z vsemi uporabniki prostora. Skrbeti moramo za čisto naravo ter za zdravo divjad v lovišču, kar je naše temeljno poslanstvo. Tudi to je lov in tega se mi lovci – »oldtajmerji« še posebno zavedamo.

Na koncu sem vse povabil na zadnji pogon, ki smo ga preživeli skupaj z našimi boljšimi polovicami, ki sem se jim že vnaprej zahvalil za pogostitev, saj sta nas že čakali pripravljena hrana in pijača v lovski koči.

Zahvala je veljala tudi vsem udeležencem na lovu za strpnost in disciplino. Ob dobrotah, ki so se ponujale kar same, smo zadnji pogon nadaljevali še v pozno popoldne. Vsi smo bili enotnega mnenja, da smo preživeli lep dan in se razšli z željo, da bi se v naslednjem letu srečali še v večjem številu.

Bogdan Kovač - Danč

Bazenski lov v Lovski družini Mirna

Zadnjo oktobrsko nedeljo imamo lovci šestih lovskih družin (LD Mirna, LD Trebelno, LD Šentrupert, LD Tržič, LD Tržišče in LD Mokronog), ki smo s svojimi lovišči neformalno združeni v t.i. *Mirnskem lovskem bazenu*, rezervirano za skupni lov

Foto: S. Smolič

Robert Pavlin, gospodar LD Mirna in vodja oktobrskega lova v revirju Mlake, je dal lovcem pred začetkom še zadnja navodila.

v enem od lovišč. Letošnji lov smo pripravili lovci LD Mirna v revirju, imenovanem Mlake, ki slovi po bogati zastopanosti velike parkljaste divjadi, še zlasti jelenjadi in divjih prašičev.

V nedeljo, 30. 10. 2016, smo se zbrali pred lovskim domom LD Mirna. Kot običajno sta tudi tokrat za zajtrk poskrbela **Jože** in **Boštjan**, nakar nas je lovski rogist **Tonči** z nekaj zvoki iz lovskega roga sklical v zbor za začetek lova. Nekaj pozdravnih besed nam je namenil starešina LD Mirna **Jože Šepic**, nato je besedo prevzel vodja lova, gospodar LD Mirna **Robert Pavlin**. V nekaj besedah je predvsem tistim, ki so bili na lovu v tem lovišču prvič, predstavil LD, nato pa še s potekom lova. Še posebej je opozoril na varno ravnanje z orožjem. V lepem sončnem dopoldnevu smo se odpravili na stojišča in kar prehitro je minil čas lova. Med skoraj petdesetimi lovci je bilo kar nekaj takih, ki niso videli nobene

divjadi, čeprav je bila številčna in prisotna. Dvema lovčema, **Mirku** iz LD Mirna in **Stanetu** iz LD Trebelno, pa je bila Diana naklonjena, saj sta uplenila divjega prašiča in lisico.

Po pozdravu lovini in opravljenih lovskih »formalnostih« smo začeli z »lovskim košem«, ki sta ga odlično pripravila že prej omenjena **Jože** in **Boštjan**, seveda pod budnim očesom starešine **Jožeta**. Med prijetnim druženjem, ki je kar dolgo trajalo, smo skupaj ugotovili, naj bi ta lov v zadovoljstvo vseh postal tradicionalen.

Stane Smolič

Maribor za naše ponosne severne lovske rojake, člane *Kluba prijateljev lova - Celovec*, ki je bil na Martinovo soboto v lovišču **LD Starše**, sta dodobra zaznamovala dež in mrzel severni veter. A slabo vreme ni prišlo do živega klenim in trdoživim ter vsega hudega navajenim koroškim in štajerskim lovcem. Samo takšni so se namreč udeležili letošnjega lova. Med njimi so vlogo družabnega prijateljskega povezovanja uspešno opravili **Mirko Kumer - Fric**, predsednik KPL, **Marjan Gselman**, predsednik LZ Maribor, in **Uroš Lepej**, gospodar 70-letne LD Starše, ki je bil vodja lova in

Moker, a prijeten Martinov lov s prijatelji

Letošnji tradicionalni jesenski lov, ki ga že vrsto let pomenjanja vredno organizira LZ

v odsotnosti starešine tudi uradni predstavnik LD gostiteljice. Lova so se udeležili tudi mag. **Ivan Žižek**, predsednik Komisije za izobraževanje LZ Slovenije in LZ Maribor, **Branko Vasa**, častni član KPL - Celovec in naš dolgoletni sodelavec, in v odsotnosti s poz-

Foto: F. Roter

Koroški lovci s te in one strani Pece in štajerski lovci - gostitelji ob pozdravu lovini po prijateljskem lovu

dravnim pismom tudi častni član KPL - Celovec in naš novinarski kolega **Zoran Lešnik**, ki pa v Starše ni prišel zaradi zdravstvenih težav. Letošnji lov je popestril »suh in topel« zadnji pogon v tamkajšnjem lovskem domu. Gostitelji so se resnično izkazali z *Martinovo kulinariko* in izvrstnimi novimi štajerskimi vini.

F. Rotar

LD Babno Polje organizirala Mestnikov lov

LD Babno Polje je tretje nedeljo v oktobru 2016 organizirala poseben skupni lov. Zamislila si ga je kot darilo **Antonu Mestniku** Zvonetu, starosti babnopoljskega lovstva, ki je 15.

na mnoga leta v upanju, da bo še naprej reden gost v našem lepem lovišču pod Snežnikom. Takšni dogodki nedvomno povezujejo člane lovskih družin in večajo ter utrjujejo njihovo navezanost na lokalno družbeno okolje. Lahko si jih želimo še več.

Jane Weber

Tridesetič na Jelovici

Lansko poletje nas je zapustilo lin kar presenetljivo hladna jesen je naznanila začetek skupnih lovov. V programu lovov je bila tudi predvidena izmenjava lovov **LD Globoko** z lovskimi tovariši iz **LD Selca** nad Škofjo Loko. V pogovoru smo se spraševali, kateri lov po vrsti bo že to? Ugibanja so pripeljala do vpogleda v razne arhivske spomine

Okrepčilo po prvem pogonu LD Selca in LD Globoko v Globokem

Pozdrav lovini po skupnem lovu LD Globoko in LD Selca na Jelovici

Udeleženci Mestnikovega lova (2016) pred kočjo na Županovem lazju

oktobra praznoval 90. rojstni dan. Zvone še vedno hodi na lov in vzorno, tudi kot nosilec aktivne funkcije, sodeluje s solovci. Zato smo se na UO naše družine dogovorili za organizacijo takšnega dogodka. Na *Mestnikov lov* so prišli lovci iz sosednjih družin, prijatelji iz LD Sabotin, številni sta bili delegaciji hrvaških in koroških lovcev, lova se je udeležil tudi župan Občine Loška Dolina **Janez Komidar**. Predstavniki vabljenih organizacij so Zvonetu izročili darila in priznanja. Zjutraj smo pripravili pogon v Belem vrhu, sledilo pa mu je družabno srečanje pri lovski koči na Županovem lazju, ki so se ga udeležile tudi soproge lovcev in Zvonetovi sorodniki ter prijatelji. Lov je minil brez plena, zato pa je bilo popoldansko srečanje v prijetnem jesenskem soncu toliko bolj pristrčno in nepozabno. Zvonetu smo vsi skupaj zaželeli še

in glej ga, šmenta, na Jelovico gremo/smo šli že *tridesetič!*

Vsemu pa je botrovalo sodelovanje *Lovskega pevskega zbora Globoko* na vsakoletnih srečanjih po Sloveniji. Kot je večini že znano, so se ta srečanja začela leta 1974 prav v Globokem. Ker so se naši pevci pojavljali na vedno bolj množično obiskanih srečanjih po vsej Sloveniji in tudi preko meja, niso ostali neopaženi. Za povezovanje programov na teh srečanjih je nekdaj poskrbel **Borut Mencinger**, takrat znani TV delavec in tudi član zelene bratovščine. Bil je član LD Selca. Tako so se začeli pogovori in predlog za izmenjavo lovcev na lovih v obeh loviščih. In mi smo se prvi odpravili na Jelovico. Pravijo, da vse prvo ostane dolgo in globoko v spominu. Tako je še kako živ spomin na tisto prvo srečanje v zimskih razmerah leta 1987. Jutranji zbor je bil v v Dražgošah,

še kako znanih iz druge svetovne vojne, v mrzlem in belem jutru. Kraj, v katerem se je nastanil Cankarjev bataljon, so nemški vojaki po nekajdnevni ofenzivi januarja 1942 zavzeli, pobili 41 domačinov, preostale zaprli, vas pa požgali. V legendo se je zapisalo strojnično mesto Bičkova skala, od koder so partizani poskusili zadržati nemško vojsko. In prav na tistem mestu smo se prvič srečali in zagazili v snežno odejo na stojišča prvega pogona. Dražgoše so nato postale skoraj vsa leta kar stalnica naših naslednjih jutranjih zborov pred lovom, razen če je vreme spremenilo naše lovske načrte. V toliko letih nas je veliko spoznalo lepote prostranih gozdov z njihovimi prebivalci. Tam smo videli gamse, muflone in jelenjad, splašili divjega petelina ... V vseh letih nam je bila naklonjena tudi Diana in posameznikom je namenila uplenitev številne parkljaste divjadi. Tam so se stkala poznanstva in prijateljstva, ki še vedno vežejo članstvo obeh družin. Če bi pobrskali še malo globlje po spominu, bi lahko zapisali kar nekaj zanimivih lovskih zgodb s teh srečanj, pa marsikatera ni za širšo javnost.

Tridesetletno obdobje le ni kratko; v naši zeleni bratovščini se v takem obdobju zgodi vedno nekaj novega.

Selčani so vračali obiske, se nam pridružili na lovih na naših vinorodnih gričih in spoznavali naše lovske navade, pa tudi žejnih nismo pustili domov.

Tudi lani se je naša skupina podala na skupno druženje. Po obilnem sobotnem deževju nas je pričakal dokaj lep dan. Temu primerno je bil teren razmočen in blaten. Vrhovi mogočnih dreves žal niso mogli zaustaviti močnega vetra, ki nam je edini delal družbo na stojiščih. Temu primeren je bil tudi naš uspeh na lovu; pa vendar nismo bili »dureki«, saj nam je Diana namenila srno in lisico.

V pogovoru na zadnjem pogonu smo družno ugotovili, da bosta obe LD dobili novo vodstvo, saj se mandat izteka obema UO. Upam, da to ne bo vplivalo na naše nadaljnje sodelovanje v prihodnosti. Glede našega sodelovanja nismo nikoli napisali posebnih dokumentov ali delali ceremonialov. Mnogo let se srečujemo spontano glede na dogovor v začetku leta. Novima vodstvom obeh lovskih družin polagam na srce, da teh

druženj ne bi prekinili, saj so družabna in koristna za obe LD. Druženje, ki je najpomembnejši rezultat skupnih lovov, naj še naprej krasi našo prihodnost.

Dušan Lepšina
LD Globoko

Veliki lov v revirju Rakičan z vlakcem

Lovišče Lovske družine Murska Sobota je razdeljeno na štiri revirje. V soboto, 10. decembra 2016, so veliki lov organizirali

je le nekaj vetrobranskih pasov in tudi grmičevja je zelo malo. A prav tam se najraje zadržuje oziroma prikriva divjad. Imeli smo dva pogona. Največje prijetno presenečenje za nas je bilo število uplenjenih zajcev. V prvem pogonu je bilo uplenjenih deset fazanov, šest zajcev in lisica. Nato je bila malica, zatem pa premik za drugi pogon v predel lovišča, imenovan Dachau. Tudi v tem pogonu smo uplenili nekaj divjadi, nato pa smo se z vlakcem odpeljali nazaj k lovskemu domu, kjer smo opravili pozdrav lovini. Čast smo

nimivih, žal tudi polna padcev in vzponov, je zagotovo zgodba pokojnega **Vinka Robka**, ki se je rodil 1. aprila 1915 na Vinjem Vrhu. Še preden se je začela njegova zanimiva lovska pot, je izkusil grenkobo in gorje druge svetovne vojne. Bil je namestnik Devete brigade, ko so ga Nemci 27. aprila 1944 v hudi bitki pri Svetem Gregorju nad Sodražico ustrelili v glavo. Ker so mislili, da je mrtev, so ga odpeljali na pokopališče in zanj izkopal jamo. Medtem je prišel štabni medicinac **Kenda**, ga prijel za roko in

bil Robek vojni invalid in je po pripovedovanju starejših lovcev zelo šepal, je vse do leta 1960 lovil zajce, fazane in race kar s konjskega hrbta. V tistem času so imeli v LD Otočec več divjadi kot v LD Škocjan, zato se je leta 1961 včlanil tudi v tamkajšnjo LD. Zanimivo je, da se je naslednje leto v LD Otočec včlanila tudi Robkova žena **Jožica**, ki je

Udeleženci velikega lova LD Murska Sobota (v revirju Rakičan) pred bogatim plenom in vlakcem, s katerim so se tisti dan vozili iz pogona v pogon.

v revirju Rakičan. Zgodaj zjutraj je kazalo na lep sončen dan. Jutranja narava je bila obsijana z močnimi sončnimi žarki. Ob 8. uri smo se lovci zbrali pri svojem lovskem domu v Rakičanu. V neposredni bližini je tudi znano strelišče na glinaste golobe. Zbralo se nas je 25 lovcev. Pred lovskim domom nas je čakalo presenečenje – turistični vlakec, ki ga krajevna skupnost uporablja za prevoze turistov po Rakičanu in okolici. Tisti dan smo ga uporabljali v enake namene tudi lovci. Na velikem lovu so vlakec uporabili za prevoz lovcev od enega pogona do drugega.

Po zboru za lov sta lovovodji **Janko** in **Jernej** dala lovcem vsa potrebna navodila za varen lov. Nato smo vstopili na vlakec. Strojvodja nas je vozil po lovišču, kjer so sicer obširna polja z žitom. Na tamkajšnjih površinah

izkazali lisici, šestim zajcem in štirinajstim fazanom. Zadovoljni smo ocenili, da je bil za te čase in slabe naravne razmere zelo bogat lov. Potem je bil čas za bogato pogostitev; izpili smo čašico na lovski zdravo in si v pogovorih izmenjali marsikaj zanimivega o lovstvu in dogodkih. Predvsem prevoz z vlakcem po lovišču je bila velika zanimivost in presenečenje za lovce, kar je popestrilo lovski dan.

Štefan Nemeč

Sin postavil spomenik očetu lovcu, narodnemu heroju

Življenjske zgodbe naših lovk in lovcev so različne. Ena izmed najbolj nenavadnih in za-

otipal srčni utrip. Vinka so na njegov ukaz prenesli v bolnišnico pod Snežnik, kjer so ga operirali. Februarja 1946 so ga napatili na kmetijsko posestvo na Plač pri Zgornji Kungoti, kjer je bil pomočnik upravnika posestva vse do upokojitve leta 1951. Prav tam so se začeli Vinkovi prvi lovski koraki, saj je bil med glavnimi ustanovnimi člani LD Svečina (leta 1949 so se lovske družine LD Jurski Vrh - Kungota, LD Svečina in LD Spodnja Kungota združile v LD Kungota), kar dokazuje tudi njegova ohranjena lovska izkaznica iz tistega časa. Po upokojitvi se je preselil v Zbure, v gasilski dom, in se včlanil v LD Škocjan, ki je bila ustanovljena leta 1946. Zaradi premalo članov se je LD Dobruška leta 1950 pridružila LD Škocjan. Prvi starešina tako združenih družin je bil **Franc Mole**, drugi pa Vinko Robek. Ker je

Foto: M. Brunskole

V Dobruški vasi so 21. maja 2016 ob 30-letnici smrti pred hišo, v kateri je živel, odkrili spomenik lovcu in narodnemu heroju **Vinku Robku**. Poleg spomenika je Vinkov sin **Zdravko**, lovec LD Škocjan.

bila članica te LD vse do leta 1980, Robek pa do leta 1975. Strast do lova je Robka gnala še naprej in tako je bil med letoma 1973 in 1977 član LD Plešivica - Žužemberk, zaradi mnogih poznanstev iz partizanskih dni pa je lovil tudi po drugih krajih Slovenije. Sin **Zdravko Robek** se spominja, da je oče imel doma vedno lovskega psa. Pri hiši je imel istrske goniče, posavske goniče, ptičarje in terierje. Zelo rad je lovil tudi lisice. Bil je član Društva ljubiteljev ptičarjev (DLP), kar dokazuje njegova ohranjena članska izkaznica iz leta 1954, in Kluba za goniče, kar je razvidno iz njegove članske izkaznice iz leta 1966. Kot znan partizan je prijateljeval s pokojnima predsednikoma LZS dr. **Jožetom Beningarjem**, ki je bil predsednik LZS med letoma 1950 in 1967, in generalom **Radom Peharčkom**, ki je bil predsednik LZS med letoma 1967 in 1973. Ljubezen do lova je prenesel tudi na svojega sina **Zdravka** in vnuka **Vinka**, ki sta oba lovca, člana LD Škocjan.

Lani je minilo trideset let od Robkove smrti. Ob počastitvi se obletnice mu je sin Zdravko postavil doprni kip, saj je bil leta 1953 Vinko Robek razglašen za narodnega heroja.

Matija Brunskole

7. 6. 2016 nas je dosegla žalostna vest, da nas je zapustil dolgoletni član **Vili Vizintin**. Vedeli smo za njegovo bolezen, vendar nam je njegova močna volja ves čas dajala upanje, da jo bo lahko premagal, kar pa se žal ni uresničilo.

Vili se je rodil 6. 8. 1946 v Postojni, otrostvo pa je preživel v Pivki in kasneje v Petelinjah. Pravzaprav je vse življenje preživel v Pivški kotlini na obronkih prelepih javorniških gozdov. Že kot otroka ga je nevidna sila vlekla v prostrane gozdove miru in tišine. Prav gotovo je k temu veliko pripomogel njegov oče Andrej, ki mu je ljubezen do lova položil že v zibelko. Kot edinemu sinu mu je zaupal skrivnosti narave in čar lova. Tudi v času šolanja in služenja vojaškega roka je Vili vsak trenutek izkoristil za obisk gozdov. Ko je dopolnil 18 let, je postal lovec, in to lovec z veliko začetnico. Leta 1994 je opravil lovski izpit in postal član LD Pivka. Kljub družini, službi in delu doma je vedno našel čas za obisk narave. Ljubezen do nje je kaj hitro prenesel na celotno družino, ljubezen do lova pa na sina Andreja. V svojem neprekinjenem 52-letnem stažu je bil Vili eden najbolj spoštovanih lovcev daleč naokrog. Nепrestano se je izobraževal in odgovorno prevzemal naloge in funkcije v LD. V letih 1969 do 1971 je bil

član UO, od 1971 do 1972 referent za strelstvo in revirni vodja, od 1973 do 1975 član gospodarske komisije ter lovovodja, od 1977 do 1979, od 1989 do 1992, od 1995 do 1999 gospodar LD, od 1979 do 1981 član gospodarske komisije, od 1987 do 1989, od 2001 do 2005, od 2009 do 2013 lovovodja, od 1991 do 1995 strelski referent, član komisije za ocenjevanje trofej ter referent za delo s pripravniki, od 2001 do 2004 je bil član UO, od leta 2006 pa je bil član strokovne Komisije za izobraževanje na Postojnsko-Bistriški ZLD. Skrbno je negoval lovske običaje in jih prenašal na prihodnje generacije mladih lovcev. Svoje znanje je leta 1990 nadgradil z izpitom za lovskega čuvaja.

Za požrtvovalno delo v lovstvu je bil nagrajen z družinskim priznanjem, odlikovanjem ZLD Postojna, znakom LZS za lovske zasluge ter redoma III. in II. stopnje. Lovska zveza Slovenije mu je podelila jubilejni znak za 40 in 50 let članstva v lovski organizaciji. Prav v času, ko je začel žeti sadove svojega dela ter v lovstvo uvajati četrto generacijo – svojega vnuka Tadeja – sta ga prehiteli bolezen in smrt.

Člani LD Pivka bomo Vilija zelo pogrešali; zlasti njegov miren, preudaren ter strokoven pristop k težavam v lovstvu. V LD Pivka je pustil neizbrisen pečat, ki ga ne bomo nikoli pozabili. Dragi Vili, želimo ti miren sen na tvojem zadnjem stojišču s pogledom na gozdove, ki si jih tako neizmerno ljubil.

LD Pivka – D. F.

Z vsemi lovskimi častmi in v velikem številu smo se na pokopališču v Pliskovici pri Sežani poslovili od spoštovanega lovskega tovariša **Bojana Žerjala**, ki je umrl 31. 10. 2016.

Rodil se je v Postojni 11. 3. 1955, mladostna leta pa je preživel v Pliskovici, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo in jo končal v Dutovljah. Nato je obiskoval Živilsko šolo v Mariboru, kjer si je pridobil poklic mesarja. Zaposlil se je pri podjetju Kras - Sežana in pozneje v družbi Epic - Postojna, kjer je bil zaposlen do upokojitve. Lepote narave mu je prvi razkril oče, ki je skrbel za kmetijo, Bojan pa ga je že kot deček velikokrat spremljal in pomagal pri opravilih na polju in v gozdu. Tako je postala narava zanj nepogrešljiv prostor sprostitve in duševnega miru.

Leta 1989 se je včlanil v LD Kras - Dutovlje in tako uresničil svojo mladostno željo – postati lovec. Leta 1990 je opravil lovski izpit in se takoj aktivno vključil v delo. Kot sposobnemu in delavnemu članu so mu zelo kmalu zaupali številne funkcije: od leta 1994 do 1997 je bil strelski referent, tajnik LD je bil od leta 1999 do 2013, informatik od 2002 do 2015 in član UO LD od leta od 1994 do 2013. Prav tako je bil uspešen lovovodja, predsednik komisije za odlikovanja

ter preglednik uplenjene divjadi. Vsi, ki smo Bojana poznali in imeli čas z njim sodelovati, se ga bomo vedno spominjali kot poštenega in častnega moža, ki so ga odlikovale odkritost, skromnost, preudarnost in pripravljenost priskočiti na pomoč. Bojan je od vsega začetka razumel vlogo lovske organizacije predvsem kot naravovarstvene organizacije, katere prva skrb sta trajnostno upravljanje z divjadjo in njeno varstvo. Zato se je osebno odločil le za najnujnejši odstrel. Z veliko vneto je skrbel za urejenost poverjenega mu lovskega revirja. Kot strelski sodnik in referent za strelstvo je vedno poskrbel za brezhibno izvedbo vseh strelskih prireditvev v LD in tudi širše. Kot tajnik LD je uspešno administrativno vodil vse potrebne aktivnosti.

Za svoje delo je prejel lovski odlikovanji: znak LZS za lovske zasluge in zlati znak za lovske zasluge.

Čeprav Bojan še ni dopolnil 62 let, je bilo njegovo življenje bogato. V življenju ni stal ob strani samo svoji družini, ampak je poleg aktivnega dela v lovski organizaciji pomagal tudi mnogim lastnikom kmetij. Zaradi njegove pripravljenosti pomagati vsakomur in kjerkoli ter njegove blage in vedre narave so ga vsi izjemno spoštovali. Prav zato ga bomo zelo pogrešali. Slovo od Bojana zato ni bilo naše poslednje dejanje; preveč žive so zgodbe o dobrem tovarišu, ki nas je zapustil, a je za seboj zapustil tudi toliko neuresničenih želja in hrepenenj, da bo za vedno ostal v naših

V spomin

Dr. Romana Erhatič Širnik (1950-2017)

V novodobni lovski publicistiki bo ostalo njeno ime zapisano s svetlimi črkami, saj je bila ena od najbolj ustvarjalnih sodelavk uredništva revije Lovec (članica uredniškega odbora glasila Lovec od leta 2002 do 2006 in uredništva LZS za lovsko založništvo). Diplomirala je na Biotehniški fakulteti, Oddelku za biologijo, ter na Ekonomski poslovni fakulteti v Mariboru, smer marketing. Na Biotehniški fakulteti v Ljubljani je zaključila magistrski

študij varstva naravne dediščine s temo Sodelovanje javnosti pri nastajanju regijskega parka Kočevsko – Kolpa. Je avtorica več kot sedemdesetih poljudnih člankov v naši reviji ter 30. knjige Zlatorogove knjižnice LZS z naslovom *Lov in lovci skozi čas* (2004). Za njeno delo je prejela zasluženo priznanje, plaketi revije Lovec III. in II. stopnje.

Morda še bolj kot njeno publicistično in znanstveno-raziskovalno področje v lovstvu je bilo prepoznavno njeno muzejsko delovanje v Slovenskem lovskem muzeju v Bistri. Kot kustodinja Tehniškega muzeja Slovenije je bila desetletja odgovorna za lovske in ribiške zbirke, do katerih je imela izjemno izostren strokovni in estetski odnos. Bila je mojstrica svojega poklica in je natančno vedela, kam gredo stvari v sodobni slovenski in svetovni muzeologiji, zlasti še na tako specifičnem področju, kot sta lovstvo in ribištvo. Brez zadržkov je sprejemala mnoge pobude in predloge, jih proučevala, se posvetovala s predlagatelji in znala vedno najti sporazumne rešitve. Njeno vodilo je bila stroka in tudi zaradi njenega dela ter osebne naklonjenosti lovstvu in lovski organizaciji je bil Slovenski lovski muzej dolgo eno od naših najpomembnejših promocijskih

orodij. Ob delu se je neprestano sproti dodatno izobraževala.

Že v letih od 1990 do 1991 je Romana Erhatič Širnik takoj podprla naše pobude po nagli preureditvi muzeja v Bistri v skladu s slovensko demokratizacijo in spremembami družbeno-političnega sistema. To je bil velik korak za prihodnost muzeja, ki jih je nato bilo še nekaj. Ne sicer pretirano velikih, a kljub temu dovolj odmevnih. Žal pa Romana ni mogla uresničiti zadnjega, morda odločilnega cilja, saj je menila, da muzej potrebuje res celovito in sodobno prenovo v skladu z najnovejšimi merili in standardi muzejske in didaktične stroke. To je ostala njena nedokončana zgodba, ker je medtem odšla v pokoj in samo po nekaj dneh zaslužene upokojitve mnogo prezgodaj umrla. Muzealična dejavnost je z njo izgubila odlično strokovnjakinjo, lovstvo pa skoraj nenadomestljivo in prvovrstno poznavalko njegove zgodovine in mnogega specifičnega znanja, saj je kot prodorna muzealka znala več kot odlično brati arhivsko gradivo, ga objektivno predstavljati, tolmačiti, zelo objektivno zgodovinopisno predstavljati javnosti. Sodelovala je pri velikih projektih obeleževanja 100-letnice organiziranega lovstva na Slovenskem (njeno delo je bila

odmevna dokumentarna razstava Sto let v kraljestvu Zlatoroga) in ob 100-letnici izhajanja revije Lovec (2010). Za posebno jubilejno številko je pripravila pregled urednikov glasila Lovec in njihove vloge v posameznih obdobjih izhajanja Lovca. Zgodovino lovstva je namreč poznala do obisti. Skoraj preveč neopazna v javnosti je ostala tudi njena doktorska disertacija z naslovom *Varstvo ptičev v 19. in 20. stoletju na slovenskem ozemlju*. To je izvrstno delo, po katerem bodo zagotovo radi posegali prihodnji rodovi slovenskih lovcev, študenti biologije in seveda ornitologi. V njem avtorica poskuša osvetliti razvoj varstva ptičev v 19. in 20. stoletju na slovenskem ozemlju, ki dotlej še ni bilo obdelano.

Z Romano je bilo izjemno prijetno sodelovati, saj je odločno stala za svojimi stališči in jih sogovorniku razlagala na nevsljiv način, hkrati pa vedno prisluhnila tudi drugače mislečim in bila vedno pripravljena na dialog. Tako se je pogovarjala o vsakdanjih, povsem življenjskih vprašanjih kot tudi o strokovnih temah, ki jih je raziskovala in o njih objavljala svoje strokovne in poljudne prispevke v slovenskih revijah in zbornikih.

Uredništvo Lovca – M. T., B. L.

spominih in na naših poteh. Trpkost tolaži spoznanje, da nas je pustil bogatejši zaradi njegovega iskrenega prijateljstva in spominov na čase naših družin. Naš Bojan bo vedno domoval v naših srcih kot dober prijatelj in cenjen lovski tovariš.

LD Kras - Dutovlje – D. Z.

Člane LD Leskovec v Halozah je 15. 11. 2016 presenetila žalostna novica, da je zaradi hude in neizprosne bolezni izgubil zadnji boj naš dolgoletni član **Jožef**

Botolin. Vedeli smo za trd boj, ki ga bojuje, vendar smo upali in verjeli, da bo enako kot pred leti dobil boj s težko boleznijo. Upanje sta nam dajala njegova močna volja in vztrajanje v aktivnem delovanju, ki je trajalo vse do konca; prevzel je zadolžitve predsednika organizacijskega odbora za pripravo in organizacijo 70-letnice delovanja LD. V pripravah je sodeloval vse do dneva prireditve, 8. 10. 2016, ki se je zaradi zdravstvenih težav ni mogel udeležiti, zato je priznanje LD za njegovo dolgoletno delovanje prevzel njegov sin Jože. Zadnjo soboto v oktobru pa se nam je pri lovskem domu pridružil za skupno fotografiranje in le malokdo bi mogel verjeti, da ga že čez dobra dva tedna ne bo več med nami.

Jože se je rodil na Ptuj 15. 3. 1944 materi Klari in očetu Jožefu. Otroštvo je s starši, sestrama in bratom preživel na Ptuj in v Lovrencu na Dravskem polju. Po končani osnovni šoli je nadaljeval šolanje na gimnaziji, nato študiral gradbeništvo, uspešno končal študij in se zaposlil. V času delovne dobe je v gospodarstvu in družbenopolitični skupnosti opravljal številne odgovorne naloge in vodilne funkcije.

Večji del življenja je preživel na Ptuj, kjer sta si z ženo Tatjano ustvarila prijeten dom, družinsko življenje sta jima obogatila hčerka in sin, v zadnjih letih tudi vnuki. Da je bila družina povezana z lovstvom, dokazuje dejstvo, da je za lov navdušil tudi zeta. Jože se je v LD Leskovec v Halozah vključil leta 1968. Ves čas je bil aktiven član, odgovorno je opravljal številne zadolžitve in funkcije. V letu 1970 je opravil lovski izpit. Že v času lovskega pripravništva je prevzel funkcijo tajnika LD, ki jo je opravljal od 1970 do 1978, starešina LD je bil od 1982 do 1948, od 1992 do 1996 in od 1999 do 2004, predsednik disciplinske komisije je

bil od 1984 do 1992 in od 1966 do 2000, bil je predsednik komisije za odlikovanja (2006 do 2016), devet let je bil član gradbenega odbora za obnovu lovskega doma, osem let član nadzornega odbora, član več drugih komisij in mentor.

Za svoje delovanje v lovstvu je prejel odlikovanja LZS, in sicer znak za lovske zasluge in reda za lovske zasluge III. in II. stopnje. Prejel je tudi jubilejni znak za 40-letno članstvo. Leta 2011 ga je lovska družina za dolgoletno prizadevno delo imenovala za častnega člana LD.

Z lovskega tovariša je rad delil prijetne trenutke v svoji počitniški hišici z vinsko kletjo, kjer se je z zadnjim pogonom končalo veliko lovov. Bil je tudi član Aerokluba Ptuj. Jože je s preudarno in odločno besedo pomembno vplival na uspešno delovanje LD in jo tako zastopal tudi v zunanem okolju.

Slovo od Jožeta je bilo v ožjem družinskem krogu, zato smo se lovci LD Leskovec v Halozah od njega poslovili sredi novembra na žalni seji v lovskem domu v Vareji. Jožetova prerana smrt je povzročila veliko praznino v naših lovskih vrstah.

Jože, hvala ti za tvoje več kot 48-letno aktivno delovanje v LD; ohranili te bomo v spominih, na razpotjih naših odločitev in razhajanj pa bomo pogrešali tvojo besedo.

LD Leskovec v Halozah – F. Š.

OBVESTILO

Vse dopisnike LD oziroma ZLD/LZ obveščamo, da nam morajo vse **zapise o umrlih** (pa tudi o jubilarjih) obvezno poslati **pravočasno tudi v elektronski obliki** (zapis v Wordu in fotografijo v jpg) na naš **e-naslov. Originalne fotografije in uradni dopis** (z žigom in podpisom odg. osebe LD) pa pošljite z **navadno pošto**.

Zapisov, ki ne bodo prispeli tudi v elektronski obliki, ne bomo obravnavali.

Prav tako pazite, da ne boste prekorajčili petmesečnega skrajnega roka za oddajo zapisa v uredništvo.

Natančna navodila o objavljanju tovrstnih zapisov so bila zadnjič objavljena v Lovcu, 6/2015, str. 345, zato si jih natančno preberite, preden odpošljete zapise.

Uredništvo

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Anton Hojnik, LD Šentjur,
* 12. 5. 1926, † 24. 11. 2016.
Jože Krajnc, LD Gornji Grad,
* 12. 10. 1929, † 4. 12. 2016.
Franč Rajh, LD Tomaž pri Ormožu,
* 6. 3. 1931, † 22. 11. 2016.
Alojzij Mesesnel, LD Nanos,
* 4. 2. 1937, † 25. 11. 2016.
Ivo Gašperin, LD Cerklje ob Krki,
* 30. 6. 1938, † 19. 9. 2016.
Anton Kastelic, LD Veliki Gaber,
* 5. 11. 1947, † 20. 12. 2016.
Franč Lešnjak, LD Pivka,
* 8. 3. 1930, † 5. 9. 2016.

Bogdan Pavlovič, LD Pivka,
* 5. 2. 1961, † 18. 4. 2016.
Anton Blatnik, LD Kočevje,
* 28. 11. 1942, † 14. 12. 2016.
Emil Gostiša, LD Col,
* 27. 6. 1927, † 15. 12. 2016.
Tibor Morvai, LD Tabor, Sežana,
* 13. 7. 1956, † 4. 1. 2017.
Stanislav Klojučar, LD Adlešiči,
* 7. 8. 1954, † 25. 12. 2016.
Jože Babšek, LD Ruše,
* 6. 11. 1936, † 21. 12. 2016.
Ludvik Kuhar, LD Udenboršt,
* 13. 8. 1940, † 27. 6. 2016.

Umrli časten spomin!

Zbor lovskih kinologov Pomurja

Predvsem o psih jamarjih

Ob koncu leta, ko je sezona lovov na višku, so gotovo najbolj aktivni tudi lovske psi. V Pomurju so že od nekdaj najbolj številčni ptičarji, in sicer zaradi njihove uporabnosti pri lovu na malo divjad, ki živi v tem okolju. Obstajajo pa še druge lovske pasme, ki so prav tako primerne in uporabne pri lovu; na primer psi iz skupine jamarjev, šarivcev in prinašalcev. Z namenom, da bi lovčcem podrobneje predstavili predvsem skupino psov jamarjev, je **Zveza lovskih kinologov (ZLK) Pomurja** pripravila delovno srečanje na to temo.

V Gostilni Verban v Tropovcih so se 2. 12. 2016 zbrali kinološki referenti in starešine pomurskih lovskih družin. Tam je bil zbran UO ZLK Pomurja, predsednik ZLD Prekmurje **Ludvik Rituper** in kot gost in predavatelj na temo jamarjev tudi kinološki sodnik **Matjaž Roter**.

Predsednik ZLK Pomurja **Ivan Gregorn** je pozdravil zbrane. Predstavil je letošnjo temo zborna in nato predal besedo dolgoletnemu sodniku in vodniku psov jamarjev **Matjažu Roterju**. Po začetni uvrstitvi psov jamarjev v skupini terierjev in jazbečarjev je Roter nadaljeval s podrobnejšo predstavitevjo posameznih pasem in njihovo uporabnostjo pri lovu ter krvosledništvu. Predstavil je tudi izvor pasem, njihovo zgodovino in naštel bolezni, ki se pogosteje pojavljajo pri teh psih. Primerjal je tudi slovensko in nemško kinologijo ter izpostavil primer dobre prakse v Nemčiji ob organiziranju večjih kinoloških tekm, na katerih psi lahko dosežejo večjo vrednost zaradi večje konkurence. Za zaključek se je odprla razprava glede tetoviranja psov, po kateri so bili vsi enakega mnenja, da je tetoviranje psov pravzaprav nepotrebno. Osrednji del zborna je bil tako končan. Gregorn je predstavil še delo ZLK Pomurja v minulemu letu in menil, da je zveza uspešno opravila postavljene cilje. Rituper, predsednik ZLD Prekmurje, je omenil velik pomen zveze in lovske kinologije za lovstvo. Dodal je še, da je z letom 2016 ZLK Pomurje prišlo pod okrilje ZLD Prekmurje predvsem zaradi boljših razmer za prijavo na razpisih. S tem je bil uradni del zborna končan, sledili so še razni medsebojni pogovori, gostitev

in izmenjava kinoloških izkušenj ter mnenj.

Menim, da smo na letošnjem zboru lovskih kinologov o psih jamarjih slišali veliko koristnega in da bodo prisotni kinologi vse informacije prenesli med svoje lovske tovariše ter tako navdušili še katerega vodnika za izbiro psa jamarja za svojega spremljevalca na lovu.

Marko Rogač

Slovo od Vite

Mrzlega aprilskega jutra leta 2003 sem si iz legla bavarskih barvarjev izbral drobno kepico, ki smo jo poimenovali **Vita**, kar pomeni življenje. Vsa premažena je edina od mladičev prišla do mojih nog in se zvila v klobčič. Dvignil sem jo v naročje, Vita pa mi je takrat prvič hvaležno obliznila lice. Po poti domov je ženi Sonji že zaspala v naročju.

Vita je bila kot nadarjen otrok, hitro se je učila in tudi veliko naučila. In ni postajala samo lepa po zunanosti, bila je tudi zelo ubogljiva, prosto vodljiva in vztrajna v sledenju po krvni sledi, kar so ne nazadnje pričali njeni pokali in priznanja za delo.

Ko smo leta 2005 od nje pričakali prvo leglo potomcev, je bilo doma nepopisno veselje. Štirje kužki: Amon, Aris, Arko, Ago in edina psička Ajša. V drugem leglu, po carskem rezu, smo dobili samo dva kužka – Bora in Brina.

Po toliko letih imamo še vedno stike z vsemi vodniki, ki so prišli po mladiče. Je za vzreditelja kaj lepšega, kot to? Vita je malokdaj zatajila na krvni sledi, večkrat smo zatajili ali delali napake lovci. Ne bom našteval, koliko uspešnih iskanj sva opravila, lovci širom Koroške se bodo Vite spominjali le v dobrem. Mnogi jo pogrešajo.

Seveda sva imela tudi iskanja, ko nismo našli obstreljene divjadi, čeprav sva dala vse od sebe. Predvsem mene je to zelo bolelo, večkrat celo bolj kot tiste, ki so ukirili prst na puški.

Z Vito sva bila tako rekoč neolčljiva vsa leta; le malokdaj sem jo z razlogom pustil doma. Če že, sem se moral takrat skriti pred njo ali se obleči v lovska oblačila šele kje v gozdu. A z leti je prišla Vitina bolezen. Skupaj sva premagovala limfom na bezgavkah in se vozila v veterinarsko ambulanto v Topolšico na kemoterapijo. Vsaj za šest let smo ji podaljšali življenje. Po nekaj letih so se vse tegobe ponovile. A Vita je bila potrpežljiv bolnik. Samo veselje, pogled, ki te razoroži, iskric v očeh in repek, ki ni nikoli miroval ...

Foto: S. Čel

Bavarska barvarka Vita ob izslednem gamsjem kozliču

Žal smo se 29. 12. 2016 od Vite poslovili za vedno. Kaj vse bi dal, da bi lahko še enkrat pobožal to moje zvesto bitje!

Naj ji zdaj tam, kjer lovi, družbo dela veliko srn, zajcev, gamsov ipd. Danes ti snemam klobuk z glave zate in tebi v slovo! Enkrat bo tudi moje stojišče na lovu ostalo prazno, prihajal

bom za teboj, Vita, kot si vedno ti prihajala po moji sledi za menoj. Tvoja zadnja krvna sled se je že davno »ohladila«, a spomin nate je še vedno svež kot vroča kapljica krvi ...

Tvoj vodnik in predvsem tvoj lovski prijatelj

*Stanko Grl,
LD Peca - Mežica*

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terier (SLRLt):
O: 5/l, m: 5/l, 23. 12. 2016,
Janez Rebernik,
Sv. Primož nad Muto 47,
2366 Muta.

Beagle (SLRBig):
O: 4/l, m: 5/II, 12. 1. 2017,
Janko Logar,
Pod bregom 2,
2380 Slovenj Gradec.
O: 5/l, m: 5/II, 28. 2. 2017,
Tomaž Obad,
Kumen 57,
2344 Ravne na Pohorju.

Nemški gonič (SLRNg):
O: 4/l, m: 3/l, 3. 3. 2017,
Marko Česnik,
Bukovje 44, 6230 Postojna.

Slovaški kopov (SLRSK):
O: 5/l, m: 5/II, 25. 2. 2017,
Aleksander Napotnik,
Šmartno ob Paki 40,
3327 Šmartno ob Paki.

Brandl brak (SLRBrb):
O: I/II, m: I/l, 16.2.2017,
Rok Baričič,
Podgraje 71b, 6250 Ilirska Bistrica.

Brak jazbečar (SLRBj):
O: 4/l, m: 5/l, 8. 2. 2017,
Matjaž Klun,
Rapljevo 19, 1313 Struge.
O: 3/l, m: 4/l, 30. 1. 2017,
Dorijan Andrejašič,
Ocizla 11, 6240 Kozina.
O: 5/l, m: 5/l, 17. 2. 2017,
Franc Kumer,
Pečovnik 59, 3000 Celje.
O: 4/l, m: 4/II, 20. 2. 2016,
Aleš Poženel,
Trebizani 1, 6222 Štanjel.

Labradorc (SLRLr):
O: tuj plemenjak, m: 5/l PNZ,
20. 12. 2016,
Barbara in Iztok Krumpak,
Podgorica pri Šmarju 13,
1293 Šmarje-Sap.
O: tuj plemenjak, m: 5/l, VPR,
24. 12. 2016,
Vito Kraner,
Pongrac 157, 3302 Griže.
O: tuj plemenjak, m: 5/l VPR,
4. 1. 2017,
Vito Kraner,
Pongrac 157, 3302 Griže.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in lovška optika
Prodajalnik polavtomatsko pištolo Beretta, mod. 948, kal. .22 l.r. Tel.: (06) 816-05-57.
Prodajalnik risanico Winchester s 65 cm dolgo cevjo (avstrijsko) in

str. daljnogledom Habicht Nova 6 x 42. Puška je kot nova. Cena 1000 €. Tel.: 051/260-828.

Ugodno prodajalnik novo češko kombinirko, kal. 12/30-06. Tel.: 041/267-577.

Prodajalnik lepo ohranjeno repetirno risanico CZ, kal. 7 x 64, z novim orehovim kopitom, montiranim strelnim daljnogledom Kahles 6 x 42 (Sulova montaža). Cena po dogovoru. Tel.: 041/656-610.

Prodajalnik repetirni risanici, kal. .30-06 (puškarna Kranj), s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža), (cena 1.100 €) in .300 Win. Mag. z japonskim str. daljnogledom 4 x 32 (cena 750 €). Tel.: 041/370-501.

Prodajalnik novo kombinirko Krieghoff Ultra, kal. 12/.243 Win., s str. daljnogledom 1,5-6 x 42. Tel.: 041/680-183.

Prodajalnik češko kombinirko, kal. 12/7 x 57 R, s str. daljnogledom Meopta 7 x 50, menjalnimi cevmi 12/12 ter vložno cevjo, kal. .22 Hornet. Cena po dogovoru. Tel.: 040/478-141.

Prodajalnik dobro ohranjeno in neuporabljano vzvodno repetirno risanico Winchester, mod. 94, kal. .30-30. Tel.: 040/607-872.

Prodajalnik češko kombinirko ZH, mod. 324, kal. 16/7 x 57 R, z naprožilom in montiranim str. daljnogledom Zeiss - Jena 4 x 32 (originalna montaža). Puška je natančna in lepo ohranjena. **Prodajalnik tudi strelni daljnogled K. Zeiss diatal 6 x 42** z montažnimi deli Suhl. Cena po dogovoru. Tel.: 041/281-490.

Ugodno prodajalnik rusko zračno pištolo Baikal (90 €) in neuporabljano širokokotni strelni daljnogled Kandar 1-4 x 24 (145 €). Tel.: 031/014-448.

Ugodno prodajalnik repetirno risanico CZ, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Zeiss - Jena 4 x 32. Tel.: 031/706-546.

Prodajalnik kolimator, napravo za preverjanje natančnosti pristrelitve, in napravo za prizrezovanje lobanj (trofej); vse po polovični ceni. **Prodajalnik tudi orehove korenine** za izdelavo puškinih kopit in **zbirko knjig** z lovsko tematiko (od 1976 do 2007) (cena po dogovoru). Tel.: 041/648-072.

Prodajalnik repetirni risanici, kal. .30-06 (Puškarna Kranj), s str. daljnogledom Swarovski Habicht 2,2-9 x 42 (cena 1.300 €) in Crvena Zastava, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Bushnell, 4-12 x 50, z osvetljenim križem (cena 1.100 €). Tel.: 041/639-452.

Lovski psi

Prodajalnik mladiče, nemške ptičarje - žimavce (leglo 23. 12. 2016), potomce vrhunskih delovnih staršev. Tel.: 051/331-503 (Novo mesto).

Drugo

Prodajalnik (za simbolično ceno) kopito in kopišček za Zolijevo kombinirko. Tel.: 041/267-577.

Broške, gumbi, prstani iz jelenjega rogovja - izdelki umetnostne obrti. Franc Barbič, Verje 53, Medvode. Tel.: (01) 362-12-30; 031/770-675.

Izdelam vam pasti - lovke iz nerjavne kovine za odlov živih živali, velikosti: 30 x 30, 30 x 30, 35 x 35 cm; dolžine: 50, 60, 70, 80, 100 in 120 cm. V teh pasteh žival ostane nepoškodovana. WWW.RAJGELJ.SI Tel.: 041/642-184.

Izdelam vam pasti za lov polhov (več vrst), krmilnice in valilnice za ptice duplarice

Lovska zveza Slovenije

Komisija LZS za strelstvo

KOLENDAR STRELSKIH TEKMOVANJ V LETU 2017

MAREC	
17. 3.	Usposabljanju in podeljevanje licenc sodnikom LZS - Slovenj Gradec
18. 3.	Usposabljanju in podeljevanje licenc sodnikom LZS - Slovenj Gradec
26. 3.	Izbirna tekma za ekipo LZS v kombinacijskem streljanju - Gaj, Pragersko
APRIL	
2. 4.	Izbirna tekma za ekipo LZS v kombinacijskem streljanju - Gaj, Pragersko
9. 4.	Izbirna tekma za ekipo LZS v kombinacijskem streljanju - Gaj, Pragersko
MAJ	
7. 5.	Izbirna tekma za ekipo LZS v kombinacijskem streljanju - Gaj, Pragersko
27. 5.	Odperto prvenstvo LZS v streljanju z MK puško - Slovenj Gradec
JUNIJ	
17. 6.	Odperto prvenstvo LZS v lovskem trapu - 100 golobov
27. 6.	EP v kombinacijskem streljanju
28. 6.	EP v kombinacijskem streljanju
29. 6.	EP v kombinacijskem streljanju
30. 6.	EP v kombinacijskem streljanju
JULIJ	
1. 7.	EP v kombinacijskem streljanju
2. 7.	EP v kombinacijskem streljanju
AVGUST	
25. 8.	Državno prvenstvo LZS (veterani in superveterani) - Slovenj Gradec
26. 8.	Državno prvenstvo LZS (veterani in superveterani) - Slovenj Gradec
27. 8.	Državno prvenstvo LZS (veterani in super veterani) - Slovenj Gradec
SEPTEMBER	
1. 9.	Državno prvenstvo v kombinacijskem streljanju LZS - OPEN, Pragersko
1. 9.	Državno prvenstvo v kombinacijskem streljanju LZS - OPEN, Pragersko
16. 9.	Odperto prvenstvo LZS v kompak 100 golobov - Gaj, Pragersko
30. 9.	Odperto prvenstvo LZS v parkurju 100 golobov - Gaj, Pragersko

(več vrst) ter **netopirnice**. Tel.: 041/255-878 ali (01) 895-15-96.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodajam starejše muflone in navadnega jelena – dvajseteraka. Cena ugodna! Tel.: 051/666-916.

Na voljo so lovni fazani in race mlakarice. Tel.: 041/717-464.

Prodajam novo, trenutno eno izmed najboljših in naprednih lovskih kamer. Nevidna IR-bliskavica, MMS- in GPRS-funkciji, 12-MP-fotoaparati, odporna proti vsem vremenskim vplivom. V maskirni barvi in čvrste zgradbe. Takojšnje obvestilo s fotografijo na vaš mobilni telefon ali računalnik. Dveletno jamstvo in slovenska navodila! Tel.: 041/353-319.

Prodajam neuporabljano elektronsko ovrtnico za šolanje psov. Domet do 1.200 metrov, popolnoma vodotesna in z jamstvom. Ugodno. Tel.: 068/680-121.

Prodajam novo GPS-sledilno ovrtnico za psa. Je 100 % vodoodporna in deluje prek že vložene SIM-kartice. Z njo je mogoče spremljati gibanje in lokacijo psa prek mobilnega telefona. Tel.: 041/353-319.

Prodajam nov IR-laser z montažo za nočno optiko. Neviden divjadi in z dometom 400 m. Cena 450 €. Tel.: 068/680-121.

FEBRUAR						
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)	zvide	zaide	zvide
			začet. konec			
1. Sr	9:44	22:16	7:25 17:07	6:16	18:15	
2. Če	10:14	23:27	7:23 17:09	6:15	18:16	
3. Pe	10:47	----	7:22 17:10	6:14	18:18	
4. So	11:23	0:37	7:21 17:12	6:13	18:19	☺
5. Ne	12:03	1:48	7:19 17:13	6:12	18:20	
6. Po	12:49	2:57	7:18 17:15	6:11	18:22	
7. To	13:43	4:03	7:17 17:16	6:09	18:23	
8. Sr	14:43	5:02	7:15 17:18	6:08	18:24	
9. Če	15:48	5:55	7:14 17:19	6:07	18:26	
10. Pe	16:56	6:39	7:12 17:21	6:06	18:27	
11. So	18:05	7:18	7:11 17:22	6:04	18:28	☺
12. Ne	19:12	7:52	7:09 17:24	6:03	18:30	
13. Po	20:17	8:22	7:08 17:25	6:02	18:31	
14. To	21:21	8:50	7:06 17:27	6:00	18:32	
15. Sr	22:22	9:18	7:05 17:28	5:59	18:34	
16. Če	23:23	9:45	7:03 17:30	5:57	18:35	
17. Pe	----	10:13	7:01 17:31	5:56	18:36	
18. So	0:22	10:44	7:00 17:33	5:54	18:38	☺
19. Ne	1:20	11:19	6:58 17:34	5:53	18:39	
20. Po	2:16	11:58	6:56 17:36	5:51	18:41	
21. To	3:09	12:42	6:55 17:37	5:50	18:42	
22. Sr	3:59	13:32	6:53 17:39	5:48	18:43	
23. Če	4:45	14:27	6:51 17:40	5:47	18:45	
24. Pe	5:28	15:29	6:50 17:41	5:45	18:46	
25. So	6:06	16:33	6:48 17:43	5:43	18:47	
26. Ne	6:41	17:42	6:46 17:44	5:42	18:49	☺
27. Po	7:14	18:52	6:44 17:46	5:40	18:50	
28. To	7:45	20:03	6:42 17:47	5:38	18:52	

Podarim letnike revije Lovec od 1990 naprej. Tel.: 041/640-298.

Prodajam nov lesteneč, izdelan iz vej jelenjega rogovja, opremljen z 8-svečnimi žarnicami. Cena po dogovoru. Tel.: 031/209-518.

Prodajam sedem let starega divjega merjasca za odstrel in **ozimca** za nadaljnjo rejo. Tel.: 041/740-952.

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV in VZREJNA KOMISIJA ZA PTIČARJE v sodelovanju z LPN FAZAN BELTINCI organizirajo

PREIZKUŠNJO ZANESLJIVOSTI PRINAŠANJA IZGUBLJENEGA (PZPI)

4. marca 2017 v lovišču LPN Beltinci. Zbor bo ob 9. uri pri upravi lovišča Ravenska 10. Stroške preizkušnje 30 EUR za člane DLP, 50 EUR za nečlane plačate na TRR Društva ljubiteljev ptičarjev: 02010 – 0253852458, s pripisom "za PZPI 2017". Vodnik mora imeti veljavno lovsko izkaznico, lovsko puško, člansko izkaznico DLP, originalni rodovnik in obvezno veterinarsko potrdilo o cepljenju proti steklini. Prijavo s fotokopijo obeh strani rodovnika in potrdilom o plačani prijavnini za preizkušnjo pošljite na: Lidija Šmigoc, Bukovci 4, 2281 Markovci. Na istem naslovu dobite prijavnico (Obr. P št. 1), mobilni 031 616 283 ali mail: sivilstvo.smgoc@gmail.com Odrasle lišice prinesejo vodniki sami in jih oddajo najmanj 2 uri pred začetkom vodji preizkušnje Saši Ferenciču, mobilni 031 574 386. Zadnji rok prijave: 25. februar 2017.

Nova Zelandija: 3 dni lova v aprilu in odstrel jelena trofejne vrednosti za **zlato medaljo (od 215 do 250 CIC-točk)** za 9.500 USD, vključno z letalskim prevozom na Novo Zelandijo.

Lov na sibirskega srnjaka v prsku (Kurgan, Rusija); 6 dni lova in odstrel smjaka za 2.970 € v terminu 8. - 16. 9. 2017. Dodatna možnost: lov na losa v ruku s plačilom 2.500 € za odstrel.

Beli medved (Kanada): 10 dni lova in odstrel medveda za 35.000 \$.

Pet dni lova v pampi Argentine vključno z odstrelom jelena brez omejitve trofejne vrednosti rogovja ter 2 divjih prašičev za 3.990 €. Za zgodnje prijave do 15. 2. je cena 3.500 €. Dodatni odstrel: vodni bivol 2.800 €, black buck 1.200 €, jelen aksis 2.100 €. Lov bo v času jelenjega ruka (marec 2017).

Kozorog v Kirgiziji: 5 dni lova, odstrel enega kozoroga ne glede na trofejno vrednost rogov ter vsi prevozi, tudi letalski iz Ljubljane, za ceno 4.980 €. Odhod skupine v našem spremstvu bo 10. 9. Vračilo 1.600 €, če ne pridete do strela na kozoroga.

Pasat, d. o. o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

Lovska zveza Slovenije

Javni poziv Lovska kultura 2017

Dodelitev pomoči programom in projektom skupin ter posameznikov, delujočih na področju lovske kulture

Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostjo pri Lovski zvezi Slovenije bo 2. februarja 2017 na spletni strani www.lovska-zveza.si objavila javni poziv Lovska kultura 2017 za dodelitev pomoči programom in projektom skupin ter posameznikov, delujočih na področju lovske kulture.

Pomoč je namenjena organizaciji kulturnih dogodkov (jubilejni koncerti, predstave, razstave, projekcije in druge javne kulturne prireditve), ki jih pripravlja in izvaja kulturna skupina ali posameznik na nepridobiten način in so v interesu lovske organizacije, ter za izvajanje skupnih programov kulturnih skupin na ravni regije.

Celotna vsebina javnega poziva z obrazci za prijavo in merili za dodeljevanje pomoči bo dostopna na spletni strani www.lovska-zveza.si (pod rubriko Obvestila) in na sedežu Lovske zveze Slovenije, Zupančičeva 9, Ljubljana (vsak delovnik med 9. in 12. uro).

Vse dodatne informacije lahko dobite po telefonu (01) 24-10-916.

Rok za prijavo na javni poziv je **1. marec 2017**.

ELEKTRONSKE ovrtnice za učenje psa
ovrtnice proti lajanju
nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

akcija -20%

M-NET, d.o.o., TEL: 040 760 760

www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

JAGA "UA" in "RU"

ORGANIZIRAM PREMIUM LOV V UKRAJINI, RUSIJI IN ABHAZIJI OD 1250 EVROV.

LOV NA:

JELENA MARALA, LOSA, SIBIRSKEGA SRNJAKA, VOLKA, MERJASCA.

KONTAKT ZABOVLJIVIH LOVCEV: 041 613 769

TEL.: 031336671

WWW.LOV.TRIKITA.SI

Do -30°C Narejeno v EU

Termo čevlji

Trpežni, izredno topli in lahki ter povsem nepremočljivi čevlji so udobni in nudijo dober oprijem na različnih podlagah. Združujejo prednost klasičnega gozdarja in škornja. Tako toplih in lahkih čevljev verjetno še niste imeli.

Velikosti od 39 do 47. Cena: 63,50€

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel: 01/25 10 880 ali 041/726 011

SLOVARMS

Lovska trgovina Slovarms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 2208, 041 403 656 Sobota: 09:00 - 13:00

E-naslov: info@slovarms.si

RÖWA R8bler | AUSTRIA **TITAN 6**

Blaser

SWAROVSKI OPTIK

SAUER ZEISS

DOCTER ISSC AUSTRIA .17HMR .22lr .22Mag

PULSAR

Vixen REX zero 1

STEYR MANNLICHER

Verney-Carron

GunCoating Tehnološko napredno keramično mazivo

HAWKE ENDURANCE 30 2.5-10X50

ŠIROK IZBOR NOČNE OPTIKE IN TERMOVIZIJE

ARMASIGHT

GLASMAHER OPTIKA

SERVIS DVOGLEDOV IN STRELNIH DALJNOGLEDOV

041 699 385

Pleteršnikova 1, 8250 Brežice
maher.glasmaher@gmail.com

popravilo ♦ servis ♦ čiščenje ♦ nastavitev slike

MAUSER

STEYR

Blaser

MERKEL

Prodaja vrhunskih izdelkov

- Optike: Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta ...
- Puške: Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, Merkel, Haenel, CZ, Heym ...
- Strelivo: RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB ...
- Oblačila: Chevalier, Pinewood, X Jagd, Jagdhund

Opravljam vsa puškarska dela.

Puškarstvo Špendal, d.o.o.

Gramozna pot 9
1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307
email: puskarstvo@siol.net
www.guns-spendal.si